

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRATIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Din tainele învierii.

De OCTAVIAN GOGA.

Cu cât cauți să pătrunzi mai adânc rostul simbolic al învierii lui Christos, cu atât înțelegi mai bine săptămâna patimilor. Înțelegiunea bibliei a rostit un mare adevăr moral când a legat de suferință triumful ideii. Toată frământarea sufletului în năzuința lui spre mai bine își găsește consfințirea în această povăț, care, coborită din lumea misterului religios și așezată în perspectiva minții noastre și se înfățișează ca un principiu fundamental al ordinii morale. O singură privire în jur te face să-ți dai seama, că în umbra ori căreia învieri trebuie căutată o răstignire, că nici o creațiune nu se poate închipui fără chinurile facerii și că biruința vine numai ca o răsplată pe urma luptei.

În această ordine de idei trebuie privită și învierea unui neam. Sângele care s'a scurs din coasta lui Isus e un simbol al răurilor de sânge ce-au înroșit drumul de biruință al tuturor luptelor pentru libertate în istoria universală.

Numai așa poate fi judecată și înțeleasă învierea măreață ce și-au gătit sub ochii noștri o seamă de popoare cari prăznuiesc acum pe coasta Pindului Paști roșii, Paști înfricoșate. Opera lor uriașă de desrobire poartă pecetea acestui adevăr moral și pentru orice popor, care are idealuri de împlinit în viitor, miile de vieți risipite pe câmpiile semilunei înfrânte, sunt tot atâtea dovezi ale spiritului de sacrificiu fără de care nu s'a răscumpărat niciodată libertatea națională.

Ca să se vadă mai limpede acest adevăr și să putem fi mai aproape de una din tainele învierii din Balcani, voi schița în câteva vorbe o întâmplare de deunăzi. Puțin însemnată la aparență, petrecută în cadrul obișnuit al vieții de toate zilele, mica mea poveste ne va îngădui să privim puțin în rezortul sufletesc al învingătorilor din vecini și va avea darul, poate, să trezească o seamă de reflecții în suflete, aici la noi acasă...

* * *

S'a întâmplat deunăzi la cafenea. Era în ziua când ziarele vesteau căderea Adrianopolului. Stăpâniți de agitație comentam cu toții ultimul accent dintr'o mândră epopeie. Era o fierbere generală și ca de obicei o încrușișare de opinii patriotice. Cutare împletea cumună de laur pe capul de erou al leului înfrânt și reconstruia figura luminoasă a lui Sukri-pașa, când altul vorbea cu elan de Bulgarii cari au mușcat în țărână...

În vremea asta, la o masă în fund sta singur, cu ochii rădăciți, un bărbat trecut de treizeci de ani cu chip de atlet, îi aluncase gazeta din mână când și-a șters lacrimile... Era bulgarul, simpaticul nostru prieten, un

talentat pictor, pripășit într'un sat din jurul Sibiului unde își ține atelierul de vre-o câțiva ani și când nu zugrăvește sfinți bizantini pictează tablouri de manieră modernă, de toată frumusețea... Venise iar la Sibiu, la o lună odată. Cum l-am văzut așa dus pe gânduri s'a făcut tăcere și fără voie s'a strecurat deasupra noastră o umbră de seriozitate...

—Treci incoace, bulgarule... De ce ești trist?...

Urișul clipi din gene și ridicându-se greoi se așeză la masa noastră...

— Mă gândesc, mă băieți, câți or fi murit săracii de-ai noștri... Am avut un frate și un cumnat sub ziduri la Adrianopol... Cine știe...

Toți am rămas cu privirile pierdute departe și ne stăpâna o muțenie respectuoasă. O clipă par'că a fâlfâit în aer aripa morții și ne-a cutremurat. Dar tăcerea a fost întreruptă de unul din colț care s'a dumerit mai grabnic și a aruncat vorba: Dumneata, de ce nu te-ai dus?...

Bulgarul a încrețit puțin fruntea, a mișcat din cap, ne-a privit pe rând în față și-a răspuns liniștit: eu n'am fost militar. Sunt din Turcia, din Kirkilisse născut, n'am făcut serviciu, pe creștini nu ne înrola...

S'apoi după câteva momente de ezitare, având o ușoară tresărire nervoasă, urmă vorba: De altfel, vedeți, rana asta la frunte și aici la braț... Sunt urme de gloanțe... Eu mi-am făcut datoria...

Toți l-am privit uimiți. Avea două rane cicatrizate mari în toată legea. Ne-am tras scaunele mai aproape și am început să-l asediem cu o mulțime de întrebări: cum, când, unde?...

Kabadaieff a tușit tacticos și sorbind liniștit șvarțul a început să povestească în româneasca lui cu accent slav... — Or fi vre-o zece ani și mai bine. Terminasem academia de belearte în Italia și mă întorsesem acasă într'o vară pe vacanțe. La noi în Macedonia era fierbere, clocotea lumea împotriva Turcilor. La Sofia, unde învățasem și eu, era valbură mare. Desrobirea fraților din jugul păgânilor agita societatea întreagă. Cercurile oficiale se țineau mai rezervate, dar ceilalți se frământau cu toții. Era un comitet revoluționar care organiza bandele de comitații din Macedonia și-l diriguiau oameni politici, cărturari de mâna întâi. Tineretul din școli, băieți cu diplome, profesori, avocați se constituiau în bande și treceau granița... Firește, m'a apucat și pe mine valtoarea... N'am spus acasă nimic, m-am întovărășit cu o seamă de prieteni, am trecut cu ei pe la comitet, am primit fiecare câte o pușcă Mannlicher, o sută cincizeci de cartușe și ne-au detașat la o bandă...

Noi ascultam cu admirație povestea care ne lămurea un colț ascuns al furnicarului din Balcani, când bulgarul calm a dus vorba mai departe.

— În banda mea eram șaptezeci și doi sub conducerea unui cadet... Peste cincizeci eram studenți, oameni de litere și numai restul țărani. Treaba noastră nu era să prădam, ori să sărăcim lumea, ci să menținem contactul cu poporul care trebuia desfăcut din conștiința tulbure a servituții de veacuri. Așa a umblat ceata noastră o lună întreagă din sat în sat pe văile Mariței, pe poteci ascunse prin văgăunile Pindului. Vorbeam cu țărani, îi ațătam, le spuneam să fie gata, că are să vie o zi mare... Ne primeau bine, săracii, și pe urma noastră mijau flacări de suflete desrobite...

Aici s'a oprit câteva clipe și apoi a zâmbit cu durere, mișcând din cap... — La o lună ne-a dat de urmă, ne găsise spionii turcești. La o răspântie de drum, între două dealuri, cum treceam cântând în amurg, ne-am pomenit față în față cu două companii de redii. Cum să vă spun? Într'o jumătate de ceas ne-au spulberat pe toți, aproape jumătate au rămas, cu cadetul nostru, acolo în drum... Ceilalți ciuruiți au apucat-o, care încotro... Mi-aduc aminte, eu m'am ales cu un medic și-un biet student la filosofie... Fugeam razna pe dealuri... Cum suiam prin tufiș printre sghiaburi, ne-am oprit la poala unui fag și în bătaia lunii doctorul ne pansa rănilor... Ale mele erau mai ușoare și vânjos, așa, cum mă vedeți, suportam, dar studentul, sârmanul, vedeam că n'o mai duce. La un loc s'a oprit, i-au tremurat picioarele, nu mai putea. Ne ruga cu glas stins să nu-l lăsăm, să-l ciungărească Turcii dimineața... L-am dus pe umeri cu schimbul, cât eu, cât tovarășul... După vre-o doi kilometri se recise de tot, când să-i puie termometrul doctorul, nu-i mai bătea inima, murise. Ce să facem? I-am scotocit buzunarele, avea douăzeci de lei la el și un pachet de scrisori de dragoste, dela o dascăliță cu care voia să se ia toamna... Am căutat o prăpastie, l-am făcut pachet și l-am aruncat în ea... Să nu-l ciufulească bașibozucii...

Bulgarul s'a oprit în poveste, a strâns buzele o clipă, apoi ne-a privit resemnat. — Așa am fugit toată noaptea prin păduri și când s'a crăpat de ziuă, trecând granița bulgară, ne-am pomenit în fața unei mânăstiri, unde am căzut grămadă la poartă și am zăcut trei săptămâni... Așa s'a isprăvit luna mea de comitații, după ce m'am întors acasă, mamei nu i-am spus nimic până astăzi... Pe urmă am plecat iar la Milano, unde mă chema Galeria Breza...

Kabadaieff și-a isprăvit istorisirea și fiind ceasul înaintat a plecat la gară. Noi am rămas tăcuți după vorbele acestui pictor care și-a schimbat penelul cu pușca Mannlicher, ca să se facă comitagiul... Am plătit pe rând și duși pe gânduri, învinși oarecum, ne-am strecurat pe acasă.

Înțelegeam acum cu toții, că trebuia să cadă Adrianopolul, cu toată vitejia de leu a nenorocitului pașe Sukri...

Iată o fărâmitură din tainele învierii din Balcani. Am schițat-o aici în fuga condeiului, ca să-mi lămuresc mai bine principiul biblic, care a creat o legătură intimă între ideea sacrificiului și a biruinții.

În atmosfera vieții noastre, nu ni se pare cam străin acest adevăr din scriptură?... *

Democratizarea programului politic.

De Dr. Mihail A. Popovici.

Nesfârșitele înfrângeri ce suferim la alegeri, ne silesc să ne dăm seamă de cauzele lor și să căutăm căi și mijloace prin cari să putem înviora de aici înainte lupta politică a maselor noastre.

Terorismul organelor administrative împreună cu o folosire rafinată a puterii publice împotriva oricărei independente politice, e fără îndoială una din cauzele principale. Organele administrative au la îndemână toate mijloacele prin cari pot să-i chină și pe cei mai viteji și curajoși la supunere. Funcționarii administrativi răstoarnă pur și simplu ordinea de drept, fără teamă că vor fi trași la răspundere. Ei nu fac doar altceva decât execută voința expresă sau tacită a superiorilor lor. Sancțiunea ilegală a nesupunerei e, în cele mai multe cazuri, un fel de confiscare a averii private, realizată prin pedepse administrative fără margini. E ușor de înțeles că acest atentat la avere e pasul cel mai dureros și deci mijlocul cel mai sigur că va duce la isbândă. Teroarea brachială aplicată prin baionetă și patul puștilor jandarmerești își are și ea rolul ei important. Și fără îndoială că dependența materială a păturii noastre mai culte, mai ales a preoților și a învățătorilor, pune stavilă manifestărilor politice libere ale maselor noastre.

Toate aceste piedeci, toate aceste influințe distrugătoare, n'ar putea să-și exercite în așa grad puterea lor păgubitoare, dacă toate aceste ar fi un motiv care le ușurează calea. Motivul e însuși structura sulletească a țaranului nostru.

Țăranul nostru e lipsit de curaj individual, el nu are decât un curaj de masă.

Curajul individual se bazează nu numai pe instinct, ci și pe rațiune, pe intelect. Individul, printr-o motivare evidentă, înțelege oportunitatea unei fapte, conștiința lui îl silește să o execute fără să țină seamă de vre-un pericol, — instinctul are un rol mai secundar. Invers la masă, aici instinctul decide și nu evidența intelectului.

Individul merge instinctiv înainte urmând exemplul celorlalți. În masa cea mare individul se simte multiplicat, numărul cel mare adaugă în sufletul lui o valoare mai mult, valoarea socială, și merge fără teamă înainte.

La o alegere observăm, de lângă un pod, sosirea nealegătorilor în orașelul în care avea să se dea lupta electorală. Pe pod steteau doi jandarmi cu baioneta la armă, fluturându-și penelul de cocosi în bătaia vântului. Drumul spre orașel ducea peste pod. De departe vedeam apropiindu-se țărani. Când erau puțin, unu, doi sau și trei, se apropiau până zăreau jandarmii, — un minut mai târziu și nu-i mai vedeam, se ascundeau prin tufele dela marginea drumului sau prin șanțuri. Steteau ascunși, până când se apropia o ceată mai mare de 20 sau 30 de inși și deodată îi vedeam cum răsăreau de prin tufe și șanțuri și se furiseau sprinteni tocmai în mijlocul cetii. Înaintau cu toții și mersul lor era atât de hotărât și de tănos încât aveai senzația că dacă cei doi jandarmi ar încerca să-i împiedice i-ar face una cu pământul.

Entuziasmul maselor la toate manifestările noastre publice e de nedescris. Dorul mărturisirii sincere a unei credințe ferecate de veacuri în lanțurile robiei, se manifestă cu atâta căldură, cu atâta dragoste și cu atâta sinceritate încât pare că stai în fața unei puteri elementare. Și cu toate acestea când sosește ziua decisivă și când individul ar fi chemat să se razine numai și numai pe puterea sa morală, te păărăște, rupe credința și se înclină celui mai puternic. E graiul vremilor trecute, graiul anilor de iobăgie.

Câte dovezi de vitejie n'au dat regimentele românești în toate luptele pe cari le-a purtat monarhia, oasele Românilor au albit cu cinst și vitejie toate câmpurile de luptă. Istoria monarhiei austro-ungare povestește de multe regimente lașe, cari au întors spatele dușmanului în fugă nebună, dar nu-mi aduc aminte să cadă această rușine asupra unui regiment românesc; — și cu toate acestea n'are decât să se zărească mutra vreunui ofițier cât de minuscul și instinctiv mâna bietului român se îndreaptă spre căciula și cu capul descoperit și smerit stă par'car aștepta judecata din urmă.

Explicația acestei duplicități psihice o găsim în faptul că individul care stă pe o treaptă inferioară de cultură, într'un caz ca și în altul, urmează calea pe care instinctul i-o dictează. În masă, prin puterea numărului, imitând faptele semenilor săi, merge fără socoteală înainte, singur, fără acest sprijin, își simte inferioritatea și se pleacă fără multă sovăire.

S'ar părea că avem de a face cu două manifestări psihice deosebite. Cu două suflete, așa zicând deosebite. În temeiul acestor fel de observa-

țiuni, și mai ales în temeiul că unele produse psihice nu pot fi create de individ, ci numai de colectivitate ca d. e. limba, mitul, obiceiul, s'a stabilit teoria că colectivitățile au un psihic real deosebit de psihicul individului. Teoria aceasta reprezintă mai ales de fundatorii psihologiei colective Lazarus, Steintal, apoi Herbert, Lindner etc. numită și teoria actualității sau a substanțialității psihicului colectiv, a trebuit să se prăbusească, căci sufletul colectivității nu poate avea nicăieri un subiect, — colectivitatea se compune doar din indivizi deosebiți. Wundt a recunoscut apoi că baza psihologiei colective e individul și că afară de psihicul individului nu există altul; cu toate acestea Wundt admite că manifestările psihicului individual sunt altele în colectivitate și altele în stare izolată, — că relațiunea dintre psihicul indivizilor în colectivitate produce ceva mai mult decât suma lor, produce adică ceva nou. Teoria aceasta e cunoscută sub numele de teoria sintezei creatoare. Filosofii și psihologii mai noi, nu admit nici atât, ci Simmel dela Berlin neagă orice deosebire între psihologia individuală și cea colectivă. După el, și cu drept cuvânt, nu există decât sufletul individului, psihologia socială se resumă la influința pe care o are un individ asupra altuia. Extremul acestei teorii curat individualiste e apoi teoria lui Brönnner, care zice: „Sub împrejurări egale acțiunile indivizilor sunt egale sau asemenea”.

Rostul acestei excursii de psihologie este să arătăm că fundamentul colectivității e psihicul individului. Că ori cum va fi manifestarea individului în stare izolată sau în masă, să nu se piardă din vedere că fondul real al oricărei manifestări e individul. Sub împrejurări schimbate se schimbă și forma manifestărilor, și manifestările acestea pot fi cu totul tot opuse, dar cauza nu zace niciodată în individ ci afară de el, cauza o dau influențele externe, cari apoi se reoglindează în psihicul individului. Cauzele externe sunt independente de voința noastră, asupra lor nu putem să avem o influință directă, ele nu sunt sub stăpânirea noastră și se manifestă într'un fel sau altfel independent de voința noastră. Nu e tot așa cu psihicul individului, prisma prin care se răsfrâng influențele externe. Asupra psihicului individual putem să avem putere, psihicul individual putem să-l schimbăm, putem să-i dăm razim, să-l întărim. Întreaga educațiune nu este altceva decât dezvoltarea dispozițiilor psihice pentru o înțelegere corectă a vieții. Prin educațiune se întărește intelectul care să domineze instinctele individului.

Dacă admitem teza că baza manifestărilor psihice e individul, e ușor de înțeles că cerem ca în viață să se dea mai multă și mai mare importanță individului decât se dă azi. Și tot astfel precum educațiunea modernă în școală dă importanță exclusivă individului — tot astfel și în viața publică trebuie să se dea individului aceeași importanță. În legătură cu constatările de mai sus vom încerca să schițăm în câteva cuvinte felul cum se face la noi astăzi educația politică sau propaganda politică.

Peatra unghiulară a propagandei noastre politice o fac adunările populare. Într'un centru oarecare se convoacă o adunare populară. Multi-

Păscălierul.

— Povestirea părintelui Vlad. —

Intr-o seară după amiază de primăvară citeam pe-o bancă sub un cireș înflorit. Eram cufundat în istorisirea minunată, care mă uimea tot mai mult, cu fiecare foaie întoarsă. Nu mai auziam nici zumzetul albinelor, cari îngreunau florile albe ale cireșului. De-odată tresării.

— Bună ziua părințele. Mă cunoști de bună seamă pe mine.

Nu-l mai văzusem niciodată pe omul care mă făcu să tresar, și care stătea zimbând înaintea mea. Era mijlociu de statură, c'o mustață scurtă, neagră, foarte palid la față, cu fruntea nespuse de tristă în asemănare cu ochii lui vioi, cu zimbetul de fericiere care-i flutura pe buze.

— Și nu se poate să n'ai un scaun de hodină și pentru mine, începu el din nou, văzându-mă că tac.

— Se înțelege că am, ia poștește pe laviță lângă mine, i-am zis făcându-i loc. El zimbea mereu și părea foarte fericit.

— Cred că mai ai și un corn de prescură, zise el privindu-mă țintă cu ochii în cari ardea un foc ciudat.

— Ba și un pahar de vin va da Dumnezeu, bade loane, spunându-i numele acesta pe nimerite.

— Știam eu că nu se poate să nu mă cunoști, răspunse el vesel. Eu sânt un om minunat. Eu m'am schimbat dintr'o boală, de-s așa pe cum mă vezi.

— Ai fost bolnav dumneata?

— Am zăcut între moarte și viață opt săptămâni, începu el aruncând o privire fugară pe masa de brad care era înaintea laviței. Pricepu numai decât și poruncii slujnicei care se ivise în ușa bucătăriei să ne aducă ceva pentru gură și pentru gât. Badea Ion mă privi fericit și-mi zise:

— Așa mă cinstesc toți popii pe la cari mă duc.

— Și te întâlnești des cu fețe preotești? îl întrebai mirându-mă mereu de privirile lui ferice.

Dacă suntem în aceeași slujbă, ce să fac? Acum eu n'am fost totdeauna așa pe cum mă vezi, da' o dat o boală peste mine. Doctor pe lume n'a știut ce am. Vezi că nici nu putea ști, fiindcă mi-e trimisă boala asta de Atotputernicul.

— Toate boalele vin cu știrea Celui de sus, zice eu.

— Da, numai cât boala mea a fost semn că Domnul m'a ales în slujba lui.

— Da, se vede că dumneata ești în slujba Domnului acum. Mă uit la dumneata și mă mir, zice eu.

— Așa-i că te miri? făcu el vesel, c'un suris care-i inundă toată fața. Nici un doctor, nici

un leac nu mi-a folosit, până ce în urmă, la sfârșitul săptămânii a opta, n'a început să isvorească isvorul darului din mine. Și până ținut boala îmi vâjeia mie prin cap, dar nu știam că asta să fie semnul alegerii mele pentru slujba Domnului. Duminecă sara, la sfârșitul săptămânii a opta, isvorul darului s'a făcut văzut.”

— Și cum s'a făcut văzut? îl întrebai, uimindu-mă mereu de bucuria cu care-mi povestea.

— Ai putea să găcești? mă întrebă, vesel de încurcătura mea.

— Nici poveste, ar trebui să am și eu un dar deosebit”, îi răspund.

— Tocmai asta-i! Dumneata nu-l ai, și nu l-au avut nici cei cari erau în jurul meu când isvorul darului a început să curgă din urechile mele în două șire nesfârșite de furnici cântătoare.

Pe-o clipă simții un sloi de ghiată cum mi-s'a așezat în spete. „E nebun” îmi zisei îndată. Dar văzându-l mereu fericit, n'am mai simțit nici o teamă față de străin și-l întrebai.

— Din urechi ți-a isvorit?

— Da, din amândouă, în două șire nesfârșite de furnici cântătoare. Două șire lungi cât de-aici până la Sibiu. Isvorau furnicile mărunțele și lungurețe, strălucitoare ca un șirag de mărgelă mărunte, în care bate soarele, isvorau tot mai dese, toate întraripate, și cântau-cântau.

— „Și ce cântau?”

mea din localitate și împrejurimi se adună în mase mari. Psihicul individului stă sub influența nemillocită a maselor. Urmează o serie de vorbiri, din cari individul prinde numai părți, fără ca în sufletul lui să devie conștientă, în lumină clară și neturburată, evidența principiilor mărturisite. Manifestațiunea indivizilor e o manifestațiune de masă, pe care o hotărăște mai mult imboldul în masă, decât puterea argumentului. Cu aceste prejuri decât puterea argumentului, dar fără o schimbare desăvârșită a sufletului, se împrăștie masa și individul se manifestă iarăși izolat, lipsit de sprijinul mulțimei din prejur. Pentru individ nu s'a făcut prea mult.

Adevărul acesta rece îl vedem manifestându-se aproape la toate alegerile. La început entuziasm enorm, banderii, osanale, jurăminte de credință, întregul complex al unei efuziuni nețărurite de sentiment. Apoi, când individul stă față în față cu notarul, pretorul, pădurarii și întreaga armată de funcționari administrativi, sentimentul lui de putere se schimbă într'un sentiment de inferioritate. Instinctul care îl ducea înainte se potolște. Instinctul de voință de a cuceri se preschimbă într'un prinos de voință de a se supune. Pe nesimțite fiorul de curaj face loc unui fior de frică. Și dacă mai adaogim și o seamă de promisiuni și o seamă de argumente curat utilitare, alegătorul nostru e perfect guvernamentalizat. Ce poate opune alegătorul nostru acestor influențe externe. Minteia lui nu e obișnuită să cântărească argumente intelectuale pro și contra, nu, căci nimenea nu l-a îndrumat să o facă. Sentimentul nu mai ajunge, căci masa care îl înviora a dispărut, iar rațiunea nu e în stare să creeze ea din sine, fără o școală oarecare argumente cari să-i formeze și sprijin moral. Idei clare și bine întemeiate prin cari alegătorul să fie în stare să-și motiveze și o jertfă oarecare nu are. Numai astfel ne putem închipui cum de cele mai multe alegeri au un sfârșit atât de dezastruos pentru noi. Teroarea, barbaria, mituirea, promisiunile sunt factori cari fără indoială sunt în stare să clatine voința multor alegători dar nu sunt în stare să motiveze adevăratele ravagii pe cari le face la alegeri. Ele ar putea să corupă o minoritate, dar să corupă majoritățile zdrobitoare, nu. Se vede că mai e o altă greșală organică și aceasta, credem noi, zace în însuș sufletul alegătorilor, în nepregătirea lor politică. În faptul că nu i-a dat destulă importanță individului.

Nu sunt în contra adunărilor populare, doamne fereste, ele își au fără indoială rostul lor imperativ, prin ele crește încrederea în forțele proprii etc., etc., dar, zic, că aceste adunări nu este iertat să rămână izolate. Înainte de frământarea masei trebuie să se împlinescă greaua muncă a frământării individului. Psihicul individual trebuie pregătit. În mintea fiecărui individ trebuie clarificată necesitatea luptelor politice. Arsenalul intelectualului său trebuie îmbogățit cu argumente atât de puternice încât ele prin puterea lor să-l silească să-și pue graniță instinctelor și să urmeze și calea rațiunii în toate momentele vieții, fie în manifestările colective fie în cele individuale. Spre scopul acesta trebuie dusă propaganda corp la corp, individual, în fiecare parte. Motivele politice trebuie lămurite fiecărui individ. În conversații continue, ascultând toate argumentele contrare, trebuie să-

dită în mintea fiecărui individ necesitatea logică a luptei politice. E o muncă grea și fără seamăn de obositoare, dar ea trebuie făcută. Intelectualii noștri au să părăsească rezerva față de discuțiile politice cu oameni din popor. Vor scobori treptele castelului în care se păstrează cu sfîntenie mecanismul unei judecăți mai abstracte, vor bate la poarta fiecărui țaran ori cât de simplu, ori cât de primitiv ar fi el în felul judecății sale și vor porni cu vorbă domoală, pe înțelesul tuturor să lumineze punctele de vedere politice ale neamului nostru. Vor plivi felul de judecată, vor întări cu dovezi credințele și vor pune temelie traică pentru judecarea nevoilor noastre naționale. Claritatea ideilor va fi sprijinul cel mai puternic al faptelor politice. Pentru un scop fixat în mod precis și luminat cu întregul aparat al necesității raționale, vei afla sute și mii de indivizi, astăzi însă șovăitori, că-și vor da partea cea mai bună a sufletului lor, secundându-și ideile prin fapte congruente.

Viața psihică a țaranului nostru va fi schimbată; se vor pune temelii traine ale curajului individual și al conștiinței desăvârșite a valorii de om. Curajul maselor va fi adus în raport armonie cu curajul individului și faptele lui nu vor mai șovăi, vor fi aceleași fie în mulțime fie izolat. Rațiunea va călăuzi și instinctul și convingerea politică nu se va mai clătina. Iată ce înțeleg eu prin „democratizarea propagandei politice”.

Bine înțeles că această propagandă n'o pot face numai puținii îndrumători ai vieții noastre publice, cari stau în fruntea sbucimărilor noastre politice. Ei sunt chemați să stabilească principiile și argumentele principale. Un popor nu se poate conduce și reforma prin doi, trei oameni. La spatele lor trebuie să stea o armată întreagă de subconducători, ei sunt chemați să democratizeze propaganda noastră politică, ei sunt chemați să poarte faclia deșteptării politice dela casă la casă, dela om la om. Propoganda n'are să se facă în pripă d. e. înaintea unei alegeri, ci ea are să fie o muncă neobosită și continuă. Intreaga noastră viață socială are să stea fără întreruperi sub presiunea frământărilor politice. Nimenea nu e nici prea bun, nici prea rău să săvârșească această lucrare. Chiar și aceia cari prin dependența lor materială ajung într'o dependență morală față de puterea de stat, pot fi puși la contribuțiune pentru binele obște, căci controlul politic în timp de pace nu e atât de ager.

Să ne dăm bine seamă, că munca aceasta a democratizării propagandei politice trebuie începută și săvârșită. Să nu ne ademenească nădejdea că prin introducerea unui vot universal lucrurile se vor schimba. Un vot universal absolut liber și egal în țara asta va fi numai efectul unei catastrofe. Un sufragiu universal introdus pe calea normală a unei legiferări constituționale, va fi totdeauna nefavorabil pentru noi. Așadar în cadrele unui astfel de sufragiu universal, fie că avem într'un cerc în loc de 2000 de alegători 4000, toți Români, rezultatul va fi același ca și astăzi, pentru că individul nostru nu-și dă seamă de rostul luptei noastre politice. Un progres real vom putea obține numai prin democratizarea propagandei politice. Deci — înainte!

„Secolul copilului”.

De Dr. Onisifor Ghibu.

Așa se cheamă o carte, foarte răspândită în anii din urmă, a scriitoarei suedeze Ellen Key, în care se dă o importanță neobișnuită până aci copilului. Cutare secol — zice E. Key — s'a numit „secolul descoperirilor”, cutare „secolul luminii” ș. a. m. d. Secolul nostru trebuie să fie „secolul copilului”. De ce?

Omenimea năzuește spre desăvârșirea maximumului de energie în scopul de a se putea cunoaște și perfecționa pe sine și de a putea cunoaște și exploata lumea înconjurătoare. Dar acest lucru nu e posibil decât dacă îi vom asigura bazele cele mai largi pe cari să se desvualte. Rădăcinile viitorului, pe care-l visăm, sunt în trecutul, pe care nu-l mai putem schimba, și în prezentul, pe care putem fi noi stăpâni în mare parte. Să lucrăm deci acest prezent așa, ca din el să răsără un viitor mai bun pentru toți, decât au fost perioadele de până acum ale vieții omenești.

Prezentul nostru sunt copiii noștri. Ei trebuie să fie mai buni și mai tari de cum am fost noi și cei ce ni-au precedat. Altfel nu e progres în lume, iar fără progres lumea nu mai are rațiune de a fi. Cum vom face din copiii noștri ceea ce reclamă acest principiu? Mai întâi de toate, trebuie să cunoaștem bine copilul, apoi să-l iubim nu numai cu inima ci și cu mintea și în sfârșit, să-l ajutăm pentru a putea merge pe calea cea bună. După cum vedem, o serie întreagă de preocupări, cari reclamă o cercetare serioasă și multilaterală.

Scriitoarei suedeze i-s'au adus învinuiri că exagerează principiile pe cari le discută, că „împușcă peste țântă” și că face nedreptate generațiilor de până acum, cari n'ar fi lucrat destul în favorul copilului. — Nu e locul să se facă aici apologia sau critica lucrării d-nei Key, — mai folositor e să vedem: cum stăm noi cu „secolul copilului”?

Teza generală că: viitorul atârnă de comora sufletească și de energia generației de copii de astăzi, e valabilă și pentru noi.

Să cercetăm în liniamente generale, ce grije se dă educației copiilor noștri în vederea viitorului poporului întreg? Să vedem care e educația copiilor în clasa cultă și care în straturile poporului dela țară. S'a zis adeseori că poporul nostru, pe lângă alte calități, are și „un sănătos fond moral”. Dovadă despre acesta e proverbiul bun simț al țaranilor și calitățile frumoase ale intelectualilor cari au ieșit direct din pătura țărănească. Și în continuare, s'a zis că în clasa cultă fondul moral începe să slăbească atât de mult, în cât a doua generație de

— „Aliluia” și „Cheruvicul”, cântarea ingerilor.

— Nu mai spune!

— Ce să spun! Era minunea lui Dumnezeu și semnul darului, pentru mine.

Surul de furnică se făcea tot mai lung, se înălța în văzduh ca o ață nesfârșită pe care sunt înșirate grăunte de mărgele, strălucea în soare în toate colorile, și cântecul îngereș umplea lumea. Nime nu-l auzia numai eu; nime nu vedea furnicile, numai eu. Pe măsura ce isvora darul în capul meu se făcea tot mai multă lumină, și atunci am auzit un glas care îmi zicea: „Cântă și tu”. S'am început să cânt și eu, încet, dulce, îngerește, ca și furnicile. S'am tot cântat până ce în capul meu s'a făcut o lumină așa de mare de-mi părea că acolo a răsărit soarele. Furnicile se făcură nevăzute, dar în schimb eu am căzut în vis adânc. Și visul acela era luminat de soarele ce răsărise în capul meu. Și ce-am văzut în vis?

El tăcu și mă privi cu'n fel de uimire.

— E minunat ce spui dumneata, bade Ioane, zic eu, nu pot ști ce ți s'o fi arătat în vis.

— Am văzut un părau adânc, și 'n fundul părauului, sub o piatră, mi-s'a arătat o carte. Un glas îmi zise: „Scoală-te, du-te și ia cartea și pe urmă ți-se va mai spune ce să mai faci”. M'am ridicat din patul vechilor suferințe s'am plecat s'am aflat așa pe cum mi-a spus glasul. Abia am ajuns acasă și glasul îmi zise: „Culcă-te, căci iarăși vei vedea un vis”. Și m'am

culcat și-am adormit și iar mi-s'a făcut lumină în cap, dar de-ocamdată n'am văzut decât lumina. Glasul îmi zise: „Cartea a ce-ai aflat-o va fi spre vindecarea multora, spre alinarea suferințelor și spre alungarea dracilor. E carte cu dar mare, căzută din cer odată cu epistolia Maicii Domnului. Dar tu nu ști încă să cânti în ea, nu ști s'o deschiți, ci scoală-te și pleacă la drum, tot spre răsărit, tot spre răsărit, și vei întâlni pe robul meu, care ți-se va arăta îndată, și el te va învăța”. Abia a tăcut glasul s'am văzut în lumină mare pe-un popă, cu barba albă, cu patrafirul pe pept, și cetea într'o carte. Pe-o clipă l-am văzut, apoi s'a făcut nevăzut și eu m'am deșteptat. Am pornit la drum, tot spre răsărit, prin șase sate am trecut, dar' nici într'un sat n'am dat de popa pe care îl văzui în vis. În satul al șaptelea, în Curmătură, cât ce întru pe porțiță în curtea popii îl zăresc prin fereastră pe părintele Veniamin, cu patrafirul după cap, citind într'o carte. Il cunoști și dumneata pe popa Veniamin din Curmătură?

El îmi puse întrebarea asta c'un fel de teamă pe care n'o pricepeam.

— Cum să nu-l cunosc? Cine nu-l cunoaște pe Veniamin cel cu dar mai mare decât nouă popi, care vindecă unde doctorii nu mai au ce face, care găcește pe hoți și pe tâlhari, cât ce deschide cartea?

Străinul îmi păru că nu-i prea bucuros de cunoștința mea, pe câteva clipe zimbetul i-se

șterse de pe față, din priviri; ochii lui rămăseră fără străluciri.

— Așa-i; începu el silindu-se să fie iarăși vesel, „apoi îl cunoști dar și dumneata pe părintele Veniamin. Mare dar are popa cea”. Vorbind, ochii lui începură să lumineze din nou. „Cât mă auzi ciocăniind la ușe, îl auzii zicând cu bucurie: „Intră Ioane, intră omul lui Dumnezeu, intră că ești pus de-acum în slujba Domnului”. „Arată-mi cartea” îmi zise el îndată ce intrai. I-o dădui, el o luă în mână, după ce mai întâi s'a închinat pe cum se cuvine, o răsfoi, și zise: „După cartea asta cântă popii și călugării de multe veacuri. A căzut din cer odată cu Epistolia Maicii Domnului, într'aceeaș piatră incuiată. În ea sunt înșirate toate năcazurile omului precum și pentru anume nenorocire ce slujbă trebuie făcută. Mare dar pe dumneata, badić Ioane, că ți-a ajuns în mână. De-ar putea vlădicii ți-ar lua-o s'o pună în mânăstirea cea mare, dar n'au putere”. — Așa mi-a zis și mă ospăta, așa cum mă ospătezi acum lumneata. (De mulțisor începusem să îmbucăm din prescură și s'o udăm cu vin). Și după ce m'a ospătat m'a ținut trei zile la dânsul și m'a învățat cum să cânt în carte, cum s'o deschid. S'aici s'a întâmplat cu mine minunea cea mai mare. Nu știam citi o slovă, mai înainte, s'acum deodată cunoașteam toate tiparele. M-am întors acasă, mulțămindu-i părintelui (băgai de seamă că se șfiesțe să-i mai zică pe nume) și dac'am ajuns acasă iar am adormit și iar am

intelectuali români, în general, nu mai are puterea de rezistență în fața vieții. Și pentru viitor se zice, „inteligenta” se va putea ridica tot numai din „popor”. În ambele aceste constatări e foarte mult adevăr, fără însă ca deocamdată să se poată stabili în acest punct vre-o lege sociologică sigură. Dar nici să nu o încercăm aceea, ci să rămânem la câte-va probleme pozitive. Cum se manifestă în preocupările noastre „Secolul copilului”.

„Secolul copilului” în țările din Apus pretinde ca părintii să cunoască cât se poate de bine viața trupeză și sufletească a copilului în diferitele lui vârste, să cunoască procesul dezvoltării fizice și psihice și mijloacele de a-l putea influența în direcția cea mai bună.

Ce găsim la noi în acest punct?

Poporul dela țară nu se ocupă cu cunoașterea copilului din vre-un punct de vedere mai superior. El știe despre copil atâta, cât se întâmplă să observe la el sau să audă dela alții, — un amestec de observații concrete juste și de superstiții ce e drept foarte caracteristice, dar adesea păgubitoare. Dacă din copii de țărani uneori ies oameni învățați, aceasta nu se poate datorii aproape nici într-un singur caz talentului de educator conștient al părinților, ci mai mult întâmplării ș-aceleas întâmplări care face ca, din cei mai mulți copii să nu se aleagă nimic ceea ce ar însemna un progres față de generația părinților. Din lipsa de cunoștințe pozitive referitoare la viața și dezvoltarea copilului rezultă la noi nu numai acest fenomen, care împiedică o înaintare reală, ci și extraordinar de marea mortalitate a copiilor. Țăranul nostru, cu excepția celui din Banat unde domnesc obiceiuri de viață familiară ca ale unor triburi selbatice, — e destul de binecuvântat de Dumnezeu cu copii mulți, numai cât el nu știe pretui copiii, căci adesea neștiind cum să-i trateze, îi lasă să moară cu zile. Singurul lui principiu de viață în acest punct se rezumă în cuvintele: „I-a luat Dumnezeu”. Țăranul care adeseori privește copiii și ca o greutate economică-materială, nu-și dă seama, că Dumnezeu nu i-a dat copiii, pentru că să-i și ia îndată.

Tot cam așa stă lucrul și cu educația copiilor cari scapă de moarte. Și aici e „cum o da Dumnezeu”, — un principiu care la aparență e un principiu religios frumos, dar care, în realitate, e o mare erezie și un mare păcat. Dumnezeu a dat omului minte, ca cu ajutorul ei să chibzuiească și afele însușibilitățile cele mai subtile de a pune în serviciul său tot ce-i oferă natura. Dacă omul, în loc să-și puie în lucrare mintea pe care i-a dat-o Dumnezeu, pentru a se putea afirma pe sine în fața puterilor naturii, se lasă în voia întâmplării oarbe — pe care el

o identifică cu Dumnezeu însuși, — de sigur că nu săvârșește un lucru religios, ci o greșală față de sine însuși, față de copiii săi și față de Dumnezeu.

Trebuie ca țăranul nostru să-și schimbe în acest punct mentalitatea, ne mai atribuind lui Dumnezeu ignoranța proprie, ci căutând să cunoască mai bine viața și trebuințele copilului, și lucrând după un sistem ale cărui liniiamente generale astăzi sunt stabilite de învățător.

„Secolul copilului pentru țăranul nostru încă n'a sosit după cum se vede. O știm aceasta și din unele experiențe, pe cari le putem face destul de des. Deși se zice că părinții „își trag dela gură” pentru copiii lor, totuși sunt foarte dese cazurile când țăranii noștri își trimit copiii la școală — și acolo mai mult de silă — rău îmbrăcați, nemâncați dimineața și cu o singură bucată de pâne goală în traistă — întreaga hrană trupeză a copilului de seara până a doua seară. Copilul astfel îmbrăcat și astfel hrănit, e silit să facă adeseori și un drum lung și rău până la școală, să învețe carte după treptele formale — pentru că întors acasă să dea mână de ajutor părinților la lucru și, în odaia scundă, lipsită de aer și de lumină, să-și pregătească lecțiile în două limbi, pe ziua de mâine... Ce să mai zicem despre acei părinți cari nu-și trimit nici de silă copiii la școală, ci mai curând se îngrijesc de vitele lor, pe cari le dau în paza copiilor, decât de copii, pe cari nu-i dau bucuros în paza învățătorilor? Și ce să mai zicem de părinții, cari își învață copiii să mintă, să fure ș. a.?

Nu; „secolul copilului” încă nici nu s'a anunțat la poporul nostru. Ceea ce face țăranul nostru față de copil isvorește mai mult din sentiment, din instinct s'au din ignoranță. Tot ce a stabilit până acum știința educației, pentru țăranul nostru nu există.

Iată o problemă mare pentru intelectualii noștri dela țară; iată o însemnată problemă de activitate extra-școlară a învățătorilor, cari prin așa zisele „șezători cu părinții” ar putea introduce în poporul nostru cunoștințe de mare preț relative la copiii lui și la creșterea acestora.

Să vedem cum stă lucrul în clasa noastră cultă, mai ales dela orașe? Aici mamele se ocupă foarte mult de copii. În ce privește grija pentru corp, aceasta în cele mai multe cazuri „nu lasă nimic de dorit”. Mamele îngrijesc bine — prea bine — de hrana și de îmbrăcămintea copiilor, prin ceea ce le asigură o sănătate trupeză la aparență mai bună ca a copiilor dela țară. În realitate însă, îngrijind prea bine de ei, nu-i oțolesc destul pentru greutățile vieții, pe cari în vârsta aceasta nu le cunosc, dar cu cari vor avea să stea față în față mai târziu.

fără ca să fie pregătiți pentru ele. Copiilor dela țară le lipsește orice comoditate în dezvoltarea lor, cei dela orașe au o comoditate prea mare, care le strică poate că mai mult decât lipsa ei.

Mamele din clasa cultă se interesează mai mult de copiii lor, decât cele dela țară. Să nu le lipsească nici odată nimic, nici mâncare copioasă, nici îmbrăcăminte bogată și luxoasă și nici dragostea părintească, pe care să o simtă aproape în fiecare clipă! Mamele își iubesc atât de mult copiii, încât fac din ei obiect de preocupare neîntreruptă. Și aceasta e iarăș rău, fiindcă copilul nu se învață să-și caute isvorul puterii și fericirii în sine însuși, ci în afară de sine, unde nu-l va putea însă găsi totdeauna. Așa de mult își iubesc unele mame copiii, încât fac din ei adesea niște adevărate păpuși sub toate raporturile, — dar păpușile, oricât de mari și de frumoase ar fi, și chiar de și-ar ști închide și deschide ochii, tot păpuși fără de viață rămân, câtă vreme pe copii i-așteaptă viața cu frumusețile și cu greutățile și, pentru cari cineva nu se poate pregăti numai prin iubirea pe care germanul o numește, foarte ni merit: *Affenliebe*.

Cu toții cunoaștem familia cari au fost foarte fericite până li-au fost copiii mici. Erau așa de „drăguți”, de „frumoși”, de „deștepti” acești copii, încât fericirea momentană a părinților părea absolut justificată. Și, după un șir de ani, aceleași familii au ajuns într-o foarte mare nefericire. Copiii au crescut în belșug, învățați să nu ducă nici o lipsă, și să li se împlinescă toate dorințele — acum ei sunt mari, numărul dorințelor a crescut și acestea nu li se mai pot împlini toate. Copiii „deștepti” de odinioară, micii prematuri cari au stors lacrimi de fericire din ochii părinților, storc acum șiroaie de lacrimi de durere din aceiași ochi, cari, desigur n'au meritat o astfel de soartă. Și de unde aceasta? Din excesul de iubire neratională a părinților, cari nu și-au tratat la timp copiii ca pe niște viitori oameni mari — ci ca pe niște păpuși sau jucării, făcându-le toate pe voie și nelipsindu-i de nici o plăcere pe care erau în stare să li-o facă.

Dar dacă acești părinți, în loc să se fi lăsat conduși în creșterea copiilor lor de „modă”, ar fi căutat mai bine să-și cunoască copiii și să facă pentru ei numai ceea ce ar fi fost necesar, — dacă în loc să se fi lăsat totdeauna încantați de clipele de fericire pe cari li le-au inspirat copiii, ar fi căutat să cetească d. e. anumite cărți despre creșterea copiilor, ar fi învățat să evite greșeli de aceea, cari în sine nu par așa de mari, ca urmări însă sunt dintre cele mai funeste. E adevărat că literatura noastră de acest gen nu e tocmai bogată dar avem totuși

visat și am văzut soarele răsărind în capul meu ș'am auzit glasul. Și glasul îmi zicea: „De-acum ai intrat în slujbă; vor veni la tine creștini din mari depărtări, încărcăți de toate nevoile; tu după ce-i vei vedea pune-l pe nevoeș să deschidă cartea, citește acolo ce slujbă se da apoi te incue în casă și va veni visul. Și 'n vis ț-se va arăta și ce popă să facă slujbă”.

M'am trezit și muerea mi-a spus numai decât c'un străin, bolnav greu, a fost adus cu carul la mine la poartă”.

— Așa dar vestea minunilor ce s'au petrecut cu dumneata a ajuns repede până departe, zic eu, începând să-l privesc cu neîncredere.

— Voia Domnului, părinte, nu care cumva să crezi că eu aș fi spus ceva. Eu știu că darul Domnului nu se trimbează în lume. Eu știu că la dar oamenii vin ca la un isvor. Il simt și aleargă, cum aleargă cerbii însetați la pâraiașele de munte. Așa dar a venit bolnavul. A deschis cartea, m'am uitat în ea ș'am văzut că i-se da, pentru mântuirea lui, maslu cu șapte popi. M'am incuiat în casă, m'am culcat, mi-s'au arătat cu chipul, cu numele lor și cu numele satului. I-am spus bolnavului ce popi să cheme, și peste-o săptămână omul meu a venit sănătos să-mi mulțamească. De-atunci lumea vine la mine ca la moară, unii sosesc, alții pleacă, și casa nu mi-e nici odată goală. Și oamenii se tămăduesc.”

— Mare minune, ce spui dumneata, bade Ioane, zic eu privindu-l cu neîncredere tot mai

mare, căci credința ce mi-o făcusem dela început că ar fi un biet nebun, mi-se clătinașe de mult.

— Voia Domnului, părinte, eu sunt un nemernic slujbaș al lui și-i împlinesc voia după cum îmi poruncește.

— Și zici că tot deauna ț-se arată în vis ce popă trebuie să facă anume slujbă? îl întrebai, privindu-l țintă în ochii cari zimbeau mereu.

— Mi-se arată, răspunse el fericit. Pentru câte-o slujbă mi-se arată un singur popă, pentru alta mi-se arată chiar doi ori trei, și glasul zice: „Alege, robul lui Dumnezeu, pe care-l vrei”.

— Și, dacă-s mai mulți, dumneata pe care alegi? îl întrebai c'un simțământ de teamă, ca și când mi-s'ar fi părut că pricep visita pascălierului.

— Eu? Eu aleg pe oamenii lui Dumnezeu, încep eu cu vioiciune. Dacă mi-se arată mai mulți în vis, eu nu-i spun omului la ce popă să meargă, ci mai întâi mă duc eu pe la ei să văd care-i mai bun de inimă, care-i mai milostiv. Trebuie să fim cu băgare de seamă, părinte, să alegem tot deauna pe cel mai bun.

Țăcu el, tăcu și eu un răstimp. Îmi ziceam: „Așa dar vrea să-i dau bani ca în schimb să trimită, pe bolnavi, să le fac și eu slujbe”.

Străinul, neliniștit încep eu să sfărmitescă o bucată de pâne. Zise:

— Eu n'am daru preoției, eu nu pot ceta slujbele, eu îi trimit pe creștini cu slujba și eu banul la preoții cei milostivi.

Cercai să par cât se poate de uimit, de înspăimântat:

— Și... m'ai văzut și pe mine în visurile dumnitale?

— Ba bine că nu! zise el zimbând cu bună-tate. Ori decât ori mi-s'arată doi s'au trei popi, sfinția ta ești în mijlocul lor.

— Iată o milostivire a Domnului, de care nu mă simt vrednic, zisei eu făcându-mi cruce.

— Toți preoții cei buni, toți oamenii lui Dumnezeu, spun așa, îmi zise el cu bună-tate. De-acum o să trimit eu slujbe și la Dumneata”. El se plecă să iee paharul cu vin de pe masă ș'atunci în buzunarul dela haina lui văzuî scuarțele albe ale unei cărți.

— Ce carte-i aceea? îl întreb.

— Care? făcu el suprins.

— Ai o carte în buzunar, zic eu.

El se căută, simți cartea și deodată se făcu și mai palid.

— E cartea mea zise el, în silă, nu știu cum a ajuns aici. Am lăsat-o acasă. Dar mi-s'a mai întâmplat de astea. Plec undeva fără carte și de-odată mă trezesc cu ea.

— Nu-i văd decât marginile. Trebuie să fie o carte foarte veche, zic eu, așa ceva n'am mai văzut.

câteva cărți cari pot fi cetite cu folos de părinții inteligenți.

Dacă țăranului nostru i se dă sfatul să se intereseze mai mult de copiii săi, să nu lase totul „în voia lui Dumnezeu”, în schimb intelectualilor noștri li s'ar putea spune să-și iubească mai puțin copiii și să nu creadă că ei își vor putea crește, prin grija lor excesivă dar unilaterală, copiii așa după cum *li se pare* că-i cresc. Intelectualii noștri cred prea mult în puterea lor de a educa, uitând că nu ei îi cresc pe copiii, ci Dumnezeu. Ei au să creeze numai cadrele în cari se pot apoi desvolta copiii normali, cu ajutorul lui Dumnezeu, și să dea îndemnul de cari viața copilului are trebuință.

„Secolul copilului” în înțelesul cel bun al cuvântului, n'a sosit, după cum se vede, nici pentru toți intelectualii noștri.

Și e vremea să sosească cât mai curând!

In contra utracvismului.

De Dr. A. Micu.

Poate că nici o lege a țării noastre n'a stârnit în sufletele românești atâta revoltă, câtă a stârnit „legea lui Apponyi” dela 1907, referitoare la învățământul în școlile populare confesionale. Și cu tot dreptul. Pentru că, dela desrobirea noastră politică și economică încoace, nici o lege n'a atentat în măsură așa de mare la viața noastră ca această lege, care vrea să ne desființeze culturalicește și, prin aceasta, să ne piardă. Sub masca educației „patriotice” această lege ne impune, între altele, ca în școlile noastre copiii să învețe în timp de patru ani așa de bine limba ungurească, încât să-și poată exprima la înțeles cugetările în graiul viu și în scris, — o cerință aceasta atât de exagerată încât, pe lângă toate eforturile, până acum *nu s'a putut îndeplini în nici o singură școală de a noastră*. Nici în limba maternă n'ajung toți copiii să se poată exprima frumos și logic, după învățatură de patru ani, necum să poată fi aceasta cu puțință într-o limbă străină, pe care cei mai mulți copii n'o mai aud în afară de școală. Dacă politica școlară a țării noastre ar fi cât de cât reală, s'ar fi putut convinge că, ceace urmărește în acest punct, nu e realizabil, și că pe de altă parte, are urmări destructive asupra vieții intelectuale și morale.

Căci, să vedem: prin cine vrea guvernul să-și ajungă acest scop? Bine înțeles că în prima li-

nie prin învățători. Dar acești învățători sunt toți Români, cari chiar dacă ar putea n'ar voi și chiar dacă ar voi n'ar putea să-i ducă pe ei acolo unde cere legea. Învățătorii cei slabi — sunt și de aceștia — nu vor putea face în direcția aceasta nimic, iar învățătorii cei buni nu vor putea servi nici odată interesele maghiarizării, ci cel mult își vor da silința să satisfacă literii legii, dar prin aceste vor pierde atâta energie și atâta dragoste, încât, cu timpul, de munca lor nu se va putea alege nimic. Ei vor ajunge încetul cu încetul să nu-și mai iubească cariera, ci să trăiască ca niște simpli lefegii. — Legea poate cel mult să ne demoralizeze învățătoria, să o facă să nu mai simtă fiorul conștiinței învățătorești, va putea-o face să aibă două suflete, ambele fără nici o valoare, dar nu o va putea face să-și părăsească cu totul sufletul și să treacă într'altul, străin, pe care să-l altoiască și în tinerețe. Și, în forma aceasta, legea lui Apponyi va putea ajunge cel mult să ne demoralizeze, dar nici când să ne maghiarizeze.

Dar nici probabilitatea aceasta nu e tocmai așa de apropiată, multămită unei alte legi, cu mult mai mare decât alui Apponyi, — multămită *legii inertei*, care ni-a făcut atâtea servicii în trecutul neamului nostru. Legea inertei ni-a păzit romanitatea începând dela năvălirea barbarilor până la 1848, în ciuda tuturor vicisitudinilor istorice, și ea ni-a păzit acea forță care, desrobită abia înainte cu șase decenii a putut să realizeze progrese pe cari le putem compara cu ale multor neamuri de o vechime respectabilă. Dacă în vremuri atât de grele n'am pierit, nu vom pieri noi nici din cauza unei legi ca aceea a lui Apponyi. Mai este în noi dacă nu energie pozitivă, cel puțin inerție destulă ca să rezistăm unei legi antinaturale.

Dovadă că vom trece și peste ceace vrea să ne cauzeze această lege e și conștiința generală a poporului care e cu totul nemulțămît cu legea. De șase ani de zile n'au mai încetat protestele în contra absurdității preconizate de această lege — și aceasta e probă că în noi e destulă putere și dacă nu de a o învinge, dar cel puțin de a o suporta până la alte vremuri. În congrese, în sinoade, în adunări, în presă, în convorbiri — pretutindeni adâncă nemul-

țămire cu această lege. Nemulțămirea aceasta va ținea vecinic aprinsă în noi iubirea de limbă, pe care n'o va putea stinge nici o putere străină.

Ce e drept protestările noastre de până acum n'au avut aproape nici un rezultat pozitiv, afară de acela că i-am făcut pe inspectorii de școli să nu execute legea cu o asprime și mai mare decum era prevăzut — ceace, de altfel, mulți au încercat. Din lege încă nu s'a schimbat nimic până acum în favorul nostru. Dar nici indignarea noastră n'a slăbit. De o vreme încoace lupta noastră în contra legii lui Apponyi devine însă din ce în ce mai îndârjită. Astă toamnă congresul național al bisericii greco-orientale române întreaga mitropolie a remonstrat la guvern, cerând abrogarea legii; acum de curând episcopatul rom. gr.-or. a cerut acelaș lucru dela minister; în parlament, cu prilejul discuției bugetului ministerului de instrucție, s'a cerut an de an acelaș lucru — pe care îl repetă fără întrerupere și presa și pe care îl simt în fiecare zi lăsată de Dumnezeu și învățătorii și bieții copilași de pe sate, pe pielea cărora se fac cele mai brutale experimente. S'a întrelăsat poate că o singură modalitate, pe care o accentuază dl Gh. Pădure în articolul său din „Luceafărul” reproduc și în „Românul” (Nr. 75), anume ca comitetele parohiale să protesteze toate, împotriva acestei legi, care vrea să ne omoare sufletește. La 1907, până când legea de astăzi era numai proiect, au protestat multe adunări și comitete parohiale, dar de când ea a intrat în vigoare, protestul a rămas să clocotească numai în inimile acelor, cari cunosc de aproape și trăiesc mizeriile nespuse, aduse de această lege. Nici învățătoria n'a „protestat”, dar pot să afirm că nu există nici un singur învățător român în țara aceasta, care să nu fi blăstemat de nenumărate ori cea mai absurdă lege din câte s'au adus vreodată. Dar aceste blesteme n'ajung, căci guvernării nu știu nimic de ele. Trebuie făcut mai mult și anume: trebuie făcut pe toată linia aceea ce a făcut congresul național-bisericesc de astă toamnă. Nu e vorba ca învățătorii să agite direct contra legii, — să nu i se supie — să declare grevă în contra ei, deși ce mult ar însemna o astfel de atitudine hotărâtă! — ci e vorba ca toți să-și arate nemulțămirea față de această

Păscălierul mă privi cu neîncredere, indesa mai bine, cartea în buzunar.

— N'aș putea s'o văd și eu? îl întreb privindu-l cu mirare.

Nu fu bucurios de întrebarea mea.

— Nu se prea arată, dar' dacă chiar vrei, poți să-mi.

Era un Acatistier, ediția de Sibiu, cu litere latine, legat în scoarțe îmbrăcate în cauciuc alb.

— N'am mai văzut așa slovă, așa-ți par, zice eu. Nu știu citi în ea, trebuie să fie foarte veche și într'o limbă străină.

El mă privi încă un restimp cu neîncredere, dar văzând uimirea mea, începu să zimbească, și zise.

— Te cred, a căzut din cer odată cu Epistolia. Da eu știu citi în toate cărțile, în toate limbile.

— Mi-ai face o mare plăcere dacă mi-ai citi ceva din ea, i-am zis cu umilintă.

Văzui că se înspăimântă, dar, peste puțin venindu-și în ori, zise:

— Nu se citește în ea decât după ce-a deschis'o bolnavul.

— Totuș mi-ai face o mare mângăere sufletească, îi răspunsei simțind dorința răutăcioasă de-a-i desvăli minciuna.

El luă Acatistierul, îl deschise, îl ținu aproape de ochii. „Nu știu ce-i azi cu mine, mi-s'a pus ceva pe vedere, zise el frecându-se la ochi. Depărtă cartea ca cei mai mari presbiopi: „nu știu ce-i cu mine, zău că mi-s'a pus ceva pe ochi”, zise iar. Se ridică, ținu cartea în bătaia soarelui dela apus, dar zadarnic, nu putu citi nimic.

— Ei, nu te mira așa de mult de asta, îi zice eu, văzându-l înspăimântat. Va fi un nou semn trimis din cer. Poate ca să nu mai porți cu dumneata cartea sfântă; dar arată-mi rogu-te, de pildă, de unde știi dumneata unde se dă în carte maslu cu șapte popi?

Dorința asta a mea îl mai invioră puțin; începu să răsfoiască prin Acatistier până ce ajunsese la o față pe care erau înșirate icoase și condace, unul sub altul, și numerizate cu numerii arabici până la șapte.

— Iată aici se dă slujba maslului cu șapte popi, zise el fără nici o voce acum; își pierduse toată însuflețirea de până acum.

— Da, adevărat zice eu, slova asta o cunosc și eu, e dela unu până la șapte.

Urmă acum un restimp de tăcere. Văzui că păscălierul abia cunoaște numerii. El, neliniștit, ne mai cutezând să privească la mine, se gândea de ducă.

— Nu știi ce-a pățit părintele Veniamin din Curmătură, îi zisei văzându-l gata de drum.

— N'am mai fost pela dumnealui de mult, răspunse străinul cu glas slăbit, dar va fi ajuns la mare bine. Era popă cu dar bun.

— Și totuș n'a ajuns cum crezi dumneata.

— Nu? întrebă el uimit.

— Nu. De-un an e țintuit într'un scaun. L-a lovit guta.

Băgai de seamă cum i-s'au sguduit ușor umerii la vestea asta, și, luându-și rămas bun dela mine, plecă, bombănind mereu: „L-a lovit guta! Cum se poate?”

Dumnezeu mai face și minuni de-acestea, bade Ioane, nu numai de cari știi dumneata și alți mincinoși, cari zăpăciți capetele oamenilor neînvățați. Vezi să nu-i ajungi pe urmă, după ce spui că dela el ai învățat meșteșugul găcitului!

Cuvintele mele părea că-l alungă. Eși repede pe porțiță și cotind pe-o hudiță, se făcu nevăzut Păscălierul meu, — își sfârși povestirea părintele Vlad, clipind vesel din ochii lui negri plini de vioiciune.

Ioan Agărbiceanu.

Atunci privirile lui Radu Tismanul^{*)}, urmașul lui Vlaicu, care domnea peste Ungro-Vlahia, se îndreptară spre Constantinopol unde Paleologii plecați din Nicea cu ajutorul Genovezilor luaseră din mâna Latinilor Bizanțul și întemeiaseră din nou împărăția grecească.

De aci putea să-i vie, dacă ar face vr'o înțelegere sau dacă s'ar încuscri cu familia împărătească a Grecilor, corăbii și tot ce dorea.

Radu Tismanul luă atunci în căsătorie pe o printesă bizantină numită Kalinichia.

Pe vremea asta Genovezii își întemeiară un fel de domnie neguțătorească asupra tuturor orașelor de pe țărmurile Mării Negre.

Toate mărele din răsărit erau brăzdate de corăbiile lor. Primăria dela împărății bizantini ca zălog toate cetățile din Marea Neagră pentru ajutorul dat la cucerirea Bizanțului, și loviră cu taxe nesuferite toate corăbiile ce nu erau genoveze.

Aveau la Constantinopol întreaga mahala numită Galata și navigația pe Marea Neagră era numai a lor.

Intemeiară la gurile Dunării și în Crimul de azi așezăminte neguțătorești, dându-le numele de *Gazaria italiană*.

D. Caselli.

Situația politică în Ungaria. Se împlineste un an de când d. Lad. Lukács s'a așezat în fotoliul de premier al Ungariei, ca împreună cu contele Tisza să inaugureze forța armată în parlamentul ungar. În 5 Maiu se redeschide parlamentul în noua lui înfățișare. Jandarmii nu vor mai păzi parlamentul, dar își face apariția garda parlamentară. Partidele opoziționiste prevestesc cu mult optimism reluarea luptei pentru revizuirea reformei electorale Tisza-Lukács trecutul însă ne arată că tînta lor e numai să răstoarne pe Lukács și să puie mâna pe frânele guvernării, pentru că să poată începe dela început farsa ce o joacă guvernele ungare de zeci de ani deja. De-o schimbare de sistem nu poate să fie vorba încă. Viitorul apropiat se apropie în același semn.

Presemnele unei crize parlamentare în Austria. Pentru ziua de 5 Mai era plănuită redeschiderea parlamentului austriac ajurnat la începutul lui Martie dar în urma stărilor nefavorabile din Galizia și Bohemia, guvernul austriac s'a văzut constrins a amâna acest termen și, după cum ni se anunță din Viena, pe ziua de 20 Maiu. Criza financiară din Bohemia provocată de împrejurară, că o convocare a dietei provinciale e zădărnicită de atitudinea Germanilor din Bohemia, cari declară că o sanare a crizei financiare în Bohemia ei o pot admite numai dacă li se împlinesc totodată și pretențiile lor referitor la limbă la autoritățile din Bohemia. Toate tratativele guvernului austriac de a mijloci în Bohemia o înțelegere între Cehi și Germani au rămas zădărnice și astfel conflictul ceho-german va influența nefavorabil situația parlamentului.

De altă parte nerealizarea reformei electorale pentru dieta galiciană va avea ca urmare reluarea obstrucției în parlament de către deputații Ruteni. Dar și o obstrucție din partea fracțiunii populare polone, condusă de dep. Dr. Stapinski nu e exclusă prin ce se micșorează numărul deputaților doritori de o muncă parlamentară. Stările anticonstituționale din Croația iarăș îi constrâng pe deputații Slavilor de sud a continua cu obstrucția, ca astfel factorii competenți să fie înduplecați a sista absolutismul din Croația.

Toate aceste împrejurări fac iluzorică orice activitate a parlamentului austriac.

^{*)} L'am numit în acest chip pentru că a fost întemeietorul mănăstirii Tismana.

Scrisoare din Roma

Marele prânz diplomatic dela Legația Română.

Roma, 22 Aprilie.

S'a început seria de recepții diplomatice la Legația Română, printr'un mare prânz, pe care dl ministru C. Diamandy l-a dat în palatul *Santa-Croce*, sediul legațiunii la Roma.

De când dl Diamandy este la Roma, acesta este primul contact pe care ministrul nostru l-a luat cu diplomația internațională, în casa României și a trebuit să fie mult pregătit, din două motive: întâi pentru că reprezentantul României ținea ca acest prânz să fie la înălțimea cuvenită țării și reprezentantului ei, și al doilea pentru că *Palatul Santa-Croce*, în care este instalată legația noastră, a avut nevoie — prin tradiția pe care o are — de a fi aranjat în chip special și demn.

Căci, *Palatul Santa Croce* a fost clădit în anul 1500, cu tot luxul și cu toată arta arhitectonică ce se punea pe atunci în zidirea palatelor cari aparțineau familiilor nobile romane.

Intr'adevăr, scara de marmură albă, cu balustrada sa de fier farjat, conduce în vastele saloane tapetate cu mătase, ale căror tavanuri sunt decorate cu minunate frescuri făcute de penelul maestrului Domenichino, elevul lui Caracci.

Picturile murale, ușile de lemn sculptat, fixate în cadruri de marmură, reliefurile, echiusoanele, totul dă un aspect grandios și nobil saloanelor Legației Române, pe cari ministrul le-a mobilat cu mult gust artistic și cu tablouri de preț.

Familia conților *Santa-Croce*, își are origina sa foarte departe în trecutul secolilor: se trag din Valeriu Publicola, zis *amicul poporului*, fondatorul Republicii romane, 6 secole înainte de Christ. Mai târziu, această familie, a luat parte împreună cu sfânta Elena, la aducerea sfintei cruci din Ierusalim la Roma, și de atunci, împăratul Constantin-cel-Mare, a acordat acestei familii dreptul de a purta numele *Santa-Croce*.

Prin trecerea de veacuri, familia *Santa-Croce* s'a înrudit cu alte mari familii nobile italiene, așa cu familia Sforza, cu familia Santa-Fiori, cu familia Barberini, toate acestea cu ascendenți cari sunt scriși în istorie, cari au dat Italiei papi și nobili cavaleri. Și pe echinsoanele de marmură, puse în fiecare salon, sunt armele celor trei familii: *Santa-Croce*, Sforza și Barberini.

Onorurile casei le-a făcut principesa Elisabeta Ghica, soția ministrului nostru la Sofia, împreună cu dl C. Diamandy.

Au luat parte la prânz: E. S. marchizul Di San Giuliano, ministrul de externe al Italiei; E. S. De Merely, ambasadorul Austro-Ungariei; contele Bruschi-Falgari, șambelanul curții regale italiene și contesa, damă de onoare a M. S. reginei Elena; E. S. Pietro Lauza di Scalea, subsecretar la afacerile străine; marchiza Di Rudini; marchizul și marchiza Bugnano; contele Giuseppe Primoli; ministrul Tărilor de Jos Weede și doamna; Altețetele Lor Serenissime prințul și printesa Liechtenstein; baronul Vaux, consilier la ambasada austro-ungară; Miss Kemp; contele Witten; doamna și domnul de Billy, consilier la ambasada Franței; doamna și domnul Pennescu, consilierul Legației Române; doamna și domnul Stoicescu, prim secretar al Legației.

Căpitanul Ignat, atașatul militar român, la regele Italiei.

Tot în cursul acestei săptămâni, căpitanul M. Ignat, atașatul nostru militar, a fost primit de Regele Italiei în audiență particulară, căruia i-a oferit noul sumar al armatei române.

Regele Victor Emanuil, s'a întreținut cu dl

căpitan Ignat în mod foarte afabil, și i-a mulțămît călduros de Anuar.

La plecare, regele a strâns cu putere mâna căpitanului român, pe care de altmintrelea îl cunoștea, și cu care vorbise în mai multe rânduri, în alte ocazii.

I. T. Alian.

Situația internațională extrem de gravă.

Cercurile vieneze și căderea Scutarilor.

Viena, 26 Aprilie n.

Concluziile optimiste legate de iminenta încheiere a păcii între Turci și statele balcanice aliante, s'au dovedit în grabă de prea timpurii și de pripite. Cucerirea Scutarilor, asediați de 6 luni de zile neîntrerupt, de către armata muntenegrină cu ajutorul artileriei sârbești, a dat iarăș peste cap toate hotărârile conferinței marilor puteri. Poate că aceste vor susține ce au hotărât odată și poate că de fapt să fie voința neclătinabilă a Europei ca orașul Scutari cu toate că s'a predat regelui Nichita, totuși să-i aparțină înființându-l stat albanez. De altă parte însă nu se poate ascunde că cucerirea Scutarilor de către Muntenegrii a provocat noi complicații grave în situația internațională care și fără de acest eveniment este extraordinară de critică, ceea ce s'ar fi evitat dacă Muntenegrii ar fi satisfăcut provocării marilor puteri și ar fi încetat cu asediarea Scutarilor. S'a dovedit acum că singur numai ordonarea blocării litoralului muntenegrin, care din punct de vedere politic comercial aproape n'are nici o importanță, a fost o greșală grea, care nu mai poate fi prin nimic reparată. Tot mai mult se dovedește acum că diplomația școlii vechi și-a trăit traiul, că e un ce care numai poate fi menținut, că între ceea ce se hotărăște în mod teoretic la masa verde și între viața reală e atât de mare contrastul încât nu mai poate fi trasă nici o punte între ele. Ori cât de patetic se anunță că soarta orașului Scutari, hotărâtă de conferința ambasadorilor marilor puteri la Londra nu o va putea schimba cucerirea lui de către Muntenegrii, totuși nu trebuie să pierdem din vedere că evenimentele ce s'au petrecut până acum puțin au ținut socoteală de cele cuprinse în protocoalele conferinței ambasadorilor din Londra.

Ori cum s'ar judeca procedura Muntenegrii și a regelui Nichita, trebuie să admitem că faptele împlinite crează drepturi. În cercurile ministerului nostru de externe situația este privită foarte pesimist. Aceste cercuri declară pe față că cucerirea Scutarilor a fost posibilă numai pentru că comandantul vaselor de război, austro-ungare, trimise a demonstra în fața portului Antivari, a rămas cu propunerile sale de a se lua măsuri mai energice în minoritate față cu comandantii vaselor celorlalte puteri. Se recunoaște acum că Austro-Ungaria a făcut o greșală ireparabilă când a renunțat să pășească independent în criza balcanică și a luat parte la Reuniunea ambasadorilor din Londra, în care n'a putut reuși cu pretențiunile ei și a fost învinsă în toate împrejurările de majoritatea vo-

Jertagrafia

cele mai noi și mai rezezi pentru planuri de prezentat autorităților executive și în timpul cel mai scurt pe un fond curat cu linii negre, cu o punctualitate sigură, potrivite ca o specialitate deosebită fabrica de hârtii artistice a lui

Fellner Leó, BUDAPEȘT, V. Váci út 4. Telefon 28—48. Adresa pentru telegrame: „Positiv” Budapest. — Apartament special pentru comanda de din provincie. (E. 594—20)

turilor contrare. Austro-Ungariei, chiar în timpul, când o acțiune din partea ei ar fi fost fără îndoială urmată de succes îi erau mâinile legate și numai acum îi sunt iarăși libere pentru o acțiune independentă, când împrejurările deja de multă vreme nu mai sunt atât de favorabile pentru ea. Cercurile competente văd foarte bine că monarhia în tot cazul e obligată a începe ceva, pentru a-și recăștiga prestigiul ei de mare putere care a fost atât de mult întunecat. Abstrăgând de la toate celelalte, deja în sine ofensele ce a trebuit să le sufere în Cetinje în zilele trecute atașatul militar austro-ungar căpitanul din statul major, Hubka, împotriva căruia când mergea cu automobilul spre Cetinje s'au dat gloanțe, iar atât primul ministru muntegrec cât și regele Nichita nici n'a voit să-l primească măcar pe reprezentantul Austro-Ungariei la curtea regelui Nichita, când acesta s'a prezentat pentru a protesta contra acestui atentat, — arată deja cât de necesar e ca Austro-Ungaria să se trezească din amorteala ei de până acum și să dovedească că ea nu este o jucărie.

Urmările grave ale căderii Scutarilor.

Roma. — Ziarul „Tribuna” spune că părerea generală a cercurilor politice din Roma precum și a întregii Europe e că momentul actual, în urma căderii Scutarilor, e foarte grav și reprezintă punctul suprem al conflictului de interese. Ea impune o hotărâre nu unui problem parțial presupus, dar unei stări de fapt.

Numai menținerea unității de vederi a puterilor va putea salva situațiunea; Europa trebuie să aibă energia de a putea, cu consimțământul comun, să întreprindă o acțiune imediată și precisă; ori ce șovăială ar putea deschide alte probleme noi și periculoase.

Viena. — Situația internațională se agravează văzând cu ochii. Cererea statelor balcanice, cu privire la modificarea granițelor Albaniei de nord, e tot atât de lipsită de șansă ca și cererea Greciei cu privire la Goritz și Arghirocastro. În cazul când Serbia, Grecia și Muntenegru vor persista în hotărârile lor, un conflict devine inevitabil. Austro-Ungaria și Italia nu vor admite cu nici un preț o modificare a granițelor Albaniei, pentru că numai granițele precizate de aceste două state pot creta o Albanie puternică.

Berlin. — Asupra măsurilor propuse puterilor de Austro-Ungaria pentru a le hotărâ la o acțiune contra Muntenegrului, se telegrafiază din Viena următoarele ziarului „Vossische Zeitung”:

Înainte de toate Muntenegru va fi somat categoric și fără întârziere să evacueze orașul Scutari.

În cazul când regele Nichita nu ar împlini această cerere, Austro-Ungaria va propune ca la Antivari și San Giovanni di Medua să fie debarcat un detașament de trupe internaționale, care vor lua în stăpânire orașul Scutari.

Dacă puterile nu se vor putea decide să înceapă o acțiune militară comună, atunci se poate da Austro-Ungariei un mandat european, căci în caz contrar Austro-Ungaria va fi silită să-și apere singură interesele în Balcani și Adriatică. Dar câtă vreme mai sunt șanse pentru o acțiune internațională, Austro-Ungaria nu va face nimic fără avizul celorlalte puteri.

Rusia și chestia Scutarilor.

Paris. — „Le Journal” află din Petersburg că știrea despre cucerirea orașului Scutari a făcut o impresie penibilă la ministerul de ex-

terne. Toate tratativele urmate de Rusia în chestia balcanică porneau din credința că Scutari nu va putea fi cucerit de Muntenegreni.

Cabinetul de externe însă e de părere că victoria Muntenegrului nu va putea împiedeca voința puterilor. *Guvernul crede că Muntenegru — care și-a salvat onoarea armelor — va renunța la Scutari în schimbul despăgubirilor ce i-au fost oferite de puteri. În cazul însă când Muntenegru va continua să se opună, atunci Rusia va aproba întărirea blocării.*

Nu va tolera însă, în nici un caz, ca Austro-Ungariei să i se dea un mandat antislavic în Balcani și nici să fie executoarea voinței puterilor.

Köln. — „Kölnische Zeitung” află din Petersburg:

Căderea orașului Scutari a provocat mare enervare mai ales între naționaliști. Se svonește în aceeași vreme că luarea orașului Scutari înseamnă căderea lui Sassonow. Cercurile serioase sunt și ele de părere că ulterioare complicațiuni sunt inevitabile. Guvernul e într'o situație dificilă. O mare mulțime de oameni a demonstrat în fața legățiunii sârbești de aici și a aclamat Serbia. Poliția a împrăștiat pe demonstrații.

Presă vieneză și intervenția Austro-Ungariei.

Viena. — Toate ziarele se ocupă de situația creată prin căderea orașului Scutari și cer ca guvernul să ia imediat măsuri energice contra Muntenegrului cu sau fără cooperarea Europei.

Viena. — „Fremdenblatt” scrie cu privire la căderea Scutarilor următoarele:

Faptul că Scutari a putut cădea în stăpânirea Muntenegrului se explică prin aceea că politica europeană a fost lipsită nu de unitate, dar de energia necesară pentru a aduce la îndeplinire hotărârile luate în comun. Căderea Scutarilor constituie o umilire fără pereche adusă concertului european. Escitarea observată în opinia publică a monarhiei nu este neîntemeiată, publicul nostru își dă seama de înfrângerea pe care politica europeană a suferit-o cu atât mai tare cu cât dovezile de stăpânire ale monarhiei au fost mai mari și mai numeroase.

Puterile, declarându-se de acord pentru a înfrânge rezistența Muntenegrului, dar dându-se în lături când a fost să se utilizeze mijloacele necesare pentru a se atinge țelul urmărit, au inaugurat o politică de contradicțiune pe care opinia noastră publică nu o poate înțelege.

Așteptăm ca Europa să se hotărăască a întreprinde mijloace mai energice pentru a restabili prestigiul ei violat și a înfrânge rezistența Muntenegrului.

Conferința dela Londra și căderea Scutarilor.

Londra. — Întrunirea de azi a ambasadorilor s'a ocupat în special cu discutarea notei statelor balcanice considerată ca o bază acceptabilă pentru încheierea păcii. Ambasadorii nu se vor mai întruni în cursul acestei săptămâni. S'a discutat și cu privire la căderea orașului Scutari. În general părerile diplomaților în această privință nu sunt prea clare. Întâi s'a exprimat părerea că complicațiuni vor decurge din faptul capitulării cetății apoi s'a exprimat părerea că Muntenegru atinge și ținta, va putea ceda mai ușor părerilor puterilor.

Presă engleză și chestia Scutarilor.

Londra. — Asupra urmărilor căderii Scutarilor, domnește părerea în cercurile politice de aici, că regele Nichita se va putea considera satisfăcut cu victoria repurtată și se va putea deci supune dorinței puterilor renunțând la Scutari, căci în cazul când nu ar face-o aceasta de

bună voie va fi forțat să o facă. Este natural că Europa este obligată să-i dea compensații teritoriale suficiente în schimbul orașului. Cea mai mare îngrijorare o cauzează teama, că Austro-Ungaria își va pierde răbdarea și va începe o acțiune contra Muntenegrului, ceea ce ar periclita pacea europeană.

Ziarul „Westminster Gazette” roagă puterile să urmeze acțiunea comună înainte, căci dacă o singură putere va ieși din ansamblu, pacea Europei va fi zguduită de evenimente neprevăzute.

Londra. — „Pall Mall Gazette”, asemenea celorlalte ziare de seară din Londra pledează pentru retrocedarea Scutarilor către Albania, dar cer în același timp compensații suficiente pentru Muntenegru, care are același drept asupra Scutarilor ca și Grecia asupra Salonicului, Bulgaria asupra Adrianopolului și România asupra Silistrei.

Trupe rusești la granița turco-persană.

Constantinopol. — Se semnează concentrări noul de trupe rusești, lângă granița persană, în ținuturile Hoi și Salmas. Șeful Kurzilor, Adurezak, continuă a face agitație printre triburile Kurzilor.

Tratativele de pace.

Viena. — Căderea orașului Scutari a produs în cercurile diplomatice o mare surescitare. Până în prezent nu se pot încă prevedea urmările pe cari acest fapt le va avea asupra păcii europene. Între cele două constelațiuni se urmează de ieri dimineață un foarte viu schimb de note.

În tot cazul situația aceasta pare a nu schimba întru nimic șansele de pace dintre statele balcanice și Turcia. Conflagrația care ar putea să urmeze, nu va schimba întru nimic relațiile dintre Turcia și statele balcanice. Nici una, nici celelalte nu vor, nu mai pot și nici nu trebuie să mai continue războiul, acesta ne mai având nici un rost.

Plecarea lui Danef la Londra este tocmai în vederea reluării conferinței pentru pace. Conferința aceasta nu se va ține însă la Londra. Danef și delegații turci vor stabili, la Londra, numai preliminarile și vor mai stabili data și locul unei noi conferințe în care se va decide în mod definitiv asupra păcii. În vederea acestor armistițiului a fost prelungit pentru încă zece zile.

În tot cazul, pacea ori cât ar părea de apropiată, nu va putea fi definitiv încheiată decât abia după o lună.

Membrii guvernului provizoriu albanez ucși?

Constantinopol. — Djavid pașa a ordonat numeroase asasinări în Valona. Toți membrii guvernului provizoriu au fost condamnați la moarte de consiliul de război instituit de Djavid pașa și otrăviți. Patru ofițeri și doi funcționari intrați în serviciul guvernului autonom, au fost spânzurați. În jurul Valonei s'au ridicat puternice fortificațiuni de către Djavid pașa și generalul Faik Pașa; sute de voluntari se înrolează zilnic în armata lui Djavid, care dispune și de opt baterii de munte. Sute de partizani ai autonomiei au fost omorâți de Turci.

Agitația în Arabia.

Constantinopol. — Poarta a primit știri neliniștitoare din Bagdad. În capitala Arabiei s'a înființat o societate numită „Liga roșie” care luptă pentru independența Arabiei. Liga amenință guvernul cu revoluția dacă nu va acorda Arabiei independența. Guvernatorul din Bagdad, care e deasemenea arab, a primit mandatul Porții să înceapă tratativele cu capii mișcării. Situația e foarte gravă.

Bulgaria amenință pe Grecia.

Paris. — Aici se primesc știri neliniștitoare din Salonic asupra unui apropiat conflict între

Fabrică de
ganit, sye-
nit industrie
de marmoră
ciselare de
penetră a lui

IOSIF NAGY
Brașov, str. Fântânei nr. 50.

Filiale:

în Székelyudvarhely și în Sighișoara.

Primește și execută orice fel de lucrări la clădiri monumente, mansoleuri în orice fel de stil. Liferă rează marmurată pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Liferă pe lângă garanță și obiecte singuratiche, cu prețuri convenabile. Din depozitul meu bogat de monumente, în care eșteptuese vindere în mare și mic, liferez colegilor de branșe și obiecte singuratiche în prețul de fabrică. Na 868

aliati. Se observă o mișcare de trupe ale aliaților în părțile cari îi interesează. Așa Bulgaria au concentrat o parte a trupelor dela Ceatalgea în apropierea Salonicului înconjurând pozițiile Grecilor. Până acum Bulgaria au trimis spre Salonic 90 mii de soldați. Se știe că Bulgaria se pregătește să trimită un ultimatum Greciei, somând-o să părăsească Salonicul. Serbia stă de partea Greciei.

Fabule potrivite după vremea nouă.

De Ion Gorun.

I.

Melcul și murgul.

Zburda murgul pe pajăstea verde, bucurându-se de soare și de viață. — Intinzând coarne lungi melcul se uita la el chiorș și-și zicea:

— Ce dobitoc fără minte! Uite-l cum aleargă fără nici o fântă și-și cheltuiește puterile în sbucium fără de folos! Adevărat este, c'a umplut Dumnezeu lumea cu ce-a putut...

Il zărește murgul cum se târa pe burta la deal și nechează la dânsul:

— Hei, melcut, încotro o porniși așa de tacticos?

— Ce mă întrebi, netrebnicule? Eu am pornit-o să mă urc colo pe culme, unde tu cu alergătura ta sburdalnică niciodată n'ai să ajungi...

— Ei ce grăiși? Vrei să rășbești acolo sus? Și în câta vreme?... —

— Mai curând decât tine, dacă vrei să îți rămășagul.

Și porniră amândoi de-odată.

Se repezi murgul pe deal, și curând nu se mai văzu.

Dar toate frumsetile firii îl ademeniră cu farmecul lor. Ici o poiană de flori îl chema cu încântarea culorilor și a mireasmelor, dincolo un luminis îl opria cu susurul răcoarelor limpezi și răcoroase, mai încolo umbra iscoritoare și îmbalsamată a brazielor îl imbia la odihnă și visare...

Iar în vremea asta melcul încet-încet își vedea de drum, orb pentru toate frumsetile de prîmprie și surd la toate chemările vieții carei sclipind în mii de fete încântătoare...

Vremea trece, — și iată că de pe culme melcul întinde coarnele cântând piez în jos:

— Unde ești, murgule?... Uite, am ajuns aicea sus și nu te văd...

De unde se oprise, murgul nechează la dânsul:

— Drept e, melculețule, ai ajuns, și rămășagul l'ai câștigat. Trage banii. Dar nu-mi pare rău; căci pe când tu te târai, — eu am trăit!

II.

Vulturul și pițigoiul.

S'a adunat neamul păsărilor ca să-și aleagă împărat. Și s'a dat cuvântul:

— Care se va avânta cu aripile lui mai sus în văzduh, acela să ne fie mai mare, pe acela să-l chemăm și să-l cunoaștem domn și cel mai de seamă între noi...

Și se uitau toate pasările la vultur, căci nimeni nu se îndoaia că el o să se dovedească dintre toți cel mai vrednic.

Ce-și zise însă pițigoiul? Totul nu e să fii vrednic și puternic; șiret să fii, aceasta e totul. Va sbura el vulturul sus, mai sus decât toți, — dar peste sborul lui are să fie al meu; căci am să mă ascund sub aripa lui, și când el își va fi dat toată măsura puterii, când va fi ajuns acolo de unde mai sus nu se va putea înălța, — eu am să ies atunci și luându-mi avântul meu obișnuit, am să mă înalt cu șapte coți de-asupra lui... Și tot neamul păsăresc

va trebui să mă aclame și să mă proclame pe mine.

Astfel s'a făcut.

Când s'a avântat vulturul în văzduh, nici n'a simțit în penele lui pe becisnicul pițigoi. Intinzând aripe largi ajunse să plutească acolo unde nici o altă viețuitoare înaripată nu-l putea urma și a-junge.

— Acuma e timpul, se gândi pițigoiul, și dete să se repeadă de sub aripa vulturului.

Dar n'apucă să dea din aripi odată, și din înălțimea ametoare se prăbuși, rostogolindu-se, iulgerat, la pământ.

Nu se gândise, bietul, că poate n'o să-i priască aerul așa de sus...

III.

Ariciul și sobolul.

Trăia sobolul liniștit în căsuța lui, fără grija vecinilor și fără nici o pismă pe dânsul. Locuința nu-i era încăpătoare, dar îndestulătoare. Când iată că veni ariciul să-i bată la ușă.

— Cine ești, străine, și ce vrei? întrebă sobolul cu blândețe și milă, văzându-l pe acela sdrentuit și plin peste tot de praț și noroiu.

— Vin de departe și n'am adăpost, răspuns ariciul. Lasă-mi să mă odihnesc în casa ta la noapte și voi pleca mulțumindu-ți.

Dar a doua zi ariciul nici gând n'arătă să plece. Strimtorat așteptă sobolul; dar dacă văzu așa, nu-i zise nimic și plecă în treabă-și.

Seara când se întoarse cu merindea, ariciul îl aștepta.

— Să împărțim, zise, irătește, — că iată, acuma, sunt și eu de casă, nu mai sunt străin.

Și sobolul împărți cu dânsul.

Dar oaspele creștea și tot mai mult trăgea de partea lui. Odată, numai ce sobolul văzu că nu peste mult n'o să mă încapă în chiar locuința lui; și de unde era inghesuit într'un colț, zise ariciului:

— Bine, prietene, n'o fi venit oare vremea să te dai și tu nițel mai încolo, căci doară, dacă-mi aduc bine aminte, suntem aicea în casa mea?...

La ceea ce ariciul, privindu-l cu dispret, îi răspunse:

— Ce mentalitate de xenofob?

Și se învârti de câteva ori, cuibărindu-se mai comod în culcușul cald.

Ad Posthumum.

— Scrisoare în patru filmuri. —

De Al. Ciura.

I.

Nu ti-am scris de multă vreme, prietene, deși mă gândeam adese-ori la tine.

Dar știți, ochii cari nu se văd, se uită — vorba vine — mă tot gândeam, că o să ne întâlnim și vremea a tăcut și a trecut încet-încet și într'o bună dimineață, când m'am gândit la tine, am constatat, cu o surpriză neplăcută, că chipul tău începe a se șterge din ce în ce mai mult... Mă gândeam la discuțiile noastre aprinse, la gestul nervos cu care arunca chibritul, după ce aprindeai țigara, la strălucirea stranie a privirii tale, de câte ori spuneai o vorbă de spirit. Cuvintele îți lungeau ușor, și zîmbetul ce le întovărășea avea un amestec paradoxal de bunătate și maliție.

Mi s'a părut deodată, că nuanța scepticismului iese tot mai mult la iveală în zîmbetul tău, și că zellemizezi acum și lucruri, în cari credeai pe vremuri: prietenia.

Și atunci am prins repede condeiul în mână, să-ți scriu, bine-rău, cum s'a potrivit, dar să-ți scriu negreșit, ca să te impac.

Știi la ce mă gândeam în clipa, când am luat condeiul în mână?

Nu găcești, căci nu mă cunoștiai sub acest aspect. Mă gândeam, cu regret: pentru ce nu m'am născut milionar. Oricât te va surprinde această anunțare materialista; oricât ai afla-o vrednică mai mult de condeiul unui om de afaceri, decât de acela al unui scriitor, lucrul e așa, și-l mărturisesc, fără să mă rușinez.

Nu invidia omului sărac mi-a sugerat acest gând — cred că ești convins despre asta, — ci un articol din-

tr'un ziar străin, în care se povestea, cum își petrec miliardarii și care e cea mai nouă distracție a lor. Să nu te gândești, prietene, la nu știu ce gesturi de risipă nebună; aceste nu m'au atras nici odată! Dar e vorba totuși de o risipă, pe care noi oamenii de rând nu ni-o putem îngădui, și care e de o atracție fascinatoare.

Iată cum își petrec acești fericiți muritori, în vremea din urmă, cum își surprind pe iubiții lor, cu prilejul onomastice și al zilelor de sărbătoriri familiare.

Ai găcit acum?

Cu câteva pânze de cinematograf, cari redau scene adevărate, sau reconstruite din viața lor familiară.

Inchipuie-ți un cerc restrâns de prieteni și rude, cari povestesc intim după cină, aprinzându-și țigarele. Deodată luminile se sting și ceasul din față redă, icoană după icoană, scene din viața — ta. Te vezi copil în fașă, împrejmuit de părinții tăi — întineriți și acestia, cu două-trei decenii — te vezi în leagănul, ce acum e aruncat undeva, într'un unghier al podului, sau poate e chiar stricat de mult și prăpădit printre lemnele, ce le-a consumat gospodăria...

Memoria nu te ajută îndecajuns, de sigur, ca să te recunoști. Nici nu e lipsă, de altcum să te opintesti din cale afară, căci imaginea nu e reală, e reconstruită, cu mai multă sau mai puțină artă... Când te-ai născut tu, cinematograful nu era inventat încă, ci dormea în creierul unui om de geniu, cum doar-me sămânța aruncată în pământ, până să iasă la iveală.

Dar reconstruirea a luat proporții așa de uimitoare, în vremea din urmă, încât ai totuși iluzia realității.

Îți voi scrie cu alt prilej — mâne, sau poimâne — despre arta la care s'a avântat cinematograful, cu reconstruirea, acum revin la povestea vieții tale, redată în filmuri.

Imaginea se schimbă; te vezi cum încerci pașii cei dintâi, stîngher, sprîjnindu-te de scaune, de masă și de pereți. Mamă-ta ride, se ferește, să nu te agăți de fustele ei și alergi fericit, chibzuindu-ți, de mai naște punctul de sprîjin... Acum începi a-ți aminti de câte ceva. Servitoarea, care a rămas la voi până ce te-ai făcut mare — ea spală și acum tacămurile în sufragane — se atine pe urma ta și fratele mai mare, un copil și el, se atine pe urmele tale și bate din palme... Deodată îți lei un avânt prea repezit, te împedeci de un covor și, pe când cei din jurul tău aleargă, să te ridice, îți strimbi fata și plângi, cu multă amărăciune.

Era cel dintâi succes al tău, prietene, cei dintâi pași ai intrării tale în viață, și soarta haină a trebuit să te sîdeze și de astădată, dându-ți a înțelege — lucru pe care l'ai constatat, bineînțeles, numai târziu, după experiențe amare — că nu este în viață bucurie fără o-pintiri grele, cum nu este roză fără spini și lumină fără umbră...

Te vezi apoi — pe o altă imagine — cu tablita și cartiile subsoară, cum pleci la școală; la școala de totii laudată, de nimeni iubită... Mai ales de copii, nu! Tatăl te conduce de mână; ulita e redată fidel, îți amintesti foarte bine, de dimineața aceea cu soare căldut de toamnă timpurie... deslusești chiar școala, cu cooperișul ei tușiat, cu turnulețul mic de șindile, în care suna clopotelul, sau cum îți zicea bătrânu dascăl — Dumnezeu să-l odihnească cu droștii —: *campana*.

Aici cinematograful se incurcă și, cum s'ar zice, șterge puțină. O ia mai la repezeală cu redarea imaginilor, ca să n'o șiecelească. Fotografii era atât de inteligent, să știe, că aici nu te mai poate amăgi cu „reconstruirii”. Avea fotografia ta de atunci și, probabil și pe aceea a altor doi-trei colegi ai tăi, în afară de aceea pe a bătrânului dascăl. Dar amăgirea nu mai era voalată în deajuns. Tu îți amintesti tocmai de acei tovarăși mai mult, cari nu figurează pe pânză, deși ti-au lăsat amintirile cele mai vii. De aceea imaginile se redau în salturi repezi: nici n'apuci bine să privești la tovarășii tăi de pe pânză și să-i compari cu cei din colțșor, ascuns al sufletului tău, când chipul se schimbă, purtându-te, tot așa de repede, prin anii petrecuți în liceu.

În clasa a opta, imaginile iau iarăși proporții mai mari. Lucrul se explică ușor: cinematograful avea la îndemână tabloul colegilor tăi, când ai luat bacalaureatul. Te revezi cu chipul dat pe ceață, cu zîmbetul de biruitor, ce se aseamănă cu aceea a lui Napoleon, când si-a pus singur pe cap, coroana imperială. Aveai certificatul de bacalaureat în buzunar, ce vrei!

Imaginea se schimbă apoi, redând chipuri din ce în ce mai bine reușite, din viața ta de universitar. Cinematograful are acum avantajii și amăgiri enorme. Revezi lumea, ce se îngrămădește pe bulevard, recunosti prietenii — fotografiile sunt acum așa de fidele — și ti-se pare, că recunosti chiar femeile, la cari priveai, pe vremuri, cu coada ochiului... Nu mai sunt *aceleasi*, prietene, dar clocotul orașelor mari e așa de uniform, încât amăgirea te biruie și se joacă cu tine, ca cu o minge...

Deodată mecanismul se oprește brusc și ceasul îți indică cu litere roșii: „zece minute pauză!”

Lămpile se aprind, stai zăpăcit în lumina lor, neasemuit de orbitoare, cu acest prilej. Tu nu-ți dai seama, că lumina aceea intență, ce te-a zăpăcit cu desăvârșire isvorește, mai ales, din adâncurile adurmite ale sufletului tău, pe cari le-au turburat imaginile fu-

Institut de curățire chimică

și vopsitoare de haine pentru

femei și bărbați. Curățire de

pene de struț și boauri.

Knapp Sándor

Institut de vopsitorie, și curățire chimică spălătorie cu aburi

ARAD. (Ka 429-59)

Institut de primire: colțul str. Weitzer János

(Vis-a vis de poșta centrală)

Stabiliment: Magyar-utca numărul 22

Spălătorie și ecălare de gu-

lere și manșete. Comandele

din provincă se execută con-

ștințios și prompt.

gare, cu lumea lor de amintiri, ce te năpădesc cu talarile lor amăgitoare!

Cei din jurul tău zimbesc, și tu nu înțelegi zimbetul lor ironic. E o surpriză, prietene, o surpriză, ce te va turbura și mai mult.

Ochii tuturor sunt concentrați asupra ta și simțesti, cum dela o vreme, terenul îți luneca de sub picioare. Lămpile se sting deodată, pânza vrăjita se însufletește; urmează surpriza. Lumina reflectorului e verzuie, de data asta, simbolizând romanticismul imaginei.

Deodată sângele ți-se urcă în obrazi. Recunoști grădina, colțul tănuț, și recunoști și pe fetiscana, ce te aștepta acolo. Vă strângeți mâna, glumiți ca doi copii nevinovați și, în vreme-ce ea te privește tot mai plină de făgăduinți tu abea îndrăznești, să-i atingi bucele, cu un sărut aproape imaginar...

Simțesti, cum ți se sbate inima; o revoltă adâncă te zgudue. Cum ai îndrăsnit mâni străine, să se amestece, în cel mai curat vis al vieții tale? Nu fi naiv prietene! Înțelege, că fratele tău mai mare, avea un miros destul de fin și că notele tale tainice, ajunseseră în mâna lui. El cunoștea povestea și ridea acum de tine, cum riseră și alții de el, la vremea lui. Fotografia era la îndemână; taina era descoperită. Iar cât pentru amănunte, nu-ți bate capul. Scenele dragostii dintâi sunt pretutindeni și veșnic aceleași. Aceleași străneri de mână stângace, aceleași priviri adânci; aceleași jurăminte de dragoste până la groapă, și chiar și „dincolo de mormânt”, cum a zis poetul...

Nu te turbura, prietene, și nu regreta niciodată, că ai trecut ca toți ceilalți, prin aceasta dulce, cea mai dulce amăgire a vieții!

Și aici dă-mi voce, să intrerup proiecțiunea, pentru astăzi, ca să nu-ți prea obosesc ochii.

Dacă tocmai vrei, îți fixează câteva puncte încă: promopia ta de doctor, dragostea ta de mai târziu (pentru variație putem aplica și o imagine de dragoste fără noroc, deși tu ai fost totdeauna norocos în dragoste!) căsătoria, primul băiat, dacă tocmai vrei, al doilea...

Dar aici filmul se intrerupe, căci restul vieții tale e încă o taină a viitorului, cu scene pe cari cinematograful le va reproduce de aci încolo, — ia bine seama! — cu precizia unui croniclear exact.

Nu uita vorba asta!

Numărul nostru de Paști.

SUMAR.

Afară de cronicile și rubricile informative obișnuite numărul nostru de Paști cuprinde:

In corpul ziarului:

- Octavian Goga:* Din tainele învierii.
Dr. Mihai A. Popovici: Democratizarea programului politic.
Dr. Onisifor Ghibu: „Secolul copilului”.
Dr. A. Micu: In contra utracvismului.
D. Caselli: Stăpânirea Românilor asupra Dobrogei și Silistrei.
I. T. Alian: Scrisoare din Roma.
Austriacus: Cercurile vieneze și căderea Scutarilor.
Ion Gorun: Fabule potrivite după vremea nouă.
Al. Ciura: Ad Posthumum.
Vasile C. Osvadă: Fixări.

Foiletonul:

- Ion Agârbiceanu:* Păscălierul.
Viora din Bihor: Cuvântul vieții.

Suplimentul literar:

- Dr. Al. Tălășescu:* Invierea.
Adrian Corbul: Ochii lui Balzac.
A. Cotrus: Un călăret (poezie).
Mircea Russu-Șirianu: O zi de primăvară la Versailles.
Elena Farago: Unui drumet. (Poezie).
Gavr. Todica: Știința și Poezia.
Alastor: Din străini. (Poezie).
Ricard D. Ion: Harald, Fecioara. (Poezii).
I. T. Alian: Data morții lui Christos din punct de vedere astronomic.
Alastor: Din jurnalul unui boem. (Mor anii mor... Va trebui să aleg... Către sculptorul David, de Luis Bertrand).
Dr. Ion Lupas: Dr. Daniil P. Barciann.
Tr. Scorobetu: Isaia și oda plugarului.
Pierre Lotti: Pentru cei învinși.
Lara: Odaia gotică. (De Luis Bertrand). Povestea unui petrar japonez. (De Multatuli).
I. N. Părvulescu: Poveste. In parc. (Poezii).
Viora din Bihor: Adâncuri. (Poezie).
Victor Stanciu: O căsnicie modernă.
I. N. Părvulescu: Certaji. (Poezie).

x Reticule pentru dame, fotbaluri, lopeți pentru tenis și tot felul de articlii pentru sport mai ieftin se pot cumpăra dela firma **Hegediis Gyula, Arad, bulev. Andrassy Nr. 15.** He 1058—20.

INFORMAȚIUNI

Arad, 26 Aprilie 1913.

Tuturor colaboratorilor, cetitorilor, tuturor prietenilor noștri serbători frumoase!

Numărul nostru cel mai apropiat se va pune sub tipar Miercuri noaptea la orele obișnuite.

Dăruțiți pentru fondul ziaristilor români din Ungaria. Orice sumă să se trimită la banca „Ardeleana” din Oraștie.

Intemnițajiții noștri. Doi preoți români și doisprezece credincioși petrec sfânta zi a Învierii încarcerati, pentru că au avut curajul să apere *biserica românească*.

Părintele Mureșianu și cei doisprezece credincioși ai d-sale azi două săptămâni au fost zavoriți în penitenciarul din Sătmar, iar părintele Mihail Ciurdariu azi intră în temnița din Seghedin să-și implinească pedeapsa de trei luni. Așa ispășesc Români noștri sătmăreni păcatele — Hajdudorogului. Iar impilatorii noștri nici nu arată gând că ar fi aplicați să se facă dreptate sufletului nostru românesc lipsindu-l de sclăvia — bisericeii ungurești gr.-catolice, — din contra: comisia administrativă a comitatului Sătmar în ședința de ieri s'a adresat guvernului rugându-l să mobilizeze ultimele mijloace pentru a întări definitiv noua episcopie, pentru a pedepsi pe „revoltații români” și pentru a așeza sediul episcopiei în Careii-mari — înfrângând astfel cât mai în grabă orice putere de rezistență a nemulțămiiților chiar acolo unde e mai „primejdios” pentru interesele ungurești. — Iar episcopul de Munkács, Papp Antal, „administratorul apostolic al bis. ungurești gr.-cat.” a început goana circularilor prin cari somează preoțimea să-și astâmpere credincioșii, — și ea să facă și mai pe voie guvernăntilor țării, trage în cercetări canonice preoțimea noastră.

Un neam întreg admiră eroismul fraților noștri din Sătmar! Să le trimitem în aceste zile salutul nostru cel mai curat.

Concertul Măreș-Crișan-Băilă în Arad. *Amintim publicului, că concertul dnilor Măreș, Crișan și Băilă va avea loc Marti, în 6 Mai st. n. (sf. Gheorghe) în sala cea mare a hotelului „Crucea Albă”. Invitări speciale la acest concert nu s'au făcut — invităm deci pe calea aceasta pe toți sprijinitorii artei românești. După concert va fi joc până în zori.*

Lumea românească vădește cel mai cald interes petru apropiatul nostru eveniment artistic.

Promotie. Aflăm că d. *Vasile Pinte*, originar din Giumeleș, a fost promovat azi doctor în științele medicale la universitatea din Budapesta.

Pe scribul dela „Függetlenség” din Arad l'au apucat rău căldurile. Câtă vreme ceilalți colegi ai acestuia își cheltuiră și ultima săgeată otrăvită contra noastră, scribul obscur dela „Függetlenség” — pentru ce-i doară el „independist” — își mai rezervase una, deși rău tocită, pentru ca să ne dea „ultima lovitură” cum s'ar zice.

Suntem obicinuiți cu atacurile presei jidano-maghiare încât orice atac nou din partea lor ne lasă reci, iar dacă de astădată, totuș, ne ocupăm cu răcnete nebune ale acestui scrib dement, o facem aceasta pentru ca să le-o spunem franc tuturor scribilor dela foile din loc, că *proclamarea boicotului nostru pentru murdara piesă „Elnémult harangok”* (Clopotele amuțite) este se-

riouă și că vom sbiciui fără crutare pe oricare român sau româncă — cinstită, firește — cari ar mai îndrăsnii să calce pragul sandramei ungurești din Arad, în care cu atâta obraznicie s'a bătut joc de sentimentul nostru românesc.

Nou advocat român în Arad. Aflăm că dl *Dr. Alexandru Stoinescu*, originar din Cier (com. Arad) își deschide biroul advocațial în orașul nostru, la 1 Maiu st. n., în piața Boros Béni 20. Societatea noastră a câștigat un nou element de muncă românească.

Un ziar al fraților noștri din Basarabia. Zorile cele mai curate lumini inundă șesul auriu al scumpei noastre Basarabii.

După circulara episcopului de Kișinău, prin care se permite ca serviciul religios să se officieze în bisericile din Basarabia în limba moldovenească — ni sosește de peste Prut încă o solie imbucurătoare dela frații noștri: ziarul moldovenesc, scris cu litere cirilice, „*Glasul Basarabiei*”, redactat de profesorul dela liceul eparhial din Kișinău, d. Gr. D. Constantinescu.

Din tot sufletul dorim ca acest sfios *glas* să ne răsună veșnic în auz.

Incetarea grevei în Belgia. Greva generală a muncitorilor belgieni proclamată pentru e-luptarea votului universal, egal și secret după o durată de 10 zile s'a sfârșit cu biruința muncitorilor cari prin aceasta luptă a lor impozantă și liniștită au silit guvernul a ceda și astfel în programul de muncă parlamentar belgian a primit revizuirea legii electorale.

A. S. principele Carol la Roma. Luni, 15 Aprilie v. — după cum am anunțat — A. S. R. principele Carol al României însoțit de d. genera Peticari, va pleca în Italia pentru o călătorie de studii. Principele Carol merge direct la Veneția unde va sta 3 zile. De acolo va merge la Florența unde va sta șase zile. Dela Florența la Roma unde de asemenea va rămâne șase zile și apoi se va reîntoarce în țară. La Roma, principele Carol va vizita pe M. S. regele Italiei.

Aceasta e prima călătorie în Italia pe care o face principele Carol și în același timp prima călătorie la Roma pe care o face un principe român.

A. S. R. principele Ferdinand va fi găzduit în Iași la comandamentul corpului 4 de armată.

Imbunătățiri aduse universității din Iași. (Dela *corespondentul ieșan* al „Românului”). După d. Prof. Dr. G. Bogdan, care a fost silit să-și deie demisia, pentru că a aparat autonomia societății studentești „Centrul-Iași” împotriva părerilor arbitrare ale Senatului Universitar, rectoratul Universității locale a trecut — după cum se știe — în seama cunoscutului barbat politic și director al revistei „Viața Românească”, d. Prof. C. Stere.

Noul rector, în loc să-și piardă vremea cu aducerea la îndeplinire a capricioasei hotărâri a Senatului Universitar împotriva „Centrului Studentesc”, a găsit cu cale să se consacre unei opere cu adevărat pozitive. D-sa a înțeles că opera pozitivă pe care e chemat s'o înfăptuiască este: ridicarea efectivă, din punct de vedere și moral și material, a importanței institutii pe care o diriguiește.

În lumina acestei considerații, rectorul C. Stere a intervenit la înaltele foruri cari l-ar fi putut ajuta la promovarea deplină a planului său. S'a dus astfel la M. S. Regele și la toți miniștrii, expunându-le viitorul său program de activitate și doloantele Universității ieșene.

În urma acestor demersuri, s'a obținut credite în valoare de 1.200.000 lei — un credit care n'a fost atins încă niciodată dela înființarea Universității. Această sumă va fi repartizată: amenajării unui local propriu pentru bibliotecă, laboratorilor, seminarilor, mării localei facultății de medicină și pentru acordarea de noi ajutoare studenților săraci.

Așteptăm ca acest însemnat sprijin material să ajute la mărirea prestigiului moral al Universității, prin menținerea serioasei tradiții culturale de odinioară a orașului.

„Răsboinicii” unguri din Cluj. Ziarele ungurești din capitală primesc din orașul Sătmar următoarea informație: Incidentul vicarului episcopesc Mihai Iaczkovics a trezit o adâncă revoltă în întreaga țară dar mai ales în ungrimea ardeleană. Ungurii dela Cluj au adresat Joi judecătorului de instrucție Morvay Károly următoarea scrisoare:

„Măria ta, dupăcum am cetit, fiind incredintat cu procedura de instrucție în chestiunea inegalităților atentate mișelești pe cari le-au înscenat cu poporul prost câțiva popi valachi vrednicii de spânzurat din comitatul Sătmarului împotriva noii instituții ungurești salutare — vă rugăm și așteptăm ca să purcedeti cu dreptatea și rigoarea cea mai nemiloasă posibilă. Astfel de popi trebuie lipsiți fără nici o considerare, prima oară de subvenția statului. Aceștia buni de spânzurat sunt tot atâția alter ego ca popa valah din Locfalau (Șișești) care de mult ar fi trebuit să fie ars pe rug. — Maghiarimea din Cluj.”

Ce nobil popor! Ce frumos știu ei să se insulfitească de ideile umanitare, ce frumos respect dau concetățenilor români!

Iată ce vreau ei să zică: D-le Morvay, rostește sentința de moarte pentru valahi — și noi vom alerga să-ți dam ajutor, să ridicăm furcile de spânzurătoare, rugurile, să-i prăjim de vii. Ștreangul în gâtul „prostului popor” și tulburătorilor popi de speța celui din Șișești. — Când, însă, ne va bate ceasul ca să-și stâmpere puțin instinctele sălbatice viteazul neam turanic măcelărind pe concetățenii lor români?! E vremea să nu mai țină în gât nodurile de ură, să se pună pe lucru! Să nu se teamă că n-o să le admire lumea mare cavalerismul. În acel ceas ar ști și admiratorii părintelui Vasile Lucaci din Șișești ce să aleagă: moartea ori viața!!

Groznicul incendiu din Lipsani (Basarabia). Din Rădăuți ni se scrie: Incendiu care s'a declarat în noaptea de Vineri în târgul Lipsani, de pe malul basarabeian al Prutului, se prezintă, în urma relațiilor pe cari le-am cules la fața locului, sub aspectul unei nădăvurate nenorociri pe care niște mâni criminale au abătut-o asupra populației evreești din acel târg. În adevăr, ancheta făcută de autoritățile rusești a stabilit că focul a fost pus de răufăcători, în cartierul evreesc din strada Poștei. Incendiu trebuie să fi izbucnit de odată din mai multe părți, căci numai astfel se explică faptul că, deși s'a procedat cu toată graba și cu o deosebită stăruință la stângerea lui, cu toate acestea a distrus, în câteva ore, opt case. Populațiunea evreiască din cartierul incendiat, văzând repeziunea cu care se întind flăcările și aflând în ce împrejurări se declarase incendiul, a fost cuprinsă de o panică de nedescris. În mijlocul unei spaimă grozave, evreii din strada Poștei și din împrejurimi, au început să-și împacheteze lucrurile mai de preț, pentru a le pune la adăpost. În puțin timp străzile s'au umplut cu mobilele și mărfurile pe cari evreii le scoteau din case. Multămită, însă, stăruințelor puse de autorități, cari au adus la fața locului toate pompele cu apă de cari dispuneau, incendiul, care izbucnise la orele 11 jum. din noapte, a putut fi stins în aceeași noapte la orele 3. é

Cu toate acestea pagubele cauzate de incendiu sunt destul de însemnate.

Oaspeții maghiarilor din comitatul Hunedoarei. O foaie din Deva scrie că pe la mijlocul lunii Mai, societatea agricultorilor din România, care întoarce vizita făcută de maghiari anii trecuți, va cerceta în călătoria de studiu arangiată după planul elaborat de „Erdély Gazdasági Egyesület din Cluj” și comitatul Hunedoarei. În scopul acesta maghiarii din acest comitat locuit de 90% români fac pregătirile necesare pentru primirea oaspeților lor.

Liceenii din Brașov în Budapesta. Ni se scrie din Budapesta: În zilele trecute avurăm oaspeți dragi, soli ai vremurilor viitoare. Septimani liceului din Brașov au pornit din nou la drum sub conducerea iubitului nostru profesor Dr. Iosif Blaga în spre sud., în țările calde, cari sunt la leagănul culturii și artei noastre de azi. Li duce poate și nostalgia, care-i îndruma pașii spre cetatea eternă bădicului Cârțan; și pe unii poate numai dorința de a se distra, îmbuibarea cu bani dar toți se vor întoarce cu sufletul îmbogățit de aspirații, transformat ca prin farmec de comorile de artă, cari le vor fascina ochii și auzul; cari le vor deschide noi orizonturi, îi vor face mai simțitori față de năcazurile și lipsurile neamului, și față de adevăratele condiții ale culturii.

Acum li-se deschide cu adevărat cuvânt ochii. Primblați prin muzee și sub supravegherea unui pedagog vor înțelege, ce-i viața unui mare oraș, și încețrau să-și îndrepte privirile, din care isvor li se poate adăpa sufletul. Nu sunt în capitala noastră atâți tineri români, cari n'au intrat în muzeu, cari n'au auzit o operă, și cari se duc apoi medicii și avocați în satele noastre, să ridice nivelul sufletesc al țărănilor. Aici stă marea însemnătate pedagogică a excursiunilor aranjate de d. Dr. Iosif Blaga.

În Budapesta excursioniștii întimpinați și condași de câțiva foști elevi ai dlui Dr. I. Blaga au vizitat hala de vânzare, noua universitate de politehnică, palatul regal, de pe a cărui terasă se poate contempla întreg orașul, insula Margareta, Parlamentul, așa-numitul „Városliget” și în el cetatea Hunedoarei și muzeul etnografic. Deși Muzeul Etnografic cu mărunișurile lui nu poate trezi mult interes, totuși stăruința liceanilor de a-și înregistra în carnet diferitele curiosități era uimitor de vie.

La despărțire ne întrebam în gând, oare cum ar sta astăzi neamul nostru din Ardeal, dacă în fiecare an și la fiecare liceu s'ar fi întreprins astfel de călătorii cu septimani?

O carte a lui Szegeszku. Szegeszku e profesor universitar. Un model de profesor. Nu se joacă cu prelegerile. Un semestru întreg analizează și lămurește operele lui Șincai. Dar nu de asta ne bucurăm. Ci ne bucurăm, că d. Szegeszku e atât de obiectiv și de impersonal, încât se mulțumește, să-și păstreze tănuită comoara sufletescă și ne cetește din lorga și din cronică. Poate aștepta mai multă binefacere neamul dela d. Szegeszku? Dar durere d. Szegeszku e foarte sgârșit și cu binefacerea asta: se prezintă de 4 ori în semestru la cursuri, ține deci în total aproape numai 3 ore prelecție. Dar... îi mulțumim și pentru grațiozitatea asta; mai bine așa decât să ne teoretizeze. Căci... a teoretizat și d-sa. Nu numai în politică, ci și în literatură, care-i mai răbdurie, mai cruțătoare ca politica. Szegeszku a scris un studiu: „A román helyesírás története”. Ce de muncă, ce sbatere de creier până a încheiat măreata operă de știință, care l-a sancționat de profesor universitar. Aș fi murit și n'aș fi știut, că Szegeszku a scris o operă atât de ponderoasă, dacă într'o bună zi, pe vremea furtunoasă din săptămâna trecută nu-mi răsuna un durduț de injurătură ungurească... az oláhot”. Ce era? Niște bieți ucenici cu degetele umflate de frig și de greutatea ma-

gazinelor de cărți, duceau la o legătorie dintr'o librărie „A román helyesírás története”. Erau ponderoase volume. M'a convins injurătura și suferința bieților ucenici. Și opera lui Szegeszku a îndeplinit două meniri: l-a ridicat pe Szegeszku profesor universitar și a scăpat din injurătură pe un biet legător de cărți, care a găsit hârtie ieftină de lipit.

...Și ce sarcastic rîde Szegeszku. Stau nepunctuos, fără răspuns, când mă întrebă „dar cei cari iubesc neamul și cari se cred capabil de a serie studii filologice și de literatură, acei cari zic, că lucrează din idealism, urnitu-s'au, să serie? Unde-s operele începutului? Sau acelea vor veni peste un secol? Până acum Moldován G. a scris mai mult...” Halal nouă. — *Un universitar.*

O scăpare miraculoasă. În pădurea din apropierea Astrahanului, cum scrie ziarul „Viedomosti”, s'a petrecut zilele acestea o întâmplare dintre cele mai dramatice. Țăranul rus Grusneiov, cu nevastă-sa și cu un băețel de 4 ani, trecea în sanie către orașul Volciuni. Nu departe de oraș, în mijlocul pădurii, au fost atacați de o haită de lupi. Țăranca, în spaimă cumplită, voia să arunce băiatul în gura fiarelor flămânde. Bărbatul s'a împotrivit și a început să mănă caii tot mai aspru. Lupii însă alergau grozav și erau pe aci să se arunce în sanie. Atunci tatăl desnădăduit a prins băiatul și l'a zvârlit în drum. Fiarele, în loc să atace copilul, au urmărit mai departe sania; în sfârșit țăranul a fost sfășiat de lupi. Soția sa a căzut ameteită în trăsura, și caii în galop sălbatec au dus-o până în oraș. Acolo femeea s'a deșteptat, a spus cele păite și îndată s'a pornit o expediție de salvare, care a și găsit rămășițele țăranului rupt în bucăți. Când oamenii și-au continuat calea spre pădure au aflat și pe băiatul învăluit în haine și durmind, fără a fi rănit câtuși de puțin. — Scăparea miraculoasă a băiatului ne aduce aminte o întâmplare identică din cunoscuta legendă Ana Doamna, a poetului nostru dela Mircești.

Amintiri și anecdote despre regele Carol al României. Publicistul italian Vico Montegazza publică în „Corriere della Sera” un articol de amintiri și anecdote despre M. Sa regele Carol al României.

Regele Carol este exactitatea personificată. Odată cineva a venit la audiență cu un sfert de ceas mai târziu decât timpul fixat și a încercat să facă spirit scuzându-se că exactitatea e politeța regilor și nu a simplilor muritori. Regele i-a răspuns că nu face nimic și că, de altfel audiența e... terminată de cinci minute.

Într'o audiență acordată lui Montegazza regele Carol i-a spus că prima decorație pe care a primit-o ca principe al României a fost marele cordon al sfinților Mauriciu și Lazăr trimis de regele Italiei Victor Emanuel II, câteva săptămâni după sosirea lui Carol în București. Această decorație avea o mare valoare politică, deoarece principele nu fusese încă recunoscut de puteri ca domnitor al României.

Regele Carol a avut și alte legături cu Italia. Mai întâi, legături de rudenie. O soră a mamei lui era măritată în Italia cu diplomatul Pepoli. Acesta, ca ambasador italian la Viena, a căutat din proprie inițiativă, să-l împingă pe Carol la o acțiune contra Austriei. N'a reușit.

Mai ales și altă legătură de rudenie. Un Hohenzollern a fost căsătorit cu o Gonzaga. Și în galeria din Sinaia este un tablou de Mantegna în care se văd împreună stemele caselor Hohenzollern și Gonzaga.

Apoi mai este în Italia familia Gollalto, cu aceeași stemă ca și a Hohenzollernilor și, cum se vede, cu același nume, tradus din germana veche în italienește.

Regele Carol a fost tot timpul bun prieten cu defunctul Gheorghe al Greciei, chiar și atunci când relațiile greco-române fuseseră rupte. De asemenea amicitia lui cu regele Ferdinand n'a suferit niciodată de pe urma incidentelor ivite între ambele state.

Gárdi Imre

fotograful curții și al camerelor

Cluj—Koloszvár, str. Wesselényi Miklós nr. 3.

Telefon: 545.

Ga 883—30

Distins din partea M.

Sale ces. reg. ap. cu un

ac de cravată bătut cu

:: :: **briliante.** ::

On parle français.

Tablouri de copii, combinațiuni de grupuri, specialități excelente. ::

Măririi de fotografii, picturi cu oleu și

:: :: aquarele după orice tablou vechiu. ::

Apropo de asta Mantegazza povestește o anecdotă pe care o știe direct dela regele Carol.

Puțin după intronarea lui Battenberg, regele României s'a dus la Ruscuk, unde a fost primit solemn de Battenberg, înconjurat de miniștrii lui. Cu unii dintre aceștia, cari trăiseră ani întregi peste Dunăre, regele vorbi românește; și văzând că Battenberg nu-și ascundea mirarea, îi zice:

— Cum vezi, eu pot complota cu miniștrii tăi, fără ca tu să bănuiești măcar despre ce e vorba.

După câtva timp Bucureștii deveniră în adevăr centrul conjurațiilor contra lui Battenberg. Dar guvernul român n'a avut nici un amestec.

Delegația aromână la Roma. Ziarele din Roma anunță că delegația aromânilor, compusă din dnii Papahaghi, Murnu și Valaori a fost primită în audiență de către ministrul de externe San Giuliano. Ziarul Tribuna publică și un interview cu membrii delegației, cari au declarat că scopul lor este să ceară puterilor garanție eficace că se vor recunoaște aromânilor anexați Bulgariei și Serbiei drepturile pe cari le-au avut și până acum. Preocupățiile lor cele mai vii sunt pentru grupul din Pind, care trăiește în teritoriu în care va cădea noua frontieră greco-albaneză. Grupul cuprinde 80.000 suflete și 40 orașe și sate. Aromânii se tem că grupul va fi anexat Greciei care i-ar desnaționaliza și cer puterilor să-l treacă la frontiera albaneză, ca un canton aparte, supus suveranului albanez, dar cu administrație autonomă.

Un monument se va ridica la Iași, pe mormântul marelui filosof român Vasile Conta, din inițiativa dnei Ana Conta Kernbach. Sculptorul I. Iordănescu a fost ales pentru executarea acestei opere. *Timpul* reprezintă printr-o figură energetică, rupe o draperie, *Vălul uitării*, și apare chipul genial al marelui filosof Conta. Inaugurarea se va face în Noemvrie v. 1913.

Datoria și puterea ziaristilor. Jules Clariete face câteva reflecții, în „Le Temps”, asupra jurnalismului, pe cari le socotim destul de interesante ca să le transcriem aici:

„Am avut totdeauna sentimentul că jurnalele sunt stăpânele acestui „drept al războiului și al păcii”, care dete loc odioasă la așa admirabilele discuțiuni. Puterea care se contestă regelui, jurnalistul o exersează fără control. Un articol improvizat, scris pe povestirea grăbită a unei certe de cafea, pune în fierbere capetele germane; amintirea lui 1813 și ale lui 1870 sunt îndată evocate, reînviată, exploatate cu întovărășiri de citate din Koerner, din Arndt și din alți poeți, fără a mai vorbi de cântecele mai moderne sau mai puțin frumoase.

Al ce fericit om e jurnalistul contemporan! El are opinia asupra tuturor lucrurilor fără a avea vre-o răspundere. El vorbește dela înălțime: „eu sunt opinia publică”, și el fasonează, dirigează, își expune opiniunea după gustul, după pasiunea sau după interesul său. Misiunea sa e de a prezinta justiția, adevărul, bunul simț; rolul său e de a liniști conflictele și urile. Dar trebuința de a mări incidentele, de a le dramatiza și de a face să dureze, îl mână la exagerări periculoase, și dintr-o furtună într'un pahar cu apă sau într-o halbă cu bere, poate să iasă îndată marea și temuta ceartă care împinge pe unii contra altora.

Gândind la efectele pe care le poate avea un articol de ziar, orice publicist ar trebui să întoarcă între degete de șapte ori condeiul lui înainte de a-l înmuia în călimară. Vă gândiți la asta? Dar, cine are vreme de reflectul în zilele în cari trăim? Unde sunt înțelepții cari cântăresc vorbele lor și filosofii cari ascultă glasul rațiunii și al echității?”

O inoire în serviciul postal. Cu începerea dela 1 Mai a. c. se vor putea preda resp. așeza în cutiile de poștă și scrisori recomandate (cărți

postale, tipărituri și mustre) și arume în cursul oarelor oficioase ale poștei, cât și după orele oficioase. Aceasta se putea face și până în prezent, dar poșta nu purta nici o responsabilitate pentru ele. În viitor, dacă se observă normele poștei aceasta va purta responsabilitatea și pentru astfel de expediții și va libera recipise de pre-dare, dacă trimetătorul se va legitima în mod corăspunzător. Pentru a putea deosebi mai ușor astfel de scrisori, poșta va pune în circulație cuverte anume, cu margini roșii și marca imprimată pe cuvânt de 16 fil. și 35 fileri, cari se pot cumpăra pretutindenea unde se vând valori postale, cu 17 resp. 36 fileri. Dacă partidele se folosesc de cuverte sau invelitoare proprii, atunci expediția din chestiune trebuie însemnată cât se poate de bător la ochi d. e. cuvântul „Recomandat” „ajânlot” trebuie la tot cazul scris pe cuvânt și cuvântul acesta subliniat mai de multeori cu creion colorat, ca organele poștei să le observe ușor. Expediții insuficient francate se consideră ca nerecomandate. Cu informații mai deaproape servește fiecare oficiu postal. — „R. E.

D. ministru Xenopol în Italia. O telegramă din Roma anunță că M. S. regele Victor Emanuel al Italiei a binevoit să invite pe dna și d. N. Xenopol, ministrul de industrie și comerț al României, care după cum se știe se află la Roma, la lansarea dreadnoughtului „Dullio”, ce va avea loc la Castellamare. Totodată M. S. a binevoit să invite la dejun pe dna și d. N. Xenopol. D. di San Giuliano, ministrul de externe va oferi la Consulta un prânz în onoarea ministrului român.

Ravagiile opiumului în Franța. Un corespondent ocazional din Toulon al ziarului „Le Matin” anunță că acolo sunt 163 de spelunci în care se iumează opium. Această plagă face ravagii mai ales între marinari. Ministerul de marină și autoritățile nu au nici o putere, deoarece codul penal nu prevede astfel de cazuri.

Congres preotesc. Primum următoarele: Sinodul protopopes gr.-cat. al tractului Cichindeal, a delegat pe preoții George Gergel din Săsăuș, Nicolae Giurca din Colun și Toma Oprean din Cichindeal — pentru a întreprinde pașii necesari la forul suprem bisericesc, — ca să se încuviințeze finerea unui congres preotesc la Blaj în timpul cel mai scurt posibil. În acest congres se va debata starea de tot tristă, în care a fost împinsă preoțimea cu deosebire „bienioară” prin legea congruală și mai ales prin proiectata novelă a quinquenalelor. În urma pașilor făcuți în 21/IV 1913 avem speranță, că ni se va încuviința finerea congresului — asupra căruia atrag atențiunea deosebită a preoțimei și mai ales a celei „bienioară”. — *George Gergel*, preot în Săsăuș.

Sedintă festivă. Societatea de lectură „Andrei Șaguna” a studenților în teologie, din seminarul „Andreian”, va ținea în 21 Aprilie v. a. a. (Dumineca Tomii), 5 oare p. m. în sala festivă a muzeului „Asociațiunii” din Sibiu, o sedintă publică cu următorul program: 1. Gheorghe Dima: „Cu trupul lui Christos”, pentru solo de bariton și cor de bărbați. 2) I. Sandu: „Rostul bisericeii noastre ortodoxe în trecut” conferința. 3) Mazas: „Tertet”, pentru 2 violini, și viola (elevi: D. Socol, A. Romanul și Negrea). 4) Costescu: „Cântecul oșteanului român” pentru cor de bărbați.

Comerciu aromân. Dintre toate popoarele din peninsula balcanică, cel mai inteligent și cel mai avut este poporul Aromân, care n'a putut ajunge într'această stare de înflorire, decât prin comerț. În aceea ce au excelat ei mai mult, sunt întreprinderile comerciale, în care au dezvoltat un spirit de ordine, de economie, o onestitate exemplară și aptitudini însemnate.

Comercianții Aromâni au ajuns cu timpul a avea nu numai cea mai mare parte a comerțului din Turcia, Serbia și Bulgaria, ci au fondat și case de comerț și bănci de prima ordine în mai multe alte țări, precum: Austria, România, Italia, Egipt, unde câțiva din ei au devenit foarte avuți. Orașele: Moscopole, Aminciu, Seres, Vlaho-Clisura, Monastir, Crușova, etc., au devenit principalele centre comerciale ale Turciei Europene, făcând afaceri mari cu Venetia, Ragusa, Palermo, Viena, etc.

Aromânii au jucat cel mai mare rol comercial în Macedonia. Ei au fost în secolul XVII, intermediari între Albania și Europa. Ei se duceau la bălciurile dela Moscova, Viena și Lipsca. Ajunși avuți, acest popor a dobândit o mare abilitate și renume în industrie. Mețovenii posedau comptoare renumite în diferite centre comerciale, și cea mai mare parte dintre ei, se disting atâr prin onestitatea lor, cât și prin importanța comerțului lor.

În ceea ce privește Moscopole, acest oraș a fost în secolul XVIII, cel mai mare centru comercial al Turciei Europene, și principalul focar al civilizațiunii; moscopolenii, stabiliți în în munții Candaia de Quitu Maxim, păstori deștepti și meșteșugari abili, ridicară Moscopolea pe aceleași ruine ale vechei Moscu, și cu încetul această colonie de simpli păstori, a ajuns să fie metropola comercială a Epirului.

În curs de jumătate secol, dela 1760—1820, Aromânii din Calar (Calarite), Sarac și Mețova, cei de pe valea riului Aspropotam și cei din Zagori, se răspândesc în diferite piețe maritime ale Mediteranei și fondează case comerciale la Neapole, Livorno, Genua, Sardinia, Cadix, Sicilia și Malta. Alții se stabilesc la Venetia, Trieste, Ancora și Ragusa. Unii mai favorizați de soartă, au intrat în relațiuni cu Viena, Constantinopol și Moscova.

Franța avea în Mețova de pe timpul lui Ludovic XIV, un antrepozit de produse din păr de capră și țesături de lână.

Ce vor Jidanii din Sibiu? Citim în „Foaia Poporului”: Prin cancelariile din Sibiu, cari băbă de funcționari de neam străin, s'au împărțit niște liste anume de negustori, pe cari îi recomandă, pentru că s'ar fi declarat „maghiari”. Se'nțelege, că toți Jidanii din Sibiu sunt în lista dar printre ei ar fi și câteva nume de Germani, Celi și Români. Așa ne spune gazeta Sașilor naționaliști din Sibiu. De vom putea pune mâna pe o listă, o să publicăm numele negustorilor români (?), pentru că toată lumea cinstită să se ferească de ei.

Un grup de ofițeri superiori din armata română sub conducerea A. S. R. principelui Ferdinand va executa la sfârșitul lunei o călătorie de instrucție în nordul Moldovei. Cu această ocazie Alțeta Sa principele Ferdinand va cantona în Iași în zilele de 25 Aprilie v. În ziua de 27 Aprilie v. principele Ferdinand împreună cu grupul de ofițeri va urma șoseaua națională Iași-Tg. Frumos, iar în ziua de 28 Aprilie v. șoseaua Tg. Frumos-Strunga spre Roman. În vederea acestei călătorii, autoritățile au luat măsurile necesare.

La Carmen Sylva. Eminentul publicist italian *Vico Mantegazza*, care a fost în București, publică în „Corriere della Sera” un remarcabil articol despre regele și regina României, cari l'au primit în audiență. Între altele el scrie următoarele:

„Curlos și fascinant oraș această capitală a tânărului regat al României în care noi Italianii ne găsim ca la noi acasă. Când eși la plimbare pe Calea Victoriei înainte și după prânz nu ai impresia că te găsești la câteva mii de kilometri, de Italia; din contră ți se pare că te preumblă pe vre-una din străzile noastre. Poporul ro-

MARGIT-VIORA (CRÈME. POWDRE. SĂPUN.)
Nesticăciosă, depărtează de pe față plistrui și totfelul de necurățenie. Preț 1.60 cor.

In contra tăciunelui de grâu.
Cel mai bun mijloc o dosă 40 fl., care ajunge la 100 kgr. grâu. (Br 359)

Praf pentru porci care promovează îngrășarea.
1 cutie . 70 fl.
1/2 Kgr. . 1 cor. 50 „
1 „ . 2 „ 50 „

De vânzare numai la: **BRAUN ERNŐ** farmacia la „Sfta. Treime”, Timișoara-Iosefin str. Bem 7.

mân, care nu s'a lăsat să fie înăbușit dealungul secolelor de continuele năvăliri ale celorlalte neamuri a știut să-și păstreze puternice și vii tradițiunile de rasă. Așa se explică faptul că cel mai umil cetățean vorbește de Italia și de Roma cu entuziasm și cu duioșia cu care un fiu ar evoca din depărtare amintirea casei părintești.

Deși de origine străină regina Elisabeta a împărtășit toată simpatia și tot entuziasmul poporului său pentru Italia și adesea când numele patriei noastre era amestecat în conversație, grațioasa suverană își exprima părerea de rău de a nu fi putut s'o viziteze mai des, amintindu-și totodată cu plăcere numeroase amănunte culesse în timpul celor două călătorii făcute de mult... la Neapole și Pallanza. În Neapole s'a oprit numai câteva săptămâni cu ocazia primei sale călătorii în Italia, atuncea când nu știa că într'o zi are să ajungă regina mult iubită a unui popor atât de strâns legat prin legături de rasă cu Italia. La Pallanza a stat de asemenea mai multe săptămâni, pe când intrase în convalescență, în urma unei boale grele.

Suverana care și-a recăpătat sănătatea mulțumită elimei dulci a acelei regiuni, și-a amintit cu un sentiment de recunoștință de zile în care venea s'o vadă regina Margareta. Insuși regele Carol a venit atuncea în Italia cu care ocazie a fost oaspele regretatului nostru rege Umberto, la Monza. Actualul nostru suveran a fost oaspele României la București pe când nu era decât principe moștenitor.

Cine cunoaște obiceiurile simple și familiare ale suveranului nostru va înțelege lesne cât de vie a fost amintirea lăsată de visita sa la curtea României, unde regele și regina duc o viață modestă și simplă mai ales în lumile când casa regală își mută reședința la Sinaia al cărei oaspete a fost și Victor Emanuel.”

Și mai departe:

„Curtea e în doliu pentru moartea regelui Greciei. Carmen Sylva, al cărui păr alb și bogat contrastează cu vestimintele indoliate sta pe o canapea înconjurată de cărți, reușind cu mare greutate să scrie din când în când câteva rânduri pe partea de pe măsuta așezată în fața sa. Sunt cu atât mai recunoscător față de augusta doamnă cu cât după două ore de conversație a binevoit să-mi dea o fotografie pe care scrisese o cugetare, și în care suverana era reprezentată în mijlocul cărților sale, în chiar mediul de studiu și de muncă în care ne găseam.

„Viața pe pământ nu înseamnă decât o clipă — a scris suverana — meritul e să știm să facem din acea clipă o eternitate.”

Din cuvintele sale se desprindea o nuanță și o intonație de misticism. În credința și în înălțimea sentimentului datoriciei sale, regina a avut puterea de a birui dificultățile cari nu au lipsit mai ales în primii ani de domnie, în acea perioadă pe care augustul său soț o numea în memoriile sale „Anii de grea cumpănă.”

— Am înțeles sarcina ce mi-o luasem — îmi spunea regina amintindu-și de triumfurile trecute, așa cum ar fi înțeles-o o misionară. Când am pus pentru prima oră piciorul în România situația nu era de loc ușoară. În fiecare zi se ivea o altă greutate înăuntru și în afară. Mulți nu înțelegeau poate pe atunci că fusese cu putință să primesc cu entuziasm și să înțeleg ca o mare și nobilă misiune sarcina de a contribui la progresul și prosperitatea unui popor.

Nimeni nu putea să-și închipuiască o atât de tălmăcită valoare și minunatelor sale calități, poporul acesta va reuși să învingă toate greutățile și că România va ocupa locul pe care îl ocupă în Europa, astăzi în ajunul sărbătoririi celui de al 50-lea an de domnie.

Nimeni nu putea să-și închipuiască o atât de mare recompensă ca aceea a dragostei acestui

popor care a înțeles că i-am închinat întreaga noastră viață.

Cât e de frumos să te iții înapoi când ai ajuns la țărni și când știi că în curând va veni repaosul în întâmpinarea căruia te duci voios... repaosul de care nimenea nu se poate lipsi...”

Toți eroii sunt — unguri. Am citit în ziarele ungurești că Sükri pasa e ungur. Eliberatorul, eroul Japonezilor în lupta cu Rușii era tot ungur. Comandantul Burilor în lupta cu Englezii a fost tot ungur. Și țara vestește astăzi de dorul lor. Nu-i cine să conducă nația la cuceriri. Dar o revistă ungurească a aflat și mijlocul de a sana răul. Și propune neamului să-și pescuiască eroii răspândiți în toată lumea și să-i importeze în Ungaria.

Noi socotim, că, fiindcă deocamdată în mijlocul Europei nu prea e lipsă mare de eroi, ci de bărbați luminați, mai bine ar fi ca Ungurii, dornici de aventuri cavaleresti războinice, să pribzească în Africa și Asia, unde și-au aflat urmele eroilor. Căci așa împărțiti în zece părți se prăpădesc ca și armatele lui Pompei și ca însuș Pompei. Ori ca făina orbului.

Programa pentru serbarea sfintelor Paște în București. În seara de Vinerea-mare, Alteța Sa regală principele moștenitor, urmat de curțile regală și princiară, au mers la ora 7 jum. la biserica sf. mitropoliei, spre a asista la serviciu. Dnii miniștri, dnii președinți, și membrii ai corpurilor legiuitoare prezenti în București, înalții funcționari, ofițerii generali și superiori din garnizoană erau la ora 7 și 15 minute la mitropolie. Detașamente din diferite corpuri ale garnizoanei au stat înșirate în curtea mitropoliei în tot timpul ceremoniei ocularii sfântului epitaif.

Azi, în Sâmbăta Paștilor, la ora 12 din noaptea, Alteța Sa regală principele moștenitor, urmat de curțile regală și princiară, vor merge la mitropolie, la sfânta înviere. Vor asista la această ceremonie: dnii miniștri, dnii președinți și membrii ai corpurilor legiuitoare prezenti în București, înalții funcționari și ofițerii generali și superiori din garnizoană.

Momentul când I. P. S. Sa mitropolitul primat exclamă: „Hristos a înviat”, se va anunța Bucureștilor prin 101 tunuri de pe Dealul Spierei. O gardă de onoare cu muzica va sta în fața mitropoliei în timpul ceremoniei sfinte înviere.

O exploatare științifică la polul nordic. Jules de Payer, fiul marelui călător care descoperi țara Francois Ioseph în Aprilie 1874, și despre care s'a anunțat acum două luni că are intențiunea de-a recereta prin mijlocul unei misiuni cu caracter științific, explorarea tătăului său, a prezintat săptămâna trecută comitetului său programul expedițiunii. Scopul lui e de a face o monografie cât se poate de completă a Arhipelagului unde se găsește țara Francois-Ioseph. Payer înțelege să consacre mai ales eforturile sale studiului meteorologiei, astronomiei, fizicii, zoologiei, botanicii și geologiei acelor regiuni. În aceste condițiuni lucrările misiunii vor trebui să urmeze timp de un an întreg, în cursul căruia cartierul de iarnă va fi stabilit la insula Zichy, la 82 gr. lat. Nordică și 50 gr. 5 Est, unde va fi fixată o casă demontabilă, care se lucrează încă. O corabie polară a și început pregătirile pentru stringerea alimentelor necesare expediției.

Călătoria aceasta prin interesul studiilor, întreprinse pentru prima oră în aceste regiuni, și prin programul serios stabilit de comitetul de patronaj care sprijină expediția dlui de Payer, promite rezultate, cu atât mai mult de prevăzut cu cât n'a fost lăsată aventurii decât o mică parte a programului. Conducătorul misiunii e ferm hotărât să consacre toate eforturile sale studiului sistematic a tot ce investigațiunea actuală permite să se raporteze, într'un fel oarecare, la geografie.

Savanții au înțeles tot interesul care se ascunde în modestia acestui program, și așteaptă mult dela realizarea lui.

Principele Wilhelm de Hohenzollern în România. Din București ni se anunță, că A. S. R. principele Wilhelm de Hohenzollern-Sigmaringen, fratele mai mare al A. S. R. principele Ferdinand al României este așteptat de Curtea regală română pentru Luni dimineața. A. S. R. principele Wilhelm de Hohenzollern va sta ca oaspe al M. S. regelui 15 zile. Dacă M. Sa regele va fi Luni la Sinaia, A. S. R. principele de Hohenzollern se va opri la Sinaia, iar dacă nu va veni la București. A. S. R. principele de Hohenzollern, în timpul sederii în țară va vizita mănăstirea Curtea de Argeș, mănăstirile din Moldova și Delta Dunărei.

Ultima oră

DL MIHALI IN SĂTMAR.

La încheierea ziarului primim următoarea depeșă din Sătmăr:

Di Dr. Teodor Mihali președintele clubului nostru parlamentar a petrecut săptămâna patimilor prin comunele sătmărene, fiind primit cu multă bucurie de oropsiții Hajdudorogului. A vizitat pe părintele Mureșianu și pe ceilalți 12 arestați în temnița din Sătmăr și a făcut intervenție la tabla regească din Dobrițin, cerând grabnica lor eliberare.

D. Titu Malorescu președintele consiliului de miniștri și ministrul de externe al României, împreună cu d-na, au sosit Marti în Predeal cu trenul de 3 și 20 d. a. In gara Predeal, d. Malorescu a fost întâmpinat de dnii Burg, șeful poliției ungare; Dumitrescu, șeful poliției române și Harsaghi, șeful stației. Un numeros public a salutat pe distinșii oaspeți.

Bibliografie.

A apărut în editura Librăriei „Minerva” G. Tăran, Lugoj:

„**Peatra credinței**”, istorie din viața poporului de Coriolan Brediceanu. Iubitul conducător de odinioară al Banatului descrie în această carte suferințele poporului bănățean, sub domnia turcească.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto postal; se află de vânzare la Librăria „Minerva” Lugoj.

CRONICA SOCIALA

Concert în Turda. Despărțământul XXIII. din Turda al „Asociațiunii” va da un concert cu concursul universitarilor români din Cluj, Joi, în 15 Mai st. n., în sala cea mare a hotelului „Elisabeta” din Turda. Venitul este destinat pentru fondul universitarilor români din Cluj și pentru fondul despărțământului Turda al „Asociațiunii”. Ofertele marimoase rugăm a se trimite la adresa casarului despărțământului: M. O. d. Iosif Costin, protopop în Turda. **Program:** 1. a) Flechtenmacher—Popovici; Pribeagul. b) Schubert: Noaptea. c) Ganea: Luceafărul serii. Executate de corul tinerimei universitare.

2. a) Leoncavallo: Aria lui Canio din opera „Bajazzo”. b) Auner: Jale. c) Dr. T. Brediceanu: Pe unde umblă dorul. Cântate de Ioan Z. Lupu.

3. a) Vasiliu: Doina Oltului. b) Mayerbeer: Ca-

Primesc totfelul de blănării și haine de iarnă spre păstrare peste vară cu garanță și asigurare contra moliilor. Prețuri foarte moderate.

Kovács Géza,

blănar

ARAD, str. Foryay. (Palatul cont. Hunyad).

Ko 1018

valetina din opera „Robert der Teufel”. a) I. Borogovan: Toaree puiea. Cântate de dna Veturia Dr. Pop.

4. a) Ch. de Berlioz: Nocturne op. 90. b) Accolay: Concerta I. Executate la violină de Septimiu Cenariu.

5. Orchestra tinerimel. — Pauză.

6. a) N. Popovici: Hora Daciei. b) C. Porumbescu: Romantă. c) N. Popovici: Marșul lui Tudor. Executate de corul tinerimel universitare.

7. a) R. Wagner: Romantă lui Wolfram din opera „Tannhäuser”. b) Dr. T. Brediceanu: Spune mândră adevărat. c) I. Cl. Juga: Pe sub fereastră curge un riu. Cântate de N. Baltă.

8. Aril națională cântate din fluer de Lazar Iosif.

9. a) Mendelssohn: Toamna. b) Masini: Patria rîndunelilor. Duete cântate de Ioan Z. Lup și Valer Pop.

10. Orchestra.

Acompaniamentul la pian și conducerea corului • susține Ionel Hozan. Dirigentul orchestrei • Septimiu Cenariu.

După concert urmează dans.

Reprezentarea teatrală în Berghin. În localul cel nou al școlii gr. or. române din Berghin, se va da o reprezentare teatrală Marți în 16 (29) Aprilie (a treia zi de Paști). Venitul e destinat pentru procurarea de recvizite școlare trebuincioase.

Program: 1. „De ce ești depărtată”, de Flechtenmacher, cântată de un quartet. 2. „Baladă”, de G. Coșbuc, decl. de Salomia Goța. 3. Teatru: „În sat la Tânguești” de d. Virgil Onițiu. 4. „Ispita”, de G. Coșbuc. 5. „Toaree lele”, de T. Popoviciu, ex. de un quartet. 6. Declamare comică. 7. „La oglindă”, de G. Coșbuc. 8. „Înmul unirii”, de T. Popovici, cântat de un quartet. După producțiune joc.

Producțiune teatrală în Hălmașiu. Măiestrii români din Hălmașiu aranjează a treia zi de Paști (Marți) o producțiune teatrală-corală în ospătăria Rosensveig. Venitul e destinat pentru scop filantropic.

ECONOMIE.

Fixări.

De Vasile C. Osvadă.

Avântul și munca fiecărui om și implicit a fiecărui neam totdeauna se prezintă în raport direct cu *înțelegerea*, ce o are pentru țintele ideale, ce urmărește și pentru trebuințele date.

Privit sub acest raport complexul vieții noastre economice e fatal să avem situația în care ne găsim.

Neamul nostru e aproape lipsit de orice tradiții economice. Dela vieța economică înaintată a cuceritorilor Romani și a războinicilor Daci, până la primele manifestări economice ale poporului românesc d'aici, e o cale de multe secole. În timpul privilegiilor feudale și al breslelor de meșteșuguri noi, cu prea puține excepții am avut numai un rol pasiv și grosul neamului nostru s'a mulțămît cu creșterea vitelor și cu lucrarea pământului — de cele mai multe ori pentru alții.

Vieța noastră dela sate cu puținele ei trebuințe a putut fi satisfăcută cu mijloacele cele mai simple.

Activitatea puținilor din nemijlocita apropiere a orașelor și a granițelor — a avut e-

fecte aproape numai locale. Incolo neamul întreg a rămas departe de frământările economice și îndărătul dezvoltării firești.

Așa numai se poate explica însuflețirea și poate supravețuirea, cu care au fost primite întâiele și apoi doar prea mult repetatele acțiuni din care și-au luat ființă băncile noastre. Și după ce vreme de 30 de ani băncile noastre au fost și durere sunt încă și azi aproape singurele organizații economice mai mult ori mai puțin reușite ale neamului nostru, — a fost fatal să nu putem înțelege la vreme întreg complexul chestiunilor economice, ce își așteaptă rezolviri sănătoase, întru cât ni-zuim la rezultate reale și de progres național. Sub raportul economic neamul nostru d'aici prezintă o situație dacă nu ciudată, de sigur cu desăvârșire originală:

În vreme ce în ale dragostei de neam și lege, în ale literaturii, culturii, științei și dacă vreți chiar și în ale politicii, avem tradiții, avem moștenire, avem reprezentanți, cari ne marchează ținte, muncesc cu succes remarcabil — în ale economiei ne lipsesc aproape toate.

Pe de o parte satele noastre cu puținele și primitivele lor trebuințe — pe de altă parte clasa celor ieșiți din sate ori ridicăți prin carte în satele noastre, alături cu tendințele de progres general, care reduce la simple unelte și la nenorociți exploatați pe toți cei ce nu țin pas cu dezvoltarea.

Dacă maselor mari le lipsește *înțelegerea* față de complexul acțiunilor economice, aceste mase au instinctul conservării proprii și dorul unui traiu mai omenesc. Ici coala vântul marilor frământări și lupte economice atinge când pe singuratici, când grupuri întregi din neamul nostru. Și atunci ni se prezintă scene cu adevărat dureroase: micul meseriaș nu-și găsește în limba noastră vorbe pentru uneltele meseriei sale, apoi nu-și găsește societatea și în urmă nu-și găsește femeia în rândurile românești și ca mâne îl vedem trecut în tabere străine — mai ales că nici măcar clienții nu și-i poate recruta dintre frații, ce la început nu-l sprijinesc și apoi îl condamnă.

La fel o pătesc industriașii, negustorii, întreprinzătorii români. Așa că în situația dată eu aș ridica la nivelul luptătorilor aleși și de multe ori chiar al martirilor naționali pe toți meseriașii, negustorii și întreprinzătorii români, cari după toate peripețiile și în lipsa mediului reclamat de ocupația lor — rămân, și ici colo se manifestă din convingere și fără apucături de gheșeftărie — ca Români.

În situația aceasta mulțimea apelurilor, cuvântările iscusite și articolele de gazetă — ori cât de bine venite ar fi, nu pot înlocui adevăratele și realele mijloace, cu cari se fac acțiunile economice.

Dacă neamul nostru d'aici nu poate contribui ca factor la acțiunile economice de stat și în lipsa de reprezentanți chemați, acolo unde se face politica economică a țării, pe care o susținem — ni se impune să facem o reală politică economică — aici, *acasă la noi*. Ni se impune să cunoaștem aptitudinile

economice ale neamului nostru, să-i cunoaștem trebuințele, să știm bogățiile naturale și de forță și toate aceste să le știm îndruma, să le știm conduce și să le știm porni pe drumul realilor afirmări. Când vom presta muncă și organizație economică de seamă, ne vom putea lipsi de protestele ajunse pe marginile ridicolului.

Scurt: locul protestelor, al nemulțămirilor și al indignărilor să-l ia munca, să-l ia râvna de a ne aduna cunoștințe — ca să *înțelegem* țintele ideale și trebuințele date.

Stăpâni pe această înțelegere, în viitor nu ne-om mai perde timpul în văicăreli și nu vom mai susține imposibilitatea că fondând o bancă, am sprijinit trebuințele economice ale unui ținut românesc.

Dintre mijloacele multe și foarte prețioase, ce ni se îmbie în munca economică, ce ni se impun — însemn aici câteva, ca acum în liniștea sărbătorilor de nou să oferim material de dreaptă judecată:

După ce statisticele oficiale nu ne dau datele trebuincioase acțiunilor noastre economice specifice nici sub raportul etnografic, nici biologic, ni se impune să ne construim noi cu ajutorul datelor oficiale și mai ales cu ajutorul informațiilor, pe care le putem culege noi de noi asupra relațiilor de avere, a ocupației, a trebuințelor și a mijloacelor naturale ce ni se îmbie — în satele și în ținuturile românești. Să știm pe cine avem, ce avem, fie ca singuratici, fie ca instituții și corporații. Să știm ce trebuie să dăm statului și ce avem drept să pretindem dela stat — sub raportul economic și social.

În stăpânirea acestor date și informații, premizând că băncile noastre rămân să satisfacă direct, trebuințe financiare, — să ni-zuim pentru organizații înțelese și plăcute satele noastre, cu ajutorul cărora să asigurăm progresul real, chiar și atunci când jignim eventuale interese personale. În acest scop ni se prezintă *cooperativele* ca cele mai puternice și probate mijloace pentru realele acțiuni economice.

Acțiunea cooperativă va trebui să formeze temelia organizației economice a satele noastre. Și asta cu atât mai ușor va putea fi ajunsa cu cât cooperația e mai aproape de înțelesul maselor și roadele de pe urmele ei sunt ale mulțimii și nu ale singuraticilor.

În vreme ce ni se impune să sprijinim acțiunea cooperativă, îngrijită acum de Asociațiunea noastră stăpână pe darurile princiare ale marelui Stroescu — să urmărim vieța și frământările economice ale altor neamuri ca și ale statului ungar, să împrietenim masele mari cu acțiunile economice, ce ni se par potrivite în situația dată — *după ce ne-am dat silința să le înțelegem*.

Înțelegând astfel întreg complexul vieții economice și săvârșind munca ce se impune pe urmele acestei înțelegeri, cred și mărturisesc că în scurtă vreme dat ne va fi ca deodată cu serbarea Invierii Domnului să putem serbători învierea și învingerea economică a neamului nostru.

Rétay și Benedek

Intreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvone, altare și statui, — aurire și decorație de biserici.
Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvone presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapoie, potire candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, crucei lucrăte artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Situația financiară. Mult așteptata reducere a etalonului la banca de emisiune conducătoare, la Banca Angliei, a urmat la 4 1/2%. Cu aceasta s'a dat semnalul și pentru celelalte bănci de emisiune de a-și modera etalonul și ne putem aștepta în viitorul apropiat la o îmbunătățire mai pronunțată a situației financiare. Sub influința reducerii etalonului în Londra discountul privat s'a redus în Berlin la 4 1/2%. Diferința de 1 1/2% față de rata oficială de 6%, va accelera fără îndoială și aci reducerea etalonului oficial.

În piața internă de bani, încă se simt deja efectele ameliorării generale a situației financiare. Discountul privat s'a redus la 5 1/2%. De o reducere a etalonului oficial la Banca Austro-Ungară, înainte de ce ar fi urmat reducerea în Berlin, însă deocamdată nu este vorba, mai ales că ultimo April de obicei este foarte puternic și ridică totdeauna mari presiuni față de banca de emisiune.

Secuestrarea libelului de depozit. Obligat și îndreptățit este institutul de bani a plăti contravaloarea libelului de depozit prezentatorului libelului dacă suma depusă este secuestrată? Iată o întrebare, ce se ivește destul de adeseori în practica băncilor și este destul de viu discutată în cercurile specialiste.

Într'un caz concret Curia reg. a obligat nu de mult un institut de bani la plata sumei depuse, deși aceasta a fost secuestrată pe cale administrativă.

Cazul este următorul. Deponentul X. și-a prezentat libelul de depozit la banca Y. și a cerut replătirea banilor. Banca a denegat plata cu motivarea că suma depusă spre fructificare este secuestrată pe cale administrativă. Deponentul împrocusând banca, instanța primă, tribunalul, și instanța a doua, tabla reg., a dat câștig de cauză băncii și a respins pe deponent cu pâră sa, cu motivarea că pâră (institutul de bani) în urma secuestrului nu este obligat a face plata.

Curia reg. însă, prin sentința sa Nr. 571 dela 9 Ianuarie 1913, a obligat institutul de bani la plată și a enunțat, că suma depusă în libelul de depozit, ce este drept, se poate secuestra și fără aflarea libelului; validitatea secuestrului însă este pendentă de acuirarea ulterioară a documentului necesar pentru validitatea pretensiunii, sau de amortizarea judecătorească.

Din aceasta dispoziție a legii urmează, că față de posesorul libelului secuestrarea pretensiunii bazate pe libelul de depozit nu este validă și că posesorul libelului este îndreptățit a ridica suma depusă chiar și în caz când aceea s'a secuestrat în înțelesul §-ului 80, alinea a doua, a legii execuționale.

Fixarea dărilor pe anul 1913. Prin art. de lege VI: 1913, precum se știe, s'a amânat punerea în vigoare a noivelor legi de dare. Ca urmare a dispozițiilor cuprinse în aceea lege, ministrul de finanțe a emis sub Nr. 3900/913 o ordinațiune circulară privitoare la fixarea dărilor directe de stat pe anul 1913, pe baza legilor vechi de dare.

În înțelesul acestei ordinațiuni a ministrului de finanțe darea de casă și de pământ sunt a se

fixa în conformitate cu dispozițiile art. de lege V și VI: 1909, intrate deja în vigoare în 1910, precum și a ordinațiunilor ministeriale emise la timpul său.

Darea de câștig cl. III va fi a se fixa pentru anul curent, în conformitate cu §-ul al art. de lege VI: 1913, în suma dării din anul trecut față de singuraticii contribuabili; comisiunile pentru fixarea și reclamarea acestor dări, instituite pe anii 1911—1912 celorlalte soiuri de dare cum sunt darea de interese după capital și renta, darea de venit a întreprinderilor obligate la publicitate, darea minieră de vânat și darea de câștig cl. IV, ordinația ministerială nu conține nimic nou și de interes pentru contribuabili. Nou este numai că ordinațiunea îndrumă primăriile să sisteze liberarea de libele de dare și — gestii să sisteze liberarea de libele de dare și — îndată-ce dările sunt fixate — să libereze și înmaneze contribuabililor fără amânare coale de dare.

Responsabilitatea societății. Societarul tăcut nefiind responsabil pentru obligamentele societății creditorul privat al aceluia nu poate pretinde dizolvarea societății.

(Curia reg. sub Nr. 732/1912).

Domicilierea cambiei. Posesorul cambial, care a primit cambia neumplută este a se considera ca îndreptățit de a umplea cambia cu conținutul obicinuit în circulație. Curia reg. și-a câștigat convingerea, că după părerea dominantă în circulație și a uzului dezvoltat pe baza aceasta în viața practică, indicarea precisă a domiciliului se ține de conținutul obicinuit al cambiei; prin urmare posesorul cambial — în lipsă de stipulații contrare — este îndreptățit a prevedea cambia cu domiciliul.

(Curia reg. sub Nr. 699/1913).

Timbrarea registrelor comerciale. Ministrul de finanțe, făcând experiența că registrele despre depozite spre fructificare, împrumuturi hipotecare, lozuri și alte efecte vândute pe rate se timbrează din partea institutelor de bani în mod diferit și anume de unele ca registre principale cu 50 fil. coala, iar altele ca registre auxiliare cu 10 fil. coala — a emis sub Nr. 94458/913 o ordinațiune circulară, prin care califică registrele din chestiune ca registre principale și deci supuse la timbru de 50 fil. de fiecare coală.

Totodată ministrul de finanțe, a enunțat, că după ce bunăcredința institutelor de bani, urmată la timbrarea acestor registre stă mai presus de orice îndoială, organele financiare să pretindă — dacă află registre de acestea insuficient timbrate — numai competența simplă, și nu urcată — întrucât timbrarea s'a făcut înainte de emiterea ordinațiunii de mai sus. „R. E.”

Starea sămănăturilor în țară, după înștiințările ministerului de agricultură, s'a îmbunătățit în timpul din urmă. Economii au putut sămăna și azi nu mai sunt atâtea locuri de lucru încă nelucrate și nesămănaute, iar sămăturile făcute au început a răsări și a înainta bine, încât temerile mari ce erau în toamnă, de un an viitor rău, încep a se risipi tot mai mult.

„Reuniunea Economică” dela Orăștie, primind în primăvara asta din pepinierele de stat 600 altoi (500 meri și 100 nuci), a dus Duminecă în 30 Martie, cei 500 meri pe toți în comuna vecină Romos și cei 100 nuci în Romoșel, și le-a împărțit între economii, în scop de a îmbogăți în măsură simțită pomăritul în comună. S'a făcut și plantare de model, arătându-se poporului cum să purceadă înjurul așezării altoilor. Comitetul Reuniunii a înaintat cerere nouă la ministru, ca să-i dea și în toamnă 1200—1500

altoi, pe care să le planteze în același fel în comuna vecină Căstău.

Fiind pomăritul un izvor de venit din cele mai răsplătitoare, Reuniunea va stăruii mereu pentru umplerea cu pomi a grădinilor prin comunele noastre spre binele și înălțarea în bunăstare a poporului. („Spicuri Economice”).

POSTA ADMINISTRATIEI.

Eugeniu Muntean. D. de care întrebați locuiește de prezent în Hațeg.

Ștefan Buzilă. Sft. Iosif. Nu avem.

Aurel Maghețiu, Toder. Am primit 14 cor. ca abonament pe quart. II. și III. a. c.

x **Iconostasul elegant** este decorul cel mai frumos al bisericii. Deoarece statuetele pe iconostas numai omul de specialitate le poate executa, atragem atențiunea comitetelor parohiale să nu se lase înșelați de câțiva meseriași escroci, ci să se adreseze cu încredere în chestia acestor treburile bisericești cunoscutul sculptor **Schmit János** din **Budapesta, X. Köbánya-ut nr. 53** care și-a câștigat cunoștințele în sculptură la academia de sculptură din **München**. Planuri execută gratis călătoria la fața locului o face pe cheltuielile proprii.

x **Din esența mea se poate pregăti o economisire** rum, rachiu și coniac. **Esență pentru 1 litru 50 filerl. de 200%** ieftin acasă după carte ușor și curat licher, Rachiu alai, Anisette, Piersică, Bendictin, Chartreus, Pere imperiale, Amar, Chimin, Cafea, Coniac, Maraschino, Roze, Vanilia, **Esență pentru 1 litru rum, de Amanas și rum de Iamaica 32 filerl. Esență pentru 1 litru rachiu de prune, de drojii și trebere 20 filerl. 1 litru spirț de 96% rafinat 2 cor. 20 fil. Părul cărunt și mustața cărună se opresc bine cu vopsea „IDEAL” pentru păr care e nestricăcioasă. Prețul 3 cor. Se află de vânzare în toată coloaarea la **Fekete Mihály**, droguerie la „Inger” în **Murăș-Ogorheiu (Marosvásárhely)**. (Fe 424)**

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII. Prater 9.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite grațuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Cine refuză ajutorul, se păgubește însuș pe sine!** Acum 30 de ani Dr. Granichstaeden, cunoscutul medic primar al Vienei, a declarat următoarele: La persoane cari sunt împedecate a face mișcările necesare în liber, mai curând sau mai târziu se prezintă lipsă de apetit, indispoziții după mâncare, boale îndelungate de stomac, înclinarea scaunului, boală de ficat și hemoroizi. Pentru vindecarea acestor boale mai bun serviciu decât purgativele de plante sau diferitele ape minerale, face o cură de câteva săptămâni cu apa minerală amară naturală „**Ferencz József**”. Apa aceasta să nu lipsească din nici o gospodărie! — De vânzare în farmacii, drogherii și băcăni. Mai bine a cumpăra sticle cari conțin câte 1 l. apă de aceasta, deoarece sticla goală nu mai trebuie reînăpăiată. Rugăm om. public a răspândi într cunoscuți și prieteni apa amară vorităabilă „**Ferencz József**”. Direcțiune și deposit principal: **Budapesta.** Hi 821.

x **Fată și mâni foarte frumoase** va avea oricare femeie care va întrebuința renumita și neîntrecută cremă pentru față „**Mágnás**”, pudră „**Mágnás**”, săpun „**Mágnás**” și cosmeticul „**Mágnás**” pentru mâni a lui **Kelemen Sándor**. Acest neîntrecut cosmetic eliminază din circulație toate cele peste 1000 de mijloace neîntrebuințabile de până acum. Detalii se găsește în anunțul farmacistului **Kelemen Sándor** publicat în numerele de **Sâmbătă și Duminecă** ale ziarului nostru. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra aceluia anunț.

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

Să nu vinzi scump, dar să târguiești ieftin.
Acesta este secretul succesului nostru

Cui îi trebuiesc dar
mobile frumoase, ieftine și bune

№ 228—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

x Instrumentul bun e muncă ușoară. Acum când fiecare econom grăbește să-și procure coasă, atragem atenția asupra coasei „Korona gyémánt” care având tăiș și ascuțis excelent și fiind ușoară isprăvim cu ea lucru întreit. Astfel nime să nu cumpere coase din Kőbánya sau din Somogy-Szill, pentru că coasa „Korona gyémánt” se poate căpăta exclusiv numai dela Lengyel testvérek sau dela prăvăliile din Kaposvár.

Târguiți de Sfintele Paști numai din
PRĂVALIA MIXTĂ ROMÂNEASCĂ
de coloniale, arome și delicatose a lui
GHEORGHE ȘTEFU
din Arad str. Deák Ferenc Nr. 7, vis-à-vis cu
Librăria și tipografia diecezană.

Comandele din provincă se primesc cu mulțumită și pe cale telefonică și se îndeplinesc spre mulțumirea tuturor musteriilor.

Semintele cele mai bune de flori și legume dela Mauthner etc.

Unica prăvălie românească în Arad-centru

— Primul depozit românesc —

de
PIANE, PIANINE și ARMONIURI
asortat cu instrumente din cele
mai bune fabrici, în nuc mat sau
poleit, negru, mahagon, palisandru
veritabil, construcție mo-
dernă, cu preț mai puțin ca ori
unde

— Transportul și pachetarea gratuite —
Școalele, reuniunile de cântări și alte institu-
ții culturale primesc favor special.

ARMONIURI DE SCOALA
bune și solid lucrate.

10 ani garanță. Plătire în rate.

Timotei Popovici,
profesor de muzică

Sibiu (Nagyszeben), Str. Ciszădiei Nr. 7
Po 890—10

Szám: 630/1913

x Damele își găsesc bucuria când uitându-se în oglindă își văd fața frumoasă și părul admirabil și mâinile albe ca zăpada. Această bucurie o găsesc însă numai acelea cari întrebuințează numai alifia „Viora”, „Noarin”, „Apa de aur” împreună cu „Regulator”-ul, toate aceste preparate a lui Ivacicovici. Damele cari până acum n’au întrebuințat aceste preparate să grăbească a le comanda, deoarece după o singură întrebuințare se vor hotărî să nu mai întrebuințeze alte vopsele de păr și alte cosmetice pentru față și pentru mâni decât specialitățile pregătite în farmacia „St. Ioan” a lui M. Ivacicovici din Chichinda-mare, (Nagykikinda).

x Iconostasuri, altare moderne, amvoane, bănci pentru biserici, icoane sfinte, odăjdii, prapori, sacristii, tot felul de articlii pentru biserici, aurirea altarelor vechi și aranjamentelor pentru biserici, pictarea bisericilor în stil modern, cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de plătire se pot procura în Neoplanta la renumita firmă solidă **Meranits și Tausch, atelier pentru industrie bisericească**, atelier pentru decorațiuni și pictarea bisericilor. Atragem atențiunea on. preoți și a bisericilor asupra acestei firme.

x Electricitate în serviciul îngrijirii bolnavilor! În atențiunea celor suferinzi. Dacă suferiți de *nervozitate, neurastenie, insomnie, migrenă, dureri de spate, dureri de stomac și intestine, slăbirea inimii, slăbire* în urma păcatelor tinereții, *reumă podagră* și ischias și dacă ați încercat tot felul de cură și băi scumpe, fără să găsiți vindecare, faceți o încercare cu renumitul și de cătră cei mai renumiți medici recomandatul **aparatur therapeutic de vindecare cu electricitate!** Curent electric dă cu elementele rezerve! Durabil! Funcționează excelent, poate fi întrebuințat ușor. *Preț 29 cor. Cel mai perfect aparat, 45 cor. Cu elemente uscate, cel mai nou model, 55 cor.* Aparatele sunt provăzute cu aranjamente complete. Garanță pe mai mulți ani. Modul de întrebuințare se alătură. Preț curent ilustrat trimite gratis: *Keleti I., fabrică de*

aparate electrice p. vindecare și p. articlii pentru îngrijirea bolnavilor, Budapesta, IV, str. Koronaherceg Nr. 17 19.

x Pentru o modernă toaletă de primăvară, sau la o haină nouă și o frumoasă pereche de ghete noi. Ghete excelente, frumoase și moderne pentru domni și dame se capătă în culoare întunecată sau neagră, au prețuri foarte ieftine la renumita și mare prăvălie de ghete a lui **Deák Ferencz în Sătmare (Szatmár).**

x În atențiunea acelora cari sunt în doliu! Aici cari doresc să eternizeze prin piatră comemorativă amintirea iubiților lor răposati, și dacă aceste pietri voesc să și le comande din Brașov, le recomandăm forma **Nagy József**, magazin de pietri mormântale în str. Fântânei, unde se pot procura cu prețuri foarte moderate admirabile pietri mormântale negre, de granit, sienit precum și tot felul de pietri de marmoră, dela cele mai simple până la cele mai pompoase.

„SCULPTOR ROMÂN”.

x În atelierul Ioan și Aurel Cotărlă sculptori tîmplari și auritori etc. în Oravița-română (Oraviczafalu, Krassószörény megye) premiați cu medalii și diplome dela expozițiile din București, Sibiu, Panciova și Lugoj, se lucrează: Iconostase (temple), ronturi, jeturi, cripte, chivote etc. adecă întreg aranjamentul bisericesc, în ori ce stil și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la ața locului, pe speșele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare nu se cere înainte nici un ban, până după predarea lucrului: un favor, ce dela maestri străini nu se poate avea. La cerere servese un atestat dela lucrările de până acum. Se capătă chivote și ripide cu prețuri foarte reduse, să se ceară de probă desemnuri. Rog binevoitorul sprijin românesc. (Co. 486—26)

x Atragem atențiunea on. cetitorii asupra anunțului pescarului **Zimmer Ferencz**, lif. al curției. ces. și regești, publicat în numărul nostru de astăzi. Mare vânzare permanentă de tot felul de pești de mare și de râuri. Expediare în stare vie și în provincă.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o obosală dar Administrației noastre li poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta.

La 730
IN BUCUREȘTI
Laboratorul „Dr Robin”
5 str. I. C. Brătianu 5.
Director: **Dr. V. Busilă.**

ANALIZE DE SÂNGE

pentru sifilis (Wasserman),
spate, urini, fecale, (scaune)
:: și orice analize medicale. ::

— Lămuriri la cerere. —

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri
moderate la administra-
ția ziarului acesta. ::

Dr. BALÁZS EMIL
institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu a-eleași raze. Electroliză
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru ope-
rare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.
Celor din provinci cărora se recere îngrijire mai îndelungată le
stă la dispoziție camere confortate anume. (Ba 927—60)

Nagy Jenő,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVAR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătiri în rate fa-
vorabile,

Ordinează ziua întreagă.

(97—)

Foile „Partidului Național”
„ROMÂNUL” și „POPORUL ROMÂN”

se află de vânzare la
următorii depozitari:

București: **G. A. Dușescu**, Calea
Victoriei 109.

Lugoj: **Gheorghe Țăranu**, „Librăria
Minerva”

Blaj: „Librăria Seminarială”

Vârșeț la firma **Vasilie I. Subota.**

Motoare cu oleu brut si
locomobile sis'em VOHANCA.

Cheltuieli de lu- 1½-2 fil.
crare după mărime

la oră. Nu explodează și nu se aprinde. Fără
orice control sau permisiune din partea fina-
nțlor.

VOHANKA és T-SA

BUDAPEST, V., Váci-körút nr. 76.

Crema din lapte de erin 1 cor.
Săpun din lapte de erin 1 cor.
Pudră din lapte de erin 1 cor.

in culoare albă și roza
Parfumuri fine franțuzești.

Dr. ÖRVÉNYI BÉLA farmacist
BUDAPEST X. Orczy ut 47.
E 106-179

HOTEL „RITZ”

LUNCH 5 COR.
DINER 8 COR.
SOUPER 6 COR.

CARTĂ DE ZI FOARTE BOGATĂ.
CEAI D. A. (AFERNOON TEA).

ROOM GRILL

TARAF DE LĂUTARI. PREȚURI
MODERATE. HOTEL DE PRIMUL
RANG. (E 902-10)—

SUPLIMENT LITERAR

Invierea!

De Dr. Al. Tălășescu.

„Christos a nviat din morți
Cu moartea pre moarte călcând
Și celor din morminte
Viață dăruindu-le!”

Invierea, în concepțiunea ei biblică, însemnează reîntoarcerea sufletului viu în corp pe care îl părăsise: însuflețirea unui corp cu adevărat mort.

Acest fenomen ni se arată până acum ca o minune legată strâns numai de puterea dumnezeiască, ale cărei misterele cugetarea omenească n'a putut să le pătrundă încă.

Totuș nu este singurul caz, cărui i se poate atribui acest fenomen miraculos și nici firea lui supranaturală nu este întotdeauna negată cugetării luminate a omului. Trebuie numai ca omul să fie om, iar cugetarea să-i fie într'adevăr luminată.

Invierea în acest al doilea caz este *reînsuflețirea* firească a omului viu, care își pierde însă sufletul. Inteleg: *invierea sufletului mort într'un corp viu!*

Iată despre ce doresc să stau câteva clipe de vorbă de sfintele Paști cu publicul românesc, care în această zi de mare recreare sufletească, după ce și-a împăcat cugetul cu cele eterne, deschide paginile „Românului” să-și întărească inima pentru o luptă de existență tot așa de vecinică, pentru marea luptă de existență a neamului românesc din Ardeal.

Invierea sufletului mort al unui corp viu!

— Ce va să zică aceasta?!

Suntem noi Români suflători moarte pentru ca să putem justifica pronunțarea cuvântului *inviere*? N'ar fi poate prea exagerat acest cuvânt? N'ar fi oare în deajuns să-i zicem *deșteptare*, fiindcă un corp viu nu poate avea suflet mort, ci numai *amortit*? Amortirea nu este una cu moartea.

Cu toate acestea a nu fi este egal cu moartea și când *inconștiența* este absolută, ea egalază cu *neexistența*, cu moartea. În asemenea caz fenomenul deșteptării se face cu o sguuire sufletească așa de violentă, că nu i se poate da alt termen decât *invierea*.

Existența neamului românesc în vechea Dacie este în general cunoscută ca atare începând cu colonizarea romană a împăratului Traian, ca rezultat de încrucișare a elementului latin cu cel dac, astfel, că noi Români nu ne cunoaștem existența ca națiune deosebită înainte de această colonizare. Par'că am fi venit de dincolo de-o prăpastie, peste

care nu mai vedem nimic. Ba unii istorici și filologi îi socotesc pe Daci între Slavi, iar pe noi ca pe un popor slav inoculat cu o viță latină.

Această inconștiență istorică în trecut a ținut foarte mult pe loc deșteptarea adevăratei conștiințe naționale în noi și în acest fel întunerecul trecutului din jurul Dacilor se îngroșă din ce în ce în cugetul poporului de jos, zăpăcit de influența latină după cucerirea Daciei și a creștinismului slav.

Românii mai culti, cu conștiința națională mai trează, se credeau *Romani* și nesocoteau ca pe o cantitate negligeabilă elementul dacic în sângele lor. Li se părea că acest element era o toxină infecțioasă care, în luptă cu sângele nobil al legionarilor și al colonilor romani, a trebuit să dispară, ca o esență volatilă.

Dar iată că apare un moșneag de lângă ruinele Sarmisgetuzei în al cărui suflet s'a perpetuat sufletul descendenților marilor Voievozi ai regelui Decebal, strănepotul lui *Ardal* și din mormântul lui proaspăt, de doi ani, ne întinde cu mâna sigură o carte voluminoasă, o nouă Biblie, a cărui conținut se poate rezuma în aceste cuvinte simbolice:

Aceasta este, Române, Biblia trecutului tău fără început și Evanghelia viitorului tău fără de sfârșit!

Această Biblie sfântă este *Dacia preistorică*, iar apostolul modest al acelei evanghelii, cel mai mare apostol ce la avut vreodată neamul românesc, este *Nicolae Densușianu*.

Pentru a pune în relief această lucrare minunată, această minune, de care voesc să leg expresiunea de *inviere a neamului românesc* prin câștigarea conștiinței sale naționale, nu ca popor *neolatin*, ci ca popor *protolatin*, voi cita aici câte ceva din memorabila prefață, cu care, tot un suflet mare de român, *prof. Dr. C. Istrate*, membru al Academiei Române, în o sută de pagini, zugrăvește nu numai viața și activitatea lui Densușianu, ci analizează opera lui postumă, de 1200 pagini, cu adâncirea cugetătorului competent și cu sentimentul cel mai înalt pe care nu'l poate răscoli într'o inimă românească, decât numai o revoluționare a existenței organice a unui neam mare, a neamului său, într'o lume neștiută până aci.

„Dacia, Dacia Felix, era patria lui Densușianu”, scrie doctorul Istrate.

„Dacia protolatină, Dacia pelasgă, iată idealul său, iată ce doria inima lui și pentru a cărei înălțare a muncit și s'a sacrificat.

„Să nu fie nime sceptic. Se vor convinge toți, sunt sigur, ca și mine, cetind această lucrare de preț.

„De Dacia se leagă pe viitor două nume; apropierea lor să nu ni se pară nici curioasă și mai puțin încă nepatriotică: Traian, Densușian!”

„Traian cuceri Dacia istorică cu armata romană și cu puterea geniului său.

„Densușianu cuceri Dacia preistorică prin această monumentală lucrare postumă numai cu munca lui aprigă și cu geniala lui divinațiune...”

Prefața doctorului Istrate este o lucrare critică a operei lui Densușianu, ea însăș un capo de operă literar și științific, deci trebuie să las fiecărui român dreptul și datorica să o citească în original. Cedace mi-am impus să scot în relief din întreaga lucrare monumentală sunt numai două cuvinte:

„Dacia protolatină!”

Iată cuvintele magice, cari ca și viersul dumnezeesc *inviează* conștiința națională arhimilenară a fiecărui român!

Densușianu dovedește cu documente neșterse, săpate adânc în monumente neperitoare, în însaș existența neamurilor actuale și a celor trecute și în credința lor, că Dacia, ca și Latinii, Galii și Iberii erau *Pelasgi*, un popor cu limbă *protolatină*, adică limbă latină priscă, latină veche, latină barbară, precum o numeau înșiși Romanii, în care ne găsim ființa noastră națională: în o neîntrepută continuitate de peste șase mii de ani și tot aici, unde suntem și în ziua de astăzi.

Până a nu ceti opul lui Densușianu și eu, ca orice român inconștient, mă întrebam cu mirare cum a putut să dispară așa fără urme limba dacică în limba noastră, dându-ne mai accentuarea barbară a unor vocale deschise a cuvintelor latine. Această întrebare este foarte îndreptățită mai ales că dominațiunea romană propriu zisă, oficială, asupra Daciei n'a durat mai îndelung de 150 ani. Ce sunt acești ani în viața unui neam atât de viguros cum erau Dacii? Ca dovadă că dominațiunea maghiară de o mie de ani a fost pentru neamul românesc o pișcătură de purice.

Cetind pe Densușianu nu mai trebuie să căutăm limba Dacilor; ea este însaș limba latină barbară, limba latină rustică, limba Aușonilor, limba priscă (vechie), limba *pelasgă* cu dialectul ei *armin*, pe care Densușianu o numește scurt *limbă protolatină*, ca antemer-gătoare celei *latine* (romane) și celor *neolatine* de azi.

Așa dar limba noastră este mai veche decât însăși latina. Nu limba latină e mama noastră, ci limba noastră este mama celei latine și a tuturor limbilor neolatine, întru cât gramatica limbii noastre este cea mai veche dintre toate limbile popoarelor cari au ieșit din marea familie pelasgă.

Imperiul pelasgic a fost după Densușianu cel mai mare imperiu din lume și-și avea reședința în munții Ardealului, cam în același loc unde găsi Traian falnică cetate a lui Decebal.

Intreagă mitologia greacă își are origina în istoria glorioasă a acestui imperiu și numai după desbinarea lui memoria eroilor acestui mare neam a fost strămutată, în Grecia, sub formă divină, mitologică.

„Omul” din Bucegi este un monument titanic ridicat lui Uranus¹⁾, primului împărat pelasg. El a fost în urmă confundat cu Atlas care susține cerul. „Omul” din Bucegi se numea la Romani „Columna coeli”, stăpânul cerului.

Iată ce mai scrie Densușianu:

„Patria lui Vulcan, după Homer, a fost lângă Oceanos potamos (Istru), acolo unde se născuseră toți zeii. Un fiu al lui Vulcan se numise Ardalus, termen eponim, ce ne indică Ardealul sau Transilvania de azi”.

Ardalus este inventatorul fluerului. Numele de azi al munților Vulcani din jurul Sarmisgethuzei este destul de eloquent, că centrul metalurgic al Ardealului n'a putut fi departe, știut fiind că Vulcan a fost maestrul faur al zeilor. Era foarte natural ca în urmă mitologia greco-romană să mute reședința lui Vulcan din munții Vulcani stinși ai Daciei în Vulcanii activi din Sicilia.

Că patria zeilor greco-romani a fost Dacia, o spune și numele fiului lui Vulcan, al regelui Ardalus. Așa că numirea Erdély dela erdő unguresc=pădure, și astfel și numirea Transsylvaniei este tot o numire ungurescă latinească, un nume artificial. Locuitorii Ardealului nici odată nu și-au numit țara lor Transilvania, ci Ardeal, dela Ardalus. E

¹⁾ Uranus sau Montu, Muntean, dela Uros = munte (grecesc); supușii lui Uran erau urieșii (titani, ciclopii), de aici și bourul. Jupiter — Imperator a fost numit de Greci Urion (Cicero).

foarte natural că, dacă Vulcan a fost sinonim cu un munte arzător, fiul său, nu putea fi decât un Arde-deal negreșit pe când deal se pronunța dal, adecă în perioada limbii noastre când diftongul ea, era încă rar în limbă.

Dacă spiciuim lucrarea colosală a lui Densușianu constatăm că Dacia a fost leagănul civilizației metalurgice în Europa și nici nu se putea altfel, dacă toate culturile popoarelor civilizate lantice îl reprezintă pe Vulcan ca pe zeul artei metalurgice, și când patria lui au fixat-o în Dacia.

Tot astfel Marte, părintele lui Romul și Rem a fost un zeu originar din Dacia. Apollo, Gea, Joie, Bachus și întreagă dinastia divină își are patria în Dacia.

Nu voesc să intru în detaliile arheologice, filologice, și istorice prin cari Densușianu face legătura directă a cultului străvechiu, antihomeric al strămoșilor noștri cu mitologia greco-romană și cu tradițiunile românești descoperite în colindele și descântecelul noastre.

Cugetarea mea care mi-a născut îndemnul de a scrie aceste linii nu se poate mulțami numai cu satisfacțiunea ce mi-o dă cetirea unei lucrări de valoare, nici cu mândria egoistului mărginit, ce-i poate inspira cetățenia lui Densușianu ca ardelean.

Pentru mine întocmai ca și pentru ilustrul meu profesor Dr. Istrate, descoperirea lui Densușianu este o revoluțiune organică, o renaștere pentru toți Românii de pretutindeni și pentru întreaga rasă latină nouă.

Așa că în preajma serbătorilor Paștilor, în cari celebrăm sacrificiul divin și învierea lui Christos, nu cred că exagerez când fac o comparațiune afirmând că descoperirea lui Densușianu este egală cu cea a ridicării pietrei de pe mormântul Mântuitorului, a pietrei ce ascunde trecutul nostru glorios din care s'a înfruptat toate națiunile civilizate de eri și de azi ale Europei.

Când, în coloanele acestui ziar, în o scrisoare deschisă adresată marelui Mecena Stroiescu, am zis că sunt semne că va veni timpul când va învia „Omul” din Bucegi și că la învierea lui se vor cutremura munții din Carpați și că se va prăbuși jandarmul cocoșat

pe o stâncă dela picioarele „Omului”, — nu știam că „Omul” este cu adevărat un monument titanic, urieș, cioplit pe loc de primii noștri strămoși.

Acum cred însă în mod conștient ca acea zi va veni, că acel monument va fi, fiindcă trebuie restaurat în întregime. Da, fiindcă el a fost și el trebuie să fie cel mai majestos, cel mai important monument din Europa, un monument urieș care să vorbească întregii rase protolatine cu autoritatea pe care o poate avea sufletul Omului înviat, în forma lui eternă.

El neîncetat va zice, când șoptind, când viforând, următoarele cuvinte despre cartea lui Densușianu:

„Aceasta este, române, Biblia trecutului tău făr' de n'ceput și evanghelia viitorului tău fără de sfârșit”.

Un călăreț.

Trecu un călăreț în noaptea albă, trecu un călăreț pe drumul mare,
El mă chemă spre țara lui ciudată, el mă chemă
[spre lumi imagine...]

Trecu un călăreț pe calu-i negru și-l înghițiră
[straniile puste...]
Un han el căuta în drumul mare, din al uitărit
[negru vin să guste.

Trecu un călăreț în noaptea albă, dar ce căuta
[era în veci departe...]
Și hanuri nu erau să-l găzduiască, iar bietul cal
[nu mai putea să-l poarte,

Trecu un călăreț în noaptea albă pe sub salcâmi
[ce-și risipeau parfumul...]
La orice pas îi sta căte-o răscrucă și nu știa
[pe-und' să-și iee drumul...]

Trecu un călăreț cu ochi ca visul, mână de
[ne'nțeleșul dor de ducă...]
Trecu spre-o țară-vis cu noaptea'n suflet și cum
[trecea mi se părea nălucă...]

Pustietățile tăceau și groaznic deșertul se n'ntin-
[dea în depărtare,
Iar oboseala-l apăsa ca plumbul și hanuri nu
[lerau pe pusta mare...]

A. Cotruș.

Ochii lui Balzac.

de Adrian Corbul.

Trist, istovit de viața lui de muncă supraomenească, setos de glorie și de avere, lui Balzac îi este mai cu seamă dor de iubire. Vecinătatea dulce și utilă a unei femei scumpe, care să mângâie cu mânușita-i albă fruntea lui încărcată de gânduri îl obsedează. Suntem prin 1835. Marele om se gândește foarte serios la căsătorie. D-șoara de Trumilly intrupează idealul pe care vrea să-l atingă. Tatăl ei pare dispus să-l accepte ca ginere. Viitorul îi suride. Poezia mariajului îl înduioșează. Pe vremea aceea, Balzac scria romanul lui „Peau de chagrîn.” Și el pune în gura eroului său, gândurile cari îl preocupau: „Să nu fie oare nici o femeie pe lumea aceasta pentru mine?... Melancoliile și suferințele mele fizice devin tot mai lungi și mai frecvente. Să n'am lângă mine spiritul dulce și mângâietor al femeii, pentru care am făcut atât de mult!” Balzac așteaptă din partea femeii sfaturile și încurajările pe cari ea are misiunea să ni-le dea cu inima, cu spiritul și cu prezența ei.

Dar d-șoara de Trumilly nu va fi aceea care îl va mângâia. Cu toate acestea, el este admirabil de bine primit în casa ei. Tatăl este absolut căștigat. Tânăra fată e fată de el grațioasă și binevoitoare. Toate aceste considerațiuni îl amăgesc, îl transportă. Visele lui sunt mă-

rețe. El se simte tare ca un zeu. El se așteaptă la o și mai mare activitate, căci, ca un neîntrecut cunoscător al vieții, el știe cât de mult exaltează amorul facultățile pe cari le avem. Dar d-șoara de Trumilly îl refuză. Și știți de ce? Fiindcă are ochi prea frumoși, prea ageri, prea focosi. Când îi se aduce la cunoștință că Balzac o cere de soție tânăra fată răspunde căzând cu agitare pe un scaun: „Nici odată! nici odată nu mă voi mărita cu d. de Balzac! Ochii lui îmi fac teamă. Privirea lui aruncă flăcări! Mi-e frică de ochii lui! Mi-e frică de ochii lui!” Răspunsul acesta este un admirabil exemplu de intuiție femeiască. Nu știu dacă Balzac l'a cunoscut; nu știu nici dacă el a scris înainte sau după acest incident uimitoarea sa nuvelă: „La Maison du chat-qui-pelote” în care analizează cu atâta profunzime imposibilitatea legăturilor dintre o femeie iubitoare dar care nu ese din comunul muritorilor și un om de geniu. Vă aduceți aminte poate de fraza cu care începe el această povestire. Cuvintele exacte nu mi le-aduc nici eu aminte, dar senzul frazei e cam acesta: „Florile blânde și modeste nu pot trăi pe vârful selbatec de munte, prea aproape de soare. Razele lui le ard și le vestejesc...” Adevărul acesta l'a ghicit din instinct și d-șoara de Trumilly când și-a refuzat mâna prodigiosului romancier.

Aspectul lui Balzac, masiv și greoi în general se transforma cu totul când nu te uitai decât la chipul său. Ceva măreț, ceva leonin se

desfăcea de pe fruntea-i de bronz, din ochii lui magnetici și dominatori. Ochii aceștia nu te putea-i opri de a-i admira. O marchiză care l'a cunoscut la Fougères unde se dusesese să-șiculeagă material pentru romanul său „Les Chouans” a spus despre el: „Purta o pălărie foarte uricioasă; dar cum a scos-o de pe cap, totul se transformă într'ansul. Nu-i mai priveam decât fața. Aceia cari nu i-au văzut fruntea și ochii, nici nu-și pot închipui măcar cum erau...”

Dar Theophile Gautier caracterizează și mai cu precizie acești „ochi de lint”, cum îi numea Victor Hugo. Iată ce spune marele Theo: „Cât despre ochii lui, nu cred să mai fi existat alții la fel. Aveau o viață, o lumină, un magnetism de neînchipuit... Ochii aceștia erau făcuți a intimidă pruneele vulturilor, a cети prin păreți și prin pepturi, a trăzni fiarele furioase, niște ochi de suveran, de imblânzitor” D-na de Girardin scrie că „ochii aceia negri scinteiau mai tare decât petrele nestimate”. Iar Eugen de Mirecour susține că „Balzac își magnetiza auditoriul; îl ținea palpitând sub acțiunea cuvântului și a privirii lui”. La rândul lor Gerard de Nerval și Ourliac, cari au încercat să colaboreze cu Honore de Balzac, au afirmat: „O colaborare cu el era cu neputință. Imaginația lui ne înălța, ne rătăcea în spațiu. El îngrozea, ne da amețeala”. Romancierul Chamfleury ne-a lăsat următoarea părere: „Ochii lui cercetau și ascultau ca preutul și ca medicul: n'am întâlnit nici odată ochi ca ai săi”...

O zi de primăvară la Versailles.

— Din însemnările mele. —

Paris, 7 Aprilie st. n.

Versailles!... Câte amintiri istorice pline de imagini când strălucitoare când însângerate ale unui trecut furtunos, câtă splendoare, câtă glorie și câtă durere nu evocă acest nume!... Acest castel frumos ca din povești și somptuos cum nu mai există altul în lume a văzut gloria cea mai mare și în același timp durerea cea mai adâncă a acestei țări care a știut să se sacrifice de atâtea ori pentru ideile mari și generoase, pentru umanitate: Franța.

În palatul din Versailles a fost întrunită cea mai splendidă curte domnească din câte au existat vreodată: curtea „regelui soare”: alii Ludovic XIV. Nicăiri și niciodată arta și literatura nu și-a găsit un adăpost așa de bun și așa de frumos ca în feericul palat al regelui soare unde se reuneau literați nemuritori, cari aparțin omenirii întregi ca: Racine, Corneille, Molière, Bossuet, Fénelon... Salile mari și somptuoase de marmoră răsunau odinioară de zgomotul unei vieți intensive și pline de farmec, oglinzile de cristal reflectau costumele luxoase ale duceselor, marchizelor, conteselor, iar în mărețul parc al palatului Ludovic (Louis) XIV, deja în culmea gloriei sale, își plimba pe Mme de Montespan prin misterioasele alei...

Palatul din Versailles a văzut nu numai gloria literară a Franței dar și gloria ei politică. De aci dădea ordine Louis XIV și își trimitea ostirile în campaniile de cucerire. Cu un secol mai târziu aici s'a semnat tratatul de pace prin care Anglia, dușmana seculară a Franței a recunoscut independența Statelor-Unite (3 Septembrie 1783). Franța a ajutat Statele-Unite să-și câștige independența și libertatea politică și fii generoasei Franțe au combătut, în frunte cu nobilul Lafayette, pentru Statele-Unite întocmai cum mai târziu și-au vărsat sângele pentru unitatea Italiei, la Magenta și Solferino, și pentru unitatea României, în războiul Crimeei... Nobilă națiune care n'a știut ce este egoismul strămut și care a știut, în atâtea elanuri de generozitate, să trimeată pe câmpul de bătălie pe fii săi pentru ideile de umanitate și pentru libertatea națiunilor *asuprite!*... Mare este numărul acelor națiuni cari au profitat de pe urma pornirilor generoase ale acestei națiuni pe care trebuie să o admirăm, căci *dela romani încoace* a fost cea mai strălucită națiune, cea mai glorioasă! Dacă nu voim să admirăm prezentul ei,

dacă nu ni se dă voie să ne înfrățim cu ea acum, cel puțin să-i venerăm *trecutul!*

Acest trecut glorios ne va inspira pe noi români, neam tânăr și viguros care nu și-a trăit încă traiul și caruia istoria trebuie să-i rezerve încă multe pagini strălucite. Să învățăm din eroismul francezilor, cari au fost fecundați de aceeași nobilă rasă ca noi, să fim și noi *mari și eroici* ca ei! Franța nu mai este astăzi decât un mare muzeu unde fiecare piatră îți reamintește fapte mari. Dacă francezii invidiază la noi *viitorul* nostru, tinerețea noastră, noi invidiem dar respectăm *trecutul* lor atât de glorios... Nicăiri scriitorii acestor modeste rinduri n'a simțit mai puternic și mai adânc ce înseamnă cuvântul *patrie* și *națiune*, ce înseamnă amorul adevărat al pământului care te-a născut și crescut și al națiunii căreia îi aparții ca un fiu, ca o parte din corp, ca în „Sala bătăliilor” (La Salle des batailles) al palatului din Versailles, transformat astăzi într'un vast muzeu...

Am văzut palatul din Versailles vara trecută, l-am vizitat cu deamănuntul, dar nu mi-a făcut o impresiune așa de profundă ca acum câteva zile când l-am revăzut în cadrul așa de poetic și veșnic frumos al naturii de primăvară. Verdele proaspăt al primăverii care simbolizează viața eternă a naturii nemuritoare față de viața de o clipă a omului muritor contrasta așa de sfâșietor de trist cu castelul vechiu de câteva secole și cu statuile de piatră, înegrită, ale generalilor morți pe câmpul de onoare pentru patrie...

Toate sălile pline de tablouri istorice, reprezentând nenumăratele victorii ale armelor franceze din toate epocile de când există Franța... În marea sală a bătăliilor, cea mai splendidă sală de pictură istorică din lume, pe table de marmoră neagră sunt săpate, în litere de aur, numele a *câtorva mii* de prinți, generali și amirali, morți pentru patrie... Afară păsările ciripesc sub soarele strălucitor de primăvară, viața își continuă mersul ei, pe când înăuntru, în frumosul dar golul, deșertul palat, cu toate zecile de mii de tablouri și statui, cu toate miile de vizitatori cari furnică prin săli, galerii și coridoare, nu mai este viață... Viața s'a stins de mult. Nu există decât amintirea unui trecut mare și glorios...

Sub Ludovic XIII (1610—1643) acest Versailles nu era decât un sătuleț ascuns printre păduri și terenuri mlăștinoase, și un „rendez-vous” (loc de întâlnire) de vânatoare. Tânărul rege venea câteodată aici să vâneze lupi. Succesorul lui Ludovic XIII: *Louis XIV*, regele soare, a decis să facă din Versailles un oraș cu un palat, o reședință unică în lume, o minune. Deși

avea palatul dela Fontainebleau, foarte frumos și luxos și înfrumșet de predecesorii săi Valois și Bourboni, Louis XIV nu se înmulțumi cu această reședință; el voia să creeze, prin cuvântul său regesc, un palat și o capitală de care să-i rămână legat numele în veci... Și așa a fost.

Imensele lucrări pentru construirea palatului, pentru facerea terasamentelor parcului care este cel mai frumos din lume, pentru săparea lacurilor artificiale și a fântânilor de artă au început la 1661 și *au durat peste cincizeci de ani* aproape necontenit, până la moartea marelui rege. Despre aceste lucrări se povestesc minuni. Lucrările au costat *câteva miliarde* de franci... Planurile sunt opera celebrului arhitect francez Jules Mansart (dela el a rămas cuvântul „mansardă”). Elevii lui Mansart: Le Notre, Lebrun și mai cu seamă Girardon au continuat aceste lucrări înfrumșetând din ce în ce reședința regală.

Astăzi, după terminarea acestor lucrări (palatul a fost terminat după moartea lui Louis XIV) palatul și parcul din Versailles formează un ansamblu unic în toată lumea. Palatul este făcut din piatră de granit și din marmoră de diferite culori, predomină însă culoarea roșie și albastră. Deși întinderea, masa, palatului este enormă, nu se găsește nici un fir de cărmidă: totul este piatră sau marmur. Arhitectura, în care stilul renasterii predomină, este frumoasă și cochetă, palatul în întregime nu este o clădire greoaie ca înfățișare, ci, din potrivă, cu toate dimensiunile sale enorme, îți face o impresiune plăcută de seninătate și veselie. Este un stil cu adevărat francezesc.

Parcul este tot așa de frumos. Dosul palatului este format de o imensă terasă, ornată de fântâni săritoare, unde se dădeau celebrele balleturi sub cerul liber, în epoca de splendoare a lui Ludovic XIV. Alea principală a parcului este colosală. De pe terasă te scobori în alei prin niște scări mari și artistice. Pretutindeni statui, fântâni săritoare și alte ornamente. Alea principală este străbătută de un mare lac artificial, pe care se plimbă bărcile. Este splendid tabloul ce se desfășoară din fundul lacului, spre palat, care apare ca o minune din povești pe culme.

Interiorul palatului este transformat în muzeu istoric. Pe frontispiciul intrării se găsesc scrise, cu caractere mari, aceste cuvinte: „A toutes les gloires de la France”. (Tuturor gloriilor Franței.) Într'adevăr muzeul reunește toate tablourile, statuile și obiectele cari pot să-ți evocă istoria așa de furtunoasă și așa de glo-

rioză. În definitiv, ochii lui erau aceia a unui stăpânitor. Cine n'a auzit vorbindu-se de privirea de vultur a lui Napoleon cel mare, pe care nimeni nu putea s'o susțină îndelung? Din instinct, Balzac se simțea înrudit cu marele cuceritor. Cu toate că regalul din principiu, Bonaparte era eroul la care visa mai mult. N'a scris el oare cu mâna sa, pe bustul împărătesc care împodobea masa sa de seris: „Ceeace n'ai avut vreme să cucerești cu spada, voi cuceri eu cu penna”? Balzac ca și Napoleon s'au complăcut a cuceri mulțimea: marele căpitan pentru a o domina, marele scriitor pentru a o închege în volume nenumărate și eterne. Geniul lor excepțional le ținea prin ochi.

Dintre toate fenomenele cari îl compun pe om cel mai vădit, cel mai misterios, cel mai inexplicabil este de sigur privirea. Forța ascunsă care le stăpânește în noi pe celelalte, sufletul impalpabil și neanalizabil, se concretizează în cele două mici organe colorate cari, ca niște ferestre deschise, absorb lumina lumii și reilectează flacăra noastră interioară. Este dar firesc ca ele să fie mai isbitoare la oameni de geniu. Știm cum erau ochii lui Napoleon și Balzac. Biografi și contemporanii lui Goethe ne spun despre el că erau zile în cari ochii lui aveau o strălucire atât de mare și de stranie, încât lumea de pe stradă întorcea capul ca să-l privească cu uimire. Scriitorul acestor rinduri a avut de mai multe ori neprețuitul prilej să petreacă câteva momente în vecinătatea lui Anatole France. Nu voi uita niciodată scelipirea neobișnuită a ochilor lui câprio de o limpezime de diamant, în cli-

pele când maestrul era excitat de vre-un subiect atrăgător care-l absorbea.

Dar mai este ceva afară de geniu, care dă privirelor omeniești o expresie radioasă, fascinatoare. Puterea aceasta este amorul! Ființele exaltate de vre-o iubire fericită uimesc prin lumina pe care o reflectează ochii lor. Fluidul acesta este magnetic întocmai ca și al geniului. Ori de câte ori am întâlnit prin multime vre-un bărbat sau o femeie exaltați de un amor profund și viguros, i-am ghicit din instinct. În această privință, nefericitul Balzac n'a avut cu ce se lăuda. Din ochii lui de șoim a isvorit întotdeauna geniu dar niciodată beția iubirei. Viața sa a fost o înălțuire de muncă uriașă, de observațiuni și de decepții. El a văzut, a cumpănit, a pătruns, a cunoscut totul, dar nu i-a fost dat să guste iubirea satisfăcută. Toate visele, toate aspirațiunile, toată setea lui de fericire, el le-a revărsat în sufletele personajilor lui. O iubire mare ca aceea pe care o visa, el n'a gustat-o niciodată. Bețiile de amor înima lui nu le-a cunoscut în realitate — ci numai în inchipuire. Dar cine nu știe cât de puternică și absorbitoare era inchipuirea lui Balzac? Realitatea cea mai viguroasă și încă nu era mai palpabilă decât ea. Viziunile pe cari le proiecta în afară acest creier prodigios se închiegau în ochii lui în aparițiuni aproape materiale. Balzac a trăit toate câte le-a scris, el le-a trăit cu o intensitate cum n'avem alt exemplu în întreaga istorie literară a omenirii. Rînd pe rînd Rastignac, Goriot, Grandet, Albert Savariis, Seraphita, Delphina de Nueingen, etc. el a fost entremurat de toate luptele de ambițiune

și de amor pe cari le reprezenta eroii săi. El a primit și a dat în realitate sărutările lor. El și-a trăit personagiile, până la delir.

Cum se putea dar, ca această activitate fenomenală; această facultate supraumană de emoțiuni să nu se fi reflectat în ochii săi, adecă în ferestrele sufletului său multiplu? Nu e de mirare că privirea lui dădea impresia unei forte neîmblânzite. În ochii lui se oglindeau simțimentele a sute de oameni, în dosul frunții lui metalice se țeseau gândurile și emoțiunile unei lumi întregi. Și acei cari au avut prilejul să-i vadă ochii nu au văzut de fapt numai ochii lui Honoré de Balzac, ci sufletele nenumăraților eroi și eroine pe cari geniul le-a creat.

De sigur însă că marele om avea și momente lucide, când își cerceta viața cu severitate, când făcea bilanțul realității adevărate. Atunci, cât nu va fi suferit el! Și-mi pare că în această stare sufletească a fost zugrăvit chipul lui, pe pânza unică din etagiul al treilea al palatului din Versailles. Din ea răsare un Balzac trist și tăcut, în cunoscutu-i halat alb, un Balzac cu fruntea imensă, dar cu chipul palid și amorf par'că. O suferință calmă dar profundă se cetește în ochii lui mari de halucinat. Imi pare că Victor Eftimiu a fost acela, care ni-a spus odată în fața acestui portret dureros: „Nu ți-se pare că vedem un om pe cale de a înnebuni?” Și într'adevăr, apele adânci și misterioase ale acelor ochi fără de strălucire îți dau o impresie amețitoare de neant!

Paris, Aprilie.

rioasă a mării noastre surori latine. Din timpul primilor regi din rasa Merovingienilor și până în ziua de astăzi toate faptele sau evenimentele mari ale Franței se găseseră aici scrise cu penelul pictorului sau cu dalta sculptorului. Vezi vedea tablouri reprezentând pe Clovis, primul rege al Franței, pe eroul Charles Martel, pe Carol cel Mare, împăratul apusului, pe Hugo Capet, șeful dinastiei regești din urmă, pe Francois I., Francois de Guise, Jeanna d'Arc, fecioara de Orleans, pe Henri IV, Louis XIV, Napoleon I, Napoleon III, Thiers, Sadi-Carnot și terminând cu aviatorul Blériot... A toutes les gloires de la France!...

Dintre toate sălile și galeriile se remarcă deosebi: Sala sau galeria bătăliilor (Gallerie des Batailles) și Sala oglinzilor (Salle des glaces). Galeria bătăliilor formează un ansamblu grandios de mari tablouri istorice reprezentând marile victorii câștigate de Franța... Bouvines, Calais, Marignan, Rivoli, Austerlitz, Jena, Friedland, Wagram... De altfel toate sălile sunt așa zicând țesute de tablouri reprezentând victorii peste victorii.

Sala oglinzilor, cu vedere spre terasă și parc, este cea mai luxoasă dintre sale. Pereții până sus la tavan, sunt formați de splendide oglinzi de Venetia care sunt prețuite acum la milioane de franci. Aici se țineau balurile Curtii în timpul lui Louis XIV și această sală pe care o murdărește astăzi cu cismele pline de noroiu orice burghez sau proletar nu-și deschidea porțile decât aristocrației de sânge... O tempora...

Dar nimic, nimic nu a impresionat pe scriitorul acestor însemnări așa de mult ca acele table de marmoră neagră și cu litere de aur în care sunt gravate numele acelor câteva mii de eroi: prinți, generali și amirali, cari au murit pentru patria lor... Și fără îndoială că din toate patrioticele tablouri ale marelui muzeu din Versailles nici unul nu vorbește așa de direct inimii și mai ales unei inimi românești, ca tabloul „Patrie” de Vernet, care se găsește la intrarea galeriei bătăliilor:

Este seara... după o bătălie pierdută. O ceată de soldați călăreți francezi se întoarce, tristă, abătută, încet, încet de pe câmpul de luptă abandonat prusienilor... În frunte, călare, înaintea sergentului care poartă drapelul. El strânge convulsiv, cu mâinile înțeleștate și pline de sângele ce curge din rănilor deschise, drapelul, scumpul drapel, simbolul patriei sfinte... Dar el moare, el e de mult mort, și tovarășii lui cari îl țin mereu călare, îl duc așa înainte, cu steagul în mâini... Toți și-au scos săbiile dând ultimul onor eroului care a murit strângând la piept simbolul celui mai scump lucru ce avem pe lume: patria!...

Mircea Russu-Sîrianu.

UNUI DRUMET.

Și-a risipit un nour harul,
Și-a pierit, fără să-i pese
De-a adăpat doar setea unui
Întins de spini, și-a ocolit
Atâtea părjolate lanuri,
Ce-l așteptau cu cea din urmă
Nădejde-a desnădejdel?...
Tu,

La ce să cați pe urmă-i dâra
De văl nehotărât, ce-o lasă
Să mai umbrească-un pic seninul
De cer neștiutor — ca el —
De rostul spinului și-al holdei,
De rostul blestemelor câte,
Vor curge, poate, mâini pe urma
Unui biet nor nechibzuit?...

Ci sgomotul ce-l face pasu-ți,
Inecă-l bine 'n praful care
L'asterne seceta pe drumuri, —
Și mergi, și mergi, și nu'ntrăba
De sint anume rânduite
Nerinduelle din fire, —
Ci cu toiașul nepăsării,
Stărneste prafu 'n urma ta,
Și-ți vezi de drum, fără să-ți pese
De spini, de secetă, de nori!...

Elena Farago.

Știința și poezia.

Fost-am și eu prin școli ungurești. Nu printre elevii cei din urmă. Cu toate acestea, nu m'a putut îndemna zelul nici unui profesor învățat de ungurește să cetesc pe de-a 'ntregul vr'un roman de Eötvös, Jósika, Mikszáth și cum îi mai chiamă. Luam cartea în mână, cercam să o cetesc, dar numai decât simțiam anumită tortură și... aruncam romanul căutând să-i află cuprinsul din scrieri critice, ori dela conșcoțări, ca să-mi mântuiesc lecția. O singură excepție: *Tragedia omului* de Madách. Am citit-o din scoartă 'n scoartă.

Aceeaș pățanie cu alte literaturi străine și chiar cu a noastră. Mă fermecau romanele lui Jules Verne și toate descrierile de călătorie. Leghionul de romane senzaționale, nuvele captivante, poesii înflăcărâte — mai puțin, ori aproape de loc. Nici chiar *Elena* bietului Bolintineanu ori *Dan*-ul domnului Vlahuță nu le-am putut urmări din scoartă în scoartă. Iar din literatura romancieră de astăzi abia dacă remarc unele crâmpoșe.

În schimb, place-mi ca printre Efemeridele astronomice și cărțile de logaritmi să am pe masa de scris și *Faust*-ul lui Goethe, ori *Hamlet*-ul lui Shakespeare.

Ca mine mai sunt și alții, cari nu se entusiasmează de nesfârșitele tirade de dor-amor, nici de pasiunile erotice descrise în toate nuanțele posibile și imposibile. În nouăzeci de părți din o sută literatura romancieră, literatura novelistă, și milioanele de versuri au drept temă amorul și viața sexuală; în nouă părți: chestii sociale generale și abia în o parte: chestii de știință și progres.

Că proporția aceasta se va schimba, e lămurit pentru oricine urmărește evoluția ideilor literare și culturale. În anumite momente de inspirație un Alexandru al nostru mai lasă coștele aurii și piepturile rotunde pentru a ne da *Pasteluri*-le admirabile. Un Eminescu, un Vlahuță ne atrag tocmai prin adâncimea *concepțiilor filosofice*, cărora le dau expresie frumoasă în operele lor de seamă.

De prisos să adaog, că prin adâncimea concepțiilor filosofice ne atrag și *Hamlet*, *Faust*, *Tragedia omului*, amintite mai sus, prin *îmbinarea de știință și poezie*.

Uniunea acestor două manifestări supreme ale geniului omenesc produce totdeauna opere strălucite.

Trebue să ne urcăm până la Grecii vechi, dacă voim să aflăm pentru întâia-ora sentimentul incontestabil al uniunii științei cu poezia. Geniul grec, atât de maleabil, atât de pătrunzător, atât de vast, ghici și simți pe deplin necesitatea acestei uniuni. *Pitagora* învăța că toate fenomenele naturale sunt supuse la legea numerilor. În aceștia vedea el nu numai ordinea, ci și frumseța.

Nu s'a constatat oare, în timpurile nouă, că în asociația de tonuri, numită *acord perfect*, raportul numerilor, cari reprezintă oscilațiile generatoare de tonuri, prezintă o simplitate surprinzătoare? Iată o confirmare izolată, dar remarcabilă, a ideilor lui Pitagora, care vedea în numeri originea și cauza armoniilor naturale.

Platon e atât de disgustat de poezii sensuali, încât îi alungă din *Republica* sa. În schimb, el însuși e un reprezentant pentru toate timpurile nu numai al filosofiei, cum ni-l prezintă măestrestre Emerson, ci și al înfrățirii științei cu poezia. Când fermecat de înălțuirea verităților geometrice, el a exclamat: „oudeis philosophos ageometrikos” = nici un filosof fără cunoștințe geometrice — să fim siguri că el făcea aluzie nu numai la adevărul, ci și la frumseța geometriei.

Romanii, de spirit eminent practic, erau mult mai absorbiți de războaie și cuceriri decât de fantasmii poetice, speculații filosofice și cercetări științifice.

„Graecia capta artes intulit agresti Latio...” Totuș să dăm omagiu unor filosofi și oameni de știință romani: lui Seneca, Lucretius, Cicero, Plinius, Marcus Aurelius. Cicero ne-a lăsat admirabilul vis al lui Scipio, în care ideile asupra sistemului astronomic de atunci îmbracă poezia cea mai captivantă. La ceilalți încă

aflu atâtea idei concordante cu părerile din aceste șire, încât trebue să revin într'un capitol special asupra lor.

Nici veacul de mijloc nu e lipsit de scrieri de această categorie, dar adevărați reprezentanți aflăm dela Renaștere încoace.

Galilei, Kepler, Newton, Pascal, Leibnitz sunt bărbați alesi, cari semnaleză renașterea științei înalte și despre cari se poate zice, că operele lor manifestă poezie prin înălțimea armoniilor ce relevează.

Nu a exclamat Kepler, după statorirea definitivă a legilor admirabile, cari înălțuiesc mișcările planetare:

„Cine mă va înțelege? Ce mă importă? D-zeu încă a trebuit să aștepte 6000 ani până și-a găsit un contemplator al Creației sale!”

În acelaș mod, Newton afla în contemplația edificiului explicat de nemuritoare sa descoperire a gravitației universale o emoțiune, care-l făcea să ingenuncheze înaintea Creatorului.

În operele succesivilor marelui Engles constatăm acelaș sentiment. Laplace, deosebi, ne arată în magistrala-i operă *Mecanică cerească*, apoi în *Histoire de l'Astronomie*, cum știința oferă frumseți severe când edificiul intelectual, ce-l reprezintă, este destul de complet pentru ca armonia părților sale să apară ochilor sufletești.

Și *Buffon* personifică alianța poeziei cu știința. Ale sale *Epoques de la Nature* ne arată un mare savant și un mare scriitor.

În fine, vorbind de muncitorii științifici, putem noi uita pe *Lavoisier*, care a pus bazele chimiei moderne, apoi printre succesorii săi dispuși, pe eminentul *Dumas*, care și el avu un simț așa de remarcabil pentru generalizațiile științei? Cine nu cunoaște calitățile eminente, de scriitor și om de știință, ce le admirăm la Alexandru *Humboldt*? *Ansichten der Natur* și îndeosebi *Kosmos* sunt opere neperitoare atât prin concepțiile științifice, cât și prin calitățile literare.

Până și la Unguri trebue să admirăm pe episcopul Dr. *Prohászka*, cu scrierea-i *Föld és Ég* (Pământul și Cerul), în care cu mult avânt poetic și cu multă eleganță a stilului face din punct de vedere teologic, o adevărată *geologie*.

Dar dintre toate științele nici una nu e așa de potrivită pentru a se înfrăți cu poezia, ca tocmai *astronomia*. Contemplarea fenomenelor cerești te captivează mai statornic, te avântă în sfere mai senine, te cutremură mai adânc, decât cutare intrigă diplomatică, cutare sofistetrie academică, ori aventura cutărui profi maniac.

De aceea, printre astronomi vom afla cei mai mulți reprezentanți ai alianței științei cu poezia. Am amintit câțiva vechi. Dintre cei noi sunt pretutindeni cunoscuți *Arago*, *Babinet* și *Flammarion*. — Janssen ne povestește următoarea amintire:

„Legile lui Kepler îmi aduc aminte de un mare amic, ce l-am pierdut. Înțeleg pe ilustrul și regretatul nostru confrate *Gounod*. În cursul relațiilor noastre amicale, Gounod avu bunăvoința să-mi ceară câteva lecții de astronomie. Într'o zi i-am explicat legile lui Kepler și la enunțarea legii suprafetelor, care uneste așa de surprinzător înțelea unei planete pe orbită cu distanța-i dela Soare, Gounod exclama îndată: „Ah, cât e de frumos!” și lacrimi i-s'au ivit în ochi. Iată, alianța științei cu poezia, proclamată de un muzicant, care a fost poet în meseria sa”.

Printre poeți încă aflăm dară spirite superioare ca Homer, Dante, Shakespeare, Goethe, Hugo, Lamartine etc., cari s'au știut avânta din lumea strămtă a pasiunilor omenesti spre problemele eterne ale universului și au învățat cu plăcere limba ceriului instelat.

Din *Contemplations* și *Légende des Siècles* de V. Hugo s'ar putea forma un volum respectabil de astronomie.

Goethe e prea bine cunoscut și ca om de știință.

Venind rindul la bărbați de ai noștri, cât de ușor îmi este de a aminti pe un *Hasdeu* și *Odobescu*: savanți și poeți!

Intors. Avem și poeți savanți, între cari locul de frunte îl ocupă *Eminescu* și *Vlahuță*. Câte versuri și pagini încheiate nu ar putea fi citate în scrierile românești de știință naturală

și de astronomie din acești doi maestri? Iată un fragment din *Vlăduță (Dormi în pace)*:

Când părăsii odaia plină de înghețul morții
Și ești sub minunata boltă înstelată noptii:
Luna galeșă 'n văzduhuri, de apururi plutitoare,
Revârșă atâta farmec și 'n așa sfântă splendoare
Ș-arăta vederii mele, că mă 'nfiorai de-odată
Și-mi zisei: e cu puțință să fim tot dintr'o bucată?
Eu — clipa de lut și dânsa — vecinicia de lumină!
Eu arăsc și plâng, ea trece zimbătoare și senină...
Eu mă tărăiu prin noroae, ea plutește 'n cer albastru...
Câtă depărtare, Doamne, dela verme pân' la astru!
Dar cum lunecă prin stele, fără să le atingă? Cine
Mân'atâtea lumi, cu pază, pe cărările senine?...

O ce mic, și ce netrebnic, m'am simțit atunci 'nainte
Marei străluciri, ce'n raze-i inima-mi scaldă și mintea!
Și adânc smerit, eucernic, pocăit în fața lumii,
Slavă și 'nehinare-adus-am bunului stăpân al lumii.

O singură condiție este necesară pentru ca știința să devină izvor de poezie. E vorba să fie destul de înaintată, ca ea să poată oferi o înălțare de adevăruri. Atunci ne desvălește un colț din natură. Iar natura e admirabilă nu numai prin mijloacele de cari usează în lucrările sale, ci în același timp e și frumoasă și poetică. Frumsețea se degajează de sine din toată opera perfectă, precum un edificiu absolut propriu scopului ce se are în vedere nu poate fi decât frumos, fiindcă există un raport intim între perfecțiunea organului și frumsețea sa.

Gavr. Todica.

Din străini.

Ce gând nebun mi-aduce 'n minte icoana satului
[natal?...]
Ce blestem creceru-mi străpunge cu 'nsângerare de
[pumnal?...]

Văd casele dărăpănate în cari am odihnit și eu,
Văd iar biserica bătrână și voi vedea-o de-azi
[mereu...]

Descoperita șură 'n noapte pare-un bizar schelet
[gigant]
Iar bălărrile în rouă iau scânteeri de diamant...

Pe vale-aceleași albe rațe lărmuitoare spre casă vin
Și voi stați la povești cu toții în pacea caldului
[cămin].

Voi așteptați cu toți acasă marea 'nvierii-a lui
[Isus...]
...Din când în când vă poartă gândul spre cel ce
[dintre voi e dus...]

Iar eu mai chinuit ca Faust, nu pot o clipă
[odihni...]
În pribegiile-mi de câne, n'am mângâeri, n'am
[bucurii...]

Mă mușcă poftă ne'ntelesă, mă 'nfrâng pustii pă-
[reri de rău...]
...O, mamă, mamă, de-ai ști mamă, cât suferă co-
[pilul tău!...]

Alastor.

HARALD.

Prin codrul cel vrăjit Harald
din luptă 'nvingător
călare noaptea cu ai săi
venea în fruntea lor...

Vitejii flamure purtau
dela dușmanu 'nfrânt
cântau... iar cântul lor era
departe dus de vânt...

Când... ce s'aude prin tufis
soptind misterios?

cine se leagănă prin crengi?
din nori ce pică jos?

Dar cin' le-aruncă flori în drum
cântând un zvon ciudat
și-apoi pe armăsarii lor
se-avântă deodată' ?...

Înlănțuind și la sărut
flăcăilor dând ghes
din teacă spada cin' le-o ia
și fuge 'n codru des?

Sânt IELELE!... Nu poți opri
simțirea 'n fața lor —
Vitejii toți dispar pe rând
în țara Ielelor!...

Ci unul numai dintre toți
HARALD, viteazul, el
rămâne 'n urma lor privind
în zăua de oțel

În juru-i armele-alor săi
svărlite's pe pământ
și armăsarii nechezând
în codru liberi sânt...

Cu sufletul indurerat
Harald singur acum
în codru suspinând cu greu
pornește 'nec la drum...

Dar iată-o stâncă... un isvor!...
el sare de pe cal
să-și stingă setea bând din coif
cea apă de cristal

O gură înșă cum sorbi
se prăbuși nevrând
pe stâncă, tare obosit
și... adormi curând

Pe-aceea-și stâncă și acum
își doarme somnul drag
cu capul frânt pe piept, albit
de-al anilor șirag...

Și 'n codru când furtuni se 'nceg
și trăsnete lovesc
Harald își cată spada 'n vis
în visu-i vitefesc...

(Uhland)

Ricard D. Ion.

Fecioara...

Fecioara doarme, pe furis
cu raze-i luna o 'mpresoară...
Deodată afară sună-un cântec
misterios dintr'o vioară...

Din somn copila-atunci tresare
se scoală și prin geam privește:
Afară-i un schelet ce cântă
și zice fetii prietenește:

„Ieșit-am azi din groapa-mi rece
cu dor la tine ca să viu,
Frumoaso mergi la bal cu mine
în cimitrul cel pustiu?...”

Un dor ciudat se naște 'n pieptu-i
vrăjtitul cântec o 'nfloră
că făr' să vrea ea îl urmează
în cântec tainic de vioară

Și 'n miezul nopții 'n cimitir
rânjește fetii când și când
scheletul alb la raze lumii
din oase tăcând... cântând...

(Heine)

Ricard D. Ion.

Data morței lui Christos din punct de vedere astronomic.

Astronomul italian *Pio Emanuelli* a publicat un foarte documentat studiu asupra datei morței lui Christos, din punct de vedere astronomic. Atât ca curiozitate științifică, cât și ca stabilire a unei date așa de memorabile, dăm cititorilor noștri cele ce urmează:

Când a murit Christos?

Istoria a făcut deseori apel la astronomie, pentru stabilirea unei date; și în fixarea datei exacte a răstignirii lui Christos, istoria s'a adresat astronomiei.

Evangheliile, cari sunt singurele documente fundamentale ale vieții lui Christos, spun prea puțin asupra datei răstignirii sale. Se știe numai că:

1. Răstignirea s'a făcut sub Pontiu Pilat, guvernatorul Iudeii;

2. Că era a 14-a zi a lunii *Nisan*, într'o Vineri;

3. Că în vremea aceea arhiepiscopul era Caiafa.

Cu aceste trei date nu se poate rezolvi chestiunea, dar se poate stabili limita de timp, când a murit Christos. Această limită este anul 26 și anul 34.

Christos nu a fost crucificat înainte de anul 26, pentru că, Pontiu Pilat a luat guvernul Iudeii numai în acel an; n'a fost crucificat după anul 34, pentru că în acel an Caiafa a fost destituit de împăratul roman Vitelius, din funcția de arhiepiscop. Limita aceasta, și mai ales anul 26, poate fi modificată, ținând seama că Sfântul Luca evangelistul (Cap. XIII, 1 și XXIII, 12) arată că în vremea morței lui Christos, Pontiu Pilat nu era la începutul guvernului său. Ținând seama de această arătare a Sf. Luca, anul 28 se poate considera cel mai plauzibil. Deci, răstignirea trebuia să se fi făcut între anii 28 și 34 inclusiv.

Luna lui Nisan.

Să vedem care dintre anii dela 28 la 34 poate fi anul morței lui Christos. Cercetarea acestei date trebuie făcută cu ajutorul astronomiei, deoarece trebuie să găsim un an, dela 28 la 34, în care ziua a 14-a a lunii lui Nisan a fost o Vineri.

Dar mai întâi se naște întrebarea: ce este luna lui Nisan, și când începe?

În calendarul ebraic luna lui Nisan era la începutul anului și corespundea cam lui Aprilie al nostru. Luna lui Nisan începea, ca toate lunile celelalte, din ziua în care luna nouă se vedea pe cer, la apusul soarelui.

Luna plină pascală, în calendarul ebraic.

Din timpurile cele mai vechi, cu mult înainte de venirea lui Christos, luna nouă cu care se începea anul, nu putea să cadă, cel mai de timpuriu, decât la sfârșitul lui Martie, căci în seara zilei a patrusprezecea, a celei dintâi luni, începea săptămâna azimilor, în care era obiceiul să se dăruiască *omer*, adică o măsură de orz nou, prăjit în cuptor și măcinat mărunt. Cum în Palestina orzul începe să se coacă pe la începutul lui Aprilie, și în părțile mai calde se seceră la sfârșitul lui Aprilie, se vede clar că luna plină care venea după începutul anului, trebuia să cadă cu câteva zile mai înainte de jumătatea lui Aprilie.

Se pare că în timpul lui Christos nu mai exista obiceiul acesta, și că începutul anului se socotea după data ecvinoctului, astfel că, luna lui Nisan începea în seara zilei când se vede luna nouă la apusul soarelui, după luna plină care cădea după ecvinoțiu.

În care an, ziua a 14-a a lui Nisan, a căzut Vineri?

Mulți astronomi au studiat această dată: C. B. Airy, A. M. W. Downing, C. Watson, R. Courtenay, P. Emanuelli, etc.

Datele cari s'au stabilit pentru fiecare an, sunt:

1. Ziua și ora lunii nouă astronomică;
2. Ziua și ora lunii pline astronomică;
3. Seara în care se vedea seceră lunii, la apusul soarelui;
4. Ziua întâi a lunii lui Nisan.

Să vedem acum, cum corespund pentru fiecare an.

Anul 28. — Este imposibil ca Christos să fi murit în acest an, pentru că luna plină cade *Luni 29 Martie*, și deci nu poate corespunde faptului ca

14 Nisan să cadă Vineri. Pe urmă, din punct de vedere istoric, anul acesta nu este acceptabil.

Anul 29. — Luna plină cade la 18 Martie, și alta după ea la 17 Aprilie. Dat fiind regula că luna plină a lunii lui Nisan nu putea să cadă decât numai după ecvitiu, 18 Martie ar trebui scos din discuție, și ar trebui examinată numai data de 17 Aprilie. Cum însă mulți cronologi au spus că în epoca lui Christos, luna plină a celei dintâi luni a anului, putea să cadă și înainte de ecvitiu, este bine să examinăm amândouă aceste date.

1. Astronomic, cea dintâi lună plină, cade la 18 Martie 9 ore p. m. Ziua a 14-a a lunii lui Nisan, socotită din seara de 5 Martie, după luna nouă astronomică ce cade la 4 Martie orele 3 dimineața, ar cădea **Sâmbătă** 19 Martie. Această dată deci, nu îndeplinește condiția de Vineri.

2. Luna plină din Aprilie nu se poate admite, pentru că 14 Nisan ar cădea **Duminică** 17 Aprilie.

Asa dar, **din punct de vedere astronomic, anul 29 nu este al morții lui Christos.**

Anul 30. — Luna nouă astronomică a fost la 22 Martie, orele 8 p. m., și deci seceră luni s'a văzut pe cer, la apusul soarelui, în seara de 24 Martie. Atunci, ziua 14 a lunii lui Nisan, cade la 7 Aprilie, **Vineri.**

Asa dar, **anul 30, ar putea fi anul morții lui Christos.**

Anul 31. — Luna nouă astronomică a căzut la 12 Martie, ore 1 a. m., iar seceră s'a văzut nu mai târziu de 13, iar 14 Nisan a căzut **Marti** 27 Martie. Deci, **anul acesta trebuie exclus.**

Anul 32. — Luna nouă astronomică a căzut la 29 Martie, ora 10 p. m., iar Nisan, **Duminică** 13 Aprilie. **Deci și acest an trebuie exclus.**

Anul 33. — Luna nouă astronomică a căzut la prânz, în ziua de 19 Martie; seceră s'a văzut în seara de 20, iar 14 Nisan a căzut **Vineri**, 3 Aprilie. **Acest an, ar putea fi anul morții lui Christos.**

Anul 34. — Luna nouă astronomică a căzut la 9 Martie, iar Nisan **Miercuri** 24 Martie. **Deci și acest an trebuie exclus.**

Anul 30 este cel mai probabil.

Examinând fiecare an, dela 28 la 34 inclusiv, vedem că Christos poate să fi fost crucificat în unul din acești trei ani: 29, 30 și 33. Critica istorică respinge cu mult teme anul 33; anul 29, din cele spuse mai sus, nu poate fi, astfel că rămâne numai anul 30, asupra căruia concură cele mai mari probabilități astronomice și istorice.

În acest an, ziua întâi a lunii Nisan cade la 25 Martie, iar 14 cade **Vineri**, 7 Aprilie. Datele acestea se potrivesc perfect de bine și cu condițiile climatice ale Judeii și cu ceremoniile religioase ebraice care se făceau în săptămâna Paștilor.

Cum am spus mai sus, în seara zilei a 14-a a lunii lui Nisan, se începea săptămâna azimilor, și într-una din zilele acestei săptămâni (poate 16 Nisan) se dăruia *omer*, sau orz nou. Deoarece orzul începe să se coacă în Palestina pe la începutul lui Aprilie, este evident că nu se putea dăruia *omer* decât cel mai târziu, câteva zile după jumătatea lunii, și în cazul acesta, trebuie să fi fost cam la 9 Aprilie.

Anul 30 deci, trebuie socotit anul morții lui Christos. De altminteru, anul acesta corespunde și tradiției, care spune că Christos a trăit 33 de ani.

Se știe, că era creștină nu se socoteste azi, dela nasterea lui Christos, *ci cu cinci ani mai târziu*, astfel că, adăugând cei cinci ani, la 29 (căci răstignirea s'a făcut la începutul anului 30) avem suma de 34, care corespunde vieții lui Christos, deoarece în nici una din evanghelii nu se precizează exact vârsta de 33 de ani.

Concluzie.

Asa dar, cu o probabilitate care este aproape sigură, se poate spune că Christos a murit acum 1883 de ani, în primăvara anului 30 în etate de 34 de ani.

Astfel Paștile din anul 1913 este a 1883-a aniversare a unui eveniment grandios, cu care s'a făcut începutul religiunii creștine, care azi numără 500 milioane de suflete.

Roma. — Aprilie 1913.

I. T. Alian.

Din jurnalul unui boem.

Mor anii, mor...

Vagabondează în văzduhuri nori grei însângezați de-
apăs
Și 'n rătăcirea lor mă cheamă spre triste porturi tropi-
cale...

Se joacă raze rătăcite pe palul degetelor tale.
Pe când eu te privesc frumoso, cu gânduri'n alte zile dus.

Vagabondează norii, e seară cum e în sufletu-ți amar...
S'aprinde pe străzile deserte aceleași triste felinare.

S'aprinde ia fel ca 'n vremea scumpă, când sufletu-ți era
o floare
Și sub fereastra greu rasună un tânguț de flăcăr.

În zarea ochilor tăi vineți îmi vad întregul vieții gol...
Sunt trandafirii morții și stinse sunt focurile de-artificii...
E seară nobilă fecioară și nu mai am decât capricii...
Mor anii, mor ca'n cele zile, tristi ca copiii lor frivolii...

Alastor.

Va trebui să aleg...

Ca Saadi cântărețul trandafirilor din Siras, va trebui să-mi frâng dilema...

Va trebui să aleg între cele două lumi: Oamenii sau animalele.

Va trebui să aleg...

Și nu voi uita că Lord Byron a pus cruce pe mormântul unui câne...

Flagelat de propria-mi conștiință, unde voi putea găsi nobila femeie, liniștea?!

Unde? Unde?!

Poate nicăierea?!

Poate niciodată?!

Ca sinistrul tablou de Stuck ce veghează pe masa ta, așa sunt remuscările mele tardive, așa sunt priveleștile acestei vieți...

Femeie, unde e cetatea cu colonade de întineresc, cetatea fermecată a liniștii?!

Spune!... Spune!...

Ori nu e alta afară de cimitir!?

Ca dulcele Saadi va trebui să-mi frâng dilema...

Va trebui să aleg...

Și nu voi uita că Byron a pus cruce pe mormântul unui câne...

Către sculptorul David.

(De Luis Bertrand.)

Talentul se ascunde și moare dacă n'are aripi de aur.

Gilbert.

Dumnezeu, fulgerul care scânteiează în carul lui simbolic nu e o cifră pusă pe buzele unei înțelepciuni omenești!

Amorul, sentimentul sincer și curat, care se aruncă plin de rușine și mândrie în fața sfinteniei inimii, nu-i o mângăiere politicoasă, care plânge lacrimile cochetăriei în ochii unei maști inocente!

Gloria a cărei noblețe, emblemele niciodată nu și-o pot cumpăra, nu-i o beșică de spumă, lucitoare pentru oamenii de toate zilele, cari și-o cumpăra pe un pret fix în cancelaria unui jurnalist.

Și eu m'am închinat și eu am iubit și am cântat, eu poet sărman și îndurător!

Și e de prisos ca inima-mi să se reverse de credință, de iubire și talent.

Ca vulturul monstru m'am născut eu...

Oul soartei mele pe care nu l'au acoperit aripile calde ale norocului e tot așa de sec, ca și neuca de aur a egiptianului.

O, spune-mi dacă știi, este omul o jucărie fragilă, un clown care e spânzurat de ațele propriilor lui patimi, sau numai o păpușă cu care viața se joacă și pe care moartea o zdrobeste!...

Dr. Daniil P. Barcianu*).

(1847—1903.)

De Dr. Ioan Lupas.

În 3 (16) Februarie 1913 s'au împlinit 10 ani, de când s'a mutat la cele eterne regretatul profesor și referent școlar Dr. Daniil Popoviciu Barcianu, lăsându-și cei 6 copilași orfani și orfană lăsând întreagă dăscălimă noastră, care de mult se obișnuise a privi în Barcianu pe cel mai dibaci și mai înțelept povățuitor al său, pe Nestorul cu dulce graiu al catedrei române și neobositul îndrumător al tuturor chestiunilor noastre școlare. Dacă alții s'au gândit, să-i improspăteze, cu prilejul acesteia, amintirea lui Barcianu, cred că în măsură cu mult mai mare sunt datorii a o face aceasta învățătorii noștri, printre cari se găsește încă numeroși elevi de ai lui, aducându-și cu adevărată evlavie aminte de sfaturile înțelepte, de îndemnul stăruitor și de îndrumările pline de iubire, ce au primit dela dânsul. Să fie deci intrunirea noastră de astăzi o pioasă comemorare a acestui vrednic bărbat de școală, care și-a închinat viața întreagă nobilului scop de a forma suflete, care e și scopul nostru al tuturor celor ce ne găsim în slujba bisericii și școlii românești.

Un om cu simțiri alese, cu vastă erudiție, de o rară cinste, capabil de multă abnegație și de mari jertfe pentru binele neamului și al bisericii sale: așa l'au cunoscut contemporanii pe regretatul Dr. Barcianu, pe acest modest și harnic profesor, căruia cam anevoie i s'ar putea găsi păreche în lumea aceasta îndrăgățată, a cărei singură țintă e căpătâiala, iar îndemnul și temelia tuturor acțiunilor ei: egoismul.

Vlăstar al unei frunzeșii familii de preoți rășinari, cari au dat clerului nostru câțiva zeloși propovăduitori ai Evangheliei și dibaci mănăuitori ai condeielui, Daniil Barcianu s'a născut la Octombrie 1847 în Rășinari. În casa eruditului său părinte, preotul și asesorul consistorial Sava Barcianu, se cultivau cu deopotrivă îngrijire virtuțile creștinești și năzuințele spre un trai, care să nu rămână cu totul rob de trebuințele materiale cotidiene, ci să se poată înălța încontinuu spre idealul unei vieți sufletești mai înalte și mai dezvoltate. Astfel putem zice, că tânărul Daniil Barcianu și-a petrecut anii copilăriei în împrejurări familiare foarte favorabile, în atmosfera intelectuală a casei preoțești, care din cea mai fragedă vârstă a știut să-i strecoare în sufletul său, primitor de ori ce îndemn bun, toate însușirile alese, cari l'au deosebit mai târziu, și să-i îmbogățească mintea cu diferite cunoscințe folositoare, pe cari au urmat apoi să le întregască școala poporală românească din Rășinari și gimnaziul evanghelicesc din Sibiu.

La vârsta de 19 ani, terminând studiile gimnaziale, după așa numitul „examen de maturitate”, se înscrie în toamna anului 1866 ca elev al seminarului, urmând aci timp de 2 ani studiile de teologie și pedagogie, ca să poată ajunge mai târziu învățător în satul natal și în urmă preot în locul vrednicului său părinte. Școlii din Rășinari însă nu i-a fost urzit norocul, să aibă multă vreme în serviciul său mintea aleasă și ageră a acestui fecior de preot. Abia și-a început B. cariera sa de învățător și director în Rășinari, când atențiunea marelui cunoscător al sufletelor și minților, a dibaciului alegător și educator, care a fost mitropolitul Saguna, s'a îndreptat asupra tânărului director Barcianu sfătuindu-l să primească ajutorul, ce i se punea la dispoziție din partea ministrului Eötvös spre a studia organizarea școlilor populare din Germania. Experiențele câștigate în Germania n'a întârziat zelosul Barcianu a le împărtăși colegilor săi. Astfel încă în numărul 96 al „Telegrafului Român” din 1869 ceice se interesau de chestiuni școlare și pedagogice au putut să citească cu folos corespondența din Lipsca semnată de „Daniil Popoviciu Barcianu director în Rășinari”, iar în anul următor s'au publicat tot în „Tel. Rom.” o serie respectabilă de „epistole din Germania” adresate de același director școlar „cătră un învățător din patrie” (nr. 24—46 epistole din Drezda, 53—54 din Chemnitz, 56—57 din Planen). Epistolele acestea dovedesc zelul și seriozitatea autorului lor, care n'a plecat în străinătate cu gândul usuratic de a petrece câțiva ani în nelucrare, cum s'a întâmplat și se întâmplă să lungească cu gândul unii dintre cei mai promițători tineri, ci a pornit cu ținta hotărâtă de a-și îmbogăți cu-

*) Cuvânt de deschidere rostit în conf. trellunară a inv. din prot. Săliște la 3 Martie 1913.

noștințele sale până la maximul posibil, ca întors în patrie să poată fi cu atât mai folositor școlii române și printr'înșă bisericii și neamului său. Cu aceeași râvnă și conștiințiozitate a cercetat în anii 1870—74 universitățile din Viena, Bonn și Lipsa, urmând cursuri de filozofie, pedagogie și de științe naturale. Spre acestea din urmă îl va fi îndemnat de sigur experiența, ce a făcut în scurta sa carieră de învățător în Rășinari, văzând cât erau de neglijate, după cum sunt în mare parte și azi, în școlile noastre științele naturale. La 1874 luă Barcianu doctoratul tocmai în aceste științe prezentând ca disertație inaugurală studiul intitulat: „*Untersuchungen über die Blütenentwicklung der Quagraceen*”.

După terminarea studiilor universitare s'a întors la Sibiu, unde în toamna anului 1875 i s'a încredințat postul de secretar al II-lea al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, dotat cu leafla hipermodestă de 300 fl.

Tot în serviciul „Asociațiunii” a funcționat Barcianu și ca *director onorar* — cel dintâi director — al școlii de fete cu internat, pentru a cărei înființare a muncit din toate puterile sale, luptând cu greutățile începutului, organizând învățământul pe baza principiilor pedagogice moderne și îndrumând dezvoltarea acestei școlii în direcție națională. Cum înțelegea B. scopul și menirea acestei școlii, a precizat în mod destul de clar în discursul său rostit la 15 Septembrie 1886, cu prilejul inaugurării acestei școlii.

„La toate popoarele cu aspirațiuni de cultură — spunea B. în acel discurs — urmând chiar principiul despre împărțirea muncii, femeia a avut un însemnat rol la promovarea culturii. Și cu cât această cultură a ajuns să fie mai intensivă, cu atât mai respectată a fost femeia și lucrarea ei. Femeia ca adevărată întemeietoare a familiei a pus bazele civilizațiunii omenestii și este un adevăr, care nu se poate tăgădui, că societatea, în care respectul față de femeie scade, în care legăturile familiare, a căror cei mai gingași păzitori tocmal femeile sunt, încep a se dărâpăna — este pe drumul cel mai sigur de a ajunge la abizul peririi.

„Și la noi Românii femeia a avut cea mai însemnată parte la cultura, de care ne bucurăm azi, și dacă avem azi moravurile și datinele, cari le avem, dacă avem graiul, ce-l vorbim și care face din noi *neamul de oameni care suntem*, femeii române suntem datori cu mulțumită, căci ea ni le-a păstrat și ea ni le-a dat!”

„Ridicând „Asociațiunea transilvană” acest institut pentru înaintarea culturii femeii, a voit ca în școală să se facă cu puțință fetițelor, să-și câștige o cultură generală mai aleasă a spiritului și a inimii, și în internat să-și câștige o creștere mai potrivită cu trebuințele vieții; la aceste însă se mai adaugă ceva, ce până acum nu s'a făcut și nu s'a putut face: că adevărată cultură în grai românesc să li se predea și cu graiul românesc să le intre în suflet și în inimă. Căci judece ori cine cum va voi, adevăr netăgădui rămâne, că *cultura, adevărată cultură numai prin graiul propriu se poate întemeia și propaga*, și acela, care prin mijlocirea graiului străin crede, că mai ușor va ajunge la această țintă, se amăgește pe sine sau voiește să amăgească pe alții... Mulți poate vor fi judecând, că lux am făcut cu această școală cu internat, că „Asociațiunea” prea mult a *iertat* din mijloacele sale în favorul acestei școli. Inșă în fața datoriei, ce avem față de femeie, nu despre *iertare* poate fi vorba. Nu *iertare* este ceea ce s'a făcut, ci o investire de capital, care nouă, desigur înșă urmașilor noștri, va aduce cea mai însemnată și mai frumoasă dobândă.

„Incredințând comitetul „Asociațiunii transilvane” școala și internatul conducerii noastre, noi personalul didactic și mai ales directorul și directoara internatului, suntem pe deplin conștii despre greutatea misiunii, cu care suntem încredințați. Avem înșă firma voință de a pune toate puterile noastre și de a lucra cu tot devotamentul, ce-l merită cauza, pentru ca misiunea nouă încredințată să o ducem la bun sfârșit... Și precum vom face cu toții ceea ce trebuie să facem, așa să ne ajute Dumnezeu”. (Transilvania” 1911 nr. 4 pag. 438—440).

Voința firmă și devotamentul pentru cauza școlară nu erau în gura lui Barcianu numai fraze solemne, vânătoare de efect, ci erau mărturisiri de credință, ce urma să lucreze în curind prin fapte,

ca să nu rămână moartă. Nu numai ca director al școlii de fete, ci și ca profesor la seminarul Andreian, unde i s'a oferit în 30 Noembrie 1876 catedra, dela care a propovăduit timp de 25 de ani cuvântul luminii și al adevărului, a dovedit cu prisosință că din voința sa firmă și din noblul său devotament știe face isvor de fapte și îndrumări folositoare școlii române. Adevărat că unele din planurile și îndrumările date de dânsul nu au putut fi traduse imediat în fapte, ci au întâmpinat piedeci. Așa a pățit d. e. cu propunerea, ce a făcut în calitate de director, ca să se procure pentru școala „Asociațiunii” o colecție de modele din industria de casă românească, spre a putea da lucrului manual în școala „Asociațiunii” o direcție curat națională. Despre această propunere a scris mai târziu B. (în „Foaia pedagogică” I. nr. 14): „Ideea exprimată în raportul adresat comitetului „Asociațiunii” și de acesta derivat la comitetul reuniunii femeilor se vede, că a avut soarta graunțelului din parabola din biblie, a căzut între spinii disensiunilor politice și sociale, care ne-au agitat pe atunci și a rămas și ea neluată în seamă”. Mai târziu însă Barcianu a insistat din nou asupra executării acestui plan și în calitate de vicepresedinte al „Reuniunii de agricultură din comitatul Sibiului” a inițiat cu ajutorul acestei reuniuni strângerea modelelor de țesături și cusături, din care a rezultat frumosul *Album* tipărit în Sibiu sub egida numitei reuniuni.

În toamna anului 1887 s'a retras din postul de director al școlii de fete, rămânând numai pe lângă catedra din seminar, care îi dădea de ajuns de lucru ca unui om conștiințios și scrupulos ce era. Pe lângă științele naturale, cari formau specialitatea lui, — indemnându-l să publice și 2 manuale în această materie: *Elemente din istoria naturală*, Sibiu 1881 și *Istoria naturală a școlilor populare* Sibiu 1890/1 și o broșură depre lucrul manual — mai propune Barcianu în seminarul și limba și literatura română. Elevii lui toți își aduc cu drag aminte de orele de literatura română și adeseori îi auzi povestind cu recunoștință despre frumoasele prelegeri de literatură ținute de Barcianu în seminar. Spun, că insista mult asupra literaturii românești mai vechi și îndeosebi îi plăcea să se ocupe cu literatura cronicarilor, mai ales din cronica lui Miron Costin și îi plăcea să reproducă citate ori chiar să pună elevii să citească părțile mai caracteristice prin arhaismul lor neaoș românesc, precum și prin concepția religioasă-filosofică atât de frumoasă și adevărată. De altfel influința stilului cronicăresc se simte în multe părți în scrierile lui Barcianu, între altele și în vestitul „Cuvânt festiv” ținut în amintirea lui Șaguna, la 1898. Ca profesor a contribuit mult la crearea unei atmosfere de erudiție aleasă în sinul corpului profesoral, a muncit cu stăruință și pricepere, alături de vrednicii săi colegi Ioan Popescu, Dr. N. Maier, Dr. I. Crișan, Dr. P. Span și Dr. I. Stroia, ca să ridice seminarul Andreian la nivelul cerut de măsura vremilor moderne. Simțul abnegațiunii, care sălășluia în sufletul său, și-a dat silința să-l transplanteze și în sufletul elevilor săi, căci știa că pe aceștia ca viitori preoți și învățători nu îi așteaptă în cariera lor răsplata materială, ca pe alte tagme de oameni, ci ei trebuie să fie pregătiți în orice moment a renunța la astfel de răsplată și a-și căuta toată mulțumirea lor numai și numai în conștiința datoriei implinite.

Din cuvântul rostit în 29 Iunie 1900, la încheierea anului școlar, se vede, ce saturi prețioase știa profesorul Barcianu să dea elevilor săi, în preajma despărțirii de dânsii, indemnându-i, să-și aleagă drept *cărmași destoinici* pentru viața lor întreagă: *iubirea adevărată către aceia, în mijlocul cărora vor avea să lucreze și către chemarea*, ce și-au ales, *iubirea de muncă stăruitoare și simțământul neclintit al datoriei*. Valoarea morală a acestor *cărmași* o prezintă B. elevilor săi în următoarele cuvinte adânci simțite și convințătoare: „Iubirea, care multe rabdă și toate le iartă. Vă va deschide inimile, pentru ca deopotrivă căldură, unii ca filiori preoți să îmbrățișați pe toți credincioșii încredințați conducerii noastre, alții ca învățători să ocrotiți și povățuiți spre tot ce e bun frumos și înălțător pe tinerele odrasle ale neamului, în cari ne punem toate speranțele noastre pentru un viitor mai bun și mai fericit; ea va face, să vi se deschidă inimile tuturor spre a vă întâmpina cu drag și a vă însoți cu avântul cald, care vă va da puțință să realizați și ceea ce altcum cu neputință s'ar părea de realizat; ea vă va îndemna, să căutați a stabili între

factorii conducători nemijlociți ai poporului, mai ales între preot și învățător, și între aceștia și organele chemate a îngriji de administrația bisericii și școlii *armonia* și fiica ei *concordia*, care lucrurile mici le face mari, și să alungați departe dela voi *discordia*, care împărății mari le-a dărîmat.”

„*Iubirea de muncă* vă va îndemna a nu lăsa puterile și aptitudinile, odată dobândite, în părăgînire, ci a le spori și oțeli prin continuă întrebuințare, bine știind că numai unealta neîncetat întrebuințată rămâne lucie și ferită de rugină și că *nimic* mare, *nimic* bun, *nimic* dănuitor nici în viața particulară nici în viața comună nu se poate realiza fără muncă nepregetată și stăruitoare. Acolo, unde munca stăruitoare se sălășluiește, îi urmează *mulțumirea și îndestularea*, iar unde e *mulțumire* și *îndestulare*, e *fericire*; din contră, unde se încuibă lenea, se pregătește patul cald pentru sământă, din care răsar toate relele, ce *învenineză* viața și ne nimicește fericirea.

„Pentruca înșă nici slăbiciunea, isvorită adevărat din prea mare iubire, nici vițiile isvorite din lenevie să nu vă încolțească, căutați totdeauna să vă lăsați conduși de *simțământul puternic al datoriei*. Acesta vă va îndrepta, ca cele ce se țin de chemarea voastră să le impliniți cu scumpătate, nu de dragul câștigului material, nu pentru *laudele*, ce vi le-ar aduce lingșitorii dimprejurul vostru, nu pentrucă *stăpânul* v'ar putea mustra, că nu ați implinit cum se cade lucrul, ce vi l'a încredințat, ci pentrucă inima voastră vă împinge, mintea voastră vă sfătuește, să săvârșiți cele ce sunt de săvârșit. Călăuziți de simțământul datoriei voi veți alunga dela voi vorba goală și fraza umflată și veți face cultul cuvenit *tăptei*, lucrarea voastră se va implini atunci cu sporiu vădit, va înainta cu înlesnire, vă va procura liniștea și fericirea sufletescă, care e cea mai sigură și mai plăcută răsplată, vă va aduce mulțumirile și binecuvântarea tuturor aceluia, cu cari și pentru cari munciți și vă trudiți.

„Oameni geniali, cari cu mână tare să dirijă soarta popoarelor, cari cu putere creatoare să îndrume omenimea pe căi nouă, cătră progres și cultură, cari prin strălucirea emanată dela ei, să uimească și orbească lumea, sunt puțini; mulțimea se compune din oamenii obicinuiți de talie mijlocie, cu puteri mai mărginite; cu toate acestea, fără lucrarea migăloasă, neobosită și îndeplinită cu conștiințiozitate a acestora, puțin ar ajunge avânturile date de geniele creatoare și nerealizat ar rămânea progresul, ce ei au voit să-l aducă în ființă. Neavând dar norocul a fi oameni geniali, să ne mulțumim cu rolul muncitorului neobosit și conștiințios, fiecare în chemarea încredințată lui, și lucru mare, vrednic de toată luada vom fi săvârșit”... (Tel. Rom. 1900 nr. 79).

Când vedea, că unii din elevii săi n'au destulă tărie morală spre a nu se gândi veșnic numai la leaflă și iarăș la leaflă, Barcianu ofta cu amărăciune: „Știe Sfântul, că la altceva nu se gândesc, decât la înmulțirea salarelor, deși văd bine, că poporul e sărac și nu are de unde plăti. Ar fi timpul, să-i vedem moderându-și pretențiunile și mărindu-și puterile de muncă în cariera lor învățătorescă”. — Cu elevii săi se purta în mod prietenesc, dar totdeauna păstrând autoritatea, ce se cuvine unui profesor. Cuvintele lui de mustrare erau puține, dar simțite. Nu se mulțamea cu cât împărtășia elevilor săi în oarele de studiu, ci povățuindu-i ca președinte în societatea lor literară, îi îndemna mereu la muncă și la îmbogățirea cunoștințelor prin diligență și lectură privată. El însuși era un model de hărnicie. Ca profesor seminarial am avut înșă prilej a răsfoti un manual de literatură română, din care propusesse Barcianu și am rămas surprins de mulțimea notitelor și corecturilor scrise de B. cu cerneală alături de textul cărții, printre rînduri sau pe margini. Am și zis atunci cătră colegii mei, că dacă B. n'ar fi fost atât de împresurat de alte lucruri, sigur că pe lângă sârguința și râvna lui de a fi totdeauna exact informat și asupra amănuntelor, ne-ar fi putut da un manual de literatură românească din cele mai complete.

(Sfârșitul va urma.)

Isaia și Oda Plugarului.

Pictorul francez Tissot explică procedeul de inspirație al pictării unor renumite pânze ale sale așa: „Aveam să zugrăvesc o serie de 15 tablouri numite: *La femme à Paris*, reprezentând risipa femeilor luxoase. În bisericile mai însemnate din Paris se cânta în cor, și ca să văd un tablou: *Cântărețele de cor*, am intrat într-o Duminică în Biserica Sf. Sulpicia, în timpul liturghiei, nu atât cu gândul să-mi fac rugăciunile cât mai mult pentru a prinde atmosfera pe seama tabloului din imaginația mea. Dar în decurgerea slujbei am fost impresionat de o viziune stranie. Plecai fruntea, închisei ochii și un tablou deosebit se închiega și se respira în fantazia mea. Imi apărură și vedeam ruinele unui castel modern. Glastrele mari zdrobite și sparte în mil de tandări căzură grămadă, columnele și stâlpii de marmoră scumpă zăceau frinți și trinitți la pământ și toate obiectele de lux, covoare, vase, decorații și mobile murdare și sfâșiate, formau o grămadă urtă și jalnică. Un țaran cu femeia sa trecând se abătură la acel loc. Puseră jos desagi din spinare; femeia se puse să șază pe o columnă răsturnată și și acoperea fața cu palmele. Bărbatul ei se plecă și el în fața nenorocirei, muncindu-se să înțeleagă cum și de ce s'a putut întâmpla așa ceva. Într'aceea apare la acest loc o figură în haină albă. Picioarele și brațele goale, iar părul capului într-o desordine vijelioasă. O mantie albă atârna de umăr, și pe plastron aceste cuvinte întipărite: Căderea omului și Sărutul lui Iuda. Această figură fără de nume, venită ca din senin se apropie de țaran, razimă capul de umărul lui — părinte a-zice mai mult cu mâna albă, goală, decât cu vorba: Vezi, eu am fost mai dezolată decât tine, eu sunt soluția tuturor problemelor noastre, fără de mine toată strălucirea civilizației e o ruină!

Viziunea — continuă pictorul — se făcea după mine, după o vreme am ieșit bulmăcit din biserică, și m'am dus în calea mea. Dar viziunea era mereu în preajma penelului meu. Cercam s'o alung, fără succes. Pe urmă am căzut în friguri, am zăcut câteva săptămâni, iar când m'am reabilitat am pictat viziunea mea”.

Pictorul Tissot a interpretat această viziune ca o chemare de a lăsa femeia din societatea Parisului și să zugrăvească pe Christos mântuitorul lumii. La provocarea viziunii ei s'a pus pe lucru.

Astfel cu opt veacuri înainte de Christos un tânăr pășeste în templul din Ierusalim să se roage. În templu nu intră gol cu sufletul, nici cu inima, nici cu mintea. Neamul său era strimtorat de asediul dușmanilor, poporul desorientat de cele ce vor urma. El avea dorința ferbinte de a-l mântui. Increderea în Dumnezeu îi era vie.

Și cum stetea în templu ochii sufletesteți i se umplură de o strășnică viziune. Vedeau înaintea sa un tron orbitor de mărire și de strălucire. Pe tron ședea Domnul Mărire și cetele îngerilor săltau în jurul tronului scilpitor. Și săltând cântau în cor: Sfânt, Sfânt e Domnul Savaot, plin e cerul și pământul de mărire Lui. Templul părea că se zguduie și se clatină. — Oh, nu sunt curate buzele mele să exprim vedenia mea, murmură în cugetul său, — am văzut pe Domnul Savaot, împăratul și Stăpânul oștilor. Un serafim luă un carbune sburind peste altar, și-l atinse de buzele lui. Și auzi un glas profund și pătrunzător: — *Pe cine voiu trimite la acest popor al meu?* Ii răspunde Isaia cu frică și cu cutremur: „Aici sunt Doamne: trimitemă!” Iată aceste cuvinte pun în gura ta cântă poporul meu. (Vezi Isaia VI. 9—13).

Și printre vaele de jale și strigătele răboinice ale vremii de turbare fioroasă poetul întrevăzu apropierea păcii, când maslinul va da fructele sale și via roada sa de veselie între oameni, când lupul prieten cu meluseii cari pasc jucându-se pe lunca cu covoare de iarbă moale, vor petrece laolaltă și pacea Domnului se va sălăși pe pământ, ca într-o lină și dulce cântare de preamărire lui Dumnezeu, răpausul și seninul nostru.

Dela acest vizionar vechiu am moștenit cântarea liturgică: Sfânt, Sfânt e Domnul Savaot. Ioan Damascenul cu el cooperează la alcătuirea imnului triumfător de Paști: Ingerul a strigat: Luminează-te, saltă, căci lumina ta a venit și mărire lui Jehova a răsărit asupra ta” (Isaia 60 1—2).

Pentru un astfel de om supranatural e natural și în dosul naturii, pe care o vedem și o simțim stă Dumnezeu, care cooperează cu noi, ni se arată în toate fenomenele, în toate lucrările, și în școala fiind il înțelegem din ce în ce mai clar și mai desăvârșit. În capitolul 28, v. 23—29 ne dă Oda Pluga-

rului, pe care o dau după ediția neschimbată a Bibliei lui Șaguna:

Băgați în urechi și auziți glasul meu,
Luăți aminte și ascultați cuvintele mele.
Au nu toată ziua va ara cel ce ară,
Au nu va găti sămânța sa mai înainte de ce lucrează

Au nu când va netezi fața lui, atunci va sămăna puțin pământul,
Apoi va sămăna grâu și orz și mălai și alac în țările tale
Și te vei certa cu judecata Dumnezeului tău și te vei veseli.

Că nu cu greutate se curată macul, nici cu roată de car
Se calcă chimnul, ci cu toiag se scutură macul
Iar chimnul cu pâne se mănâncă.
Că nu în veac mă voiu mânia eu pe voi,
Nici glasul amarăciunii mele va călca pe voi.
Și minunile acestea dela Domnul Savaot au ieșit.
Sfătuți-vă și înalțați deșartă mângăiere.
Când vom avea o traducere demnă de atâta frumuseță și pietate!

Roșia, de Sfinte Paști 1913.

Tr. Scorobeșiu.

Pentru cei învinși.

(Celebrii articol scris pentru Turcia).

De Pierre Loti.

Aș slăbi puterea cuvântului meu într-o apărare învinșilor dela răsărit, dacă aliaților nu le-aș îngădui considerația dreaptă, care li se cuvine. Pe cât de vrednic de înfierare va rămânea pentru totdeauna atentatul Italiei în Tripolitania, pe atât de legitimă pare străduința popoarelor balcanice, de a-și dobândi libertatea; cine poate s'o nege? Dreptul tău în pământul strămoșilor nu se pierde nici după patru sau cinci veacuri. E și azi un ideal măret, să recuceresti cetățile vechi stăpânite de vrăjmași și să reinții numele lor, care s'a fost pierdut în negura vremurilor; ideea patriei nu poate să moară.

Și eu, cu toată părerea de rău, cu toată durerea tuturor, cari au pătruns, înțeles și iubit Islamul, aș fi aplaudat într-o parte pe învingătorii de azi, dacă renumele lor militar nu ar fi fost murdărit cu atâtea crime și minciuni.

O, minciunile lor tesute cu chibzuială, cari cu atâtea iscusință au fost răspândite prin toată lumea, spre a desorienta opinia publică, poate sunt încă și mai dureroase ca crimele, cari totuși se mai pot justifica întru cânta prin nervozitatea, ce te cuprinde la auzul tunurilor și de înmugărea sângelui cald. „Măcelurile macedonene!” De câți ani clișeuul acesta n'a tot revenit în presa la anumite răstimpuri, mulțumită străduințelor continue ale unor guverne interesate, cari în fața Europei voiau să-și înfățișeze pe Turci, ca pe niște monștri setoși de sânge și incapabili de a administra o țară altfel decât prin despotism și cruzime. Eu voi dovedi însă, bazându-mă pe documente și rapoarte, că răspunderea pentru aceste așa numite măceluri niciodată nu poate cădea asupra aceluia, cari sunt acuzați. „Cruzimile turcești!” Acesta e al doilea clișeu, care se întrebunțează dela începutul ostilităților și care în mare parte și izbuteste să convingă mulțimea lesne crezătoare, mai ales în urma unei cenzuri foarte stricte din partea Bulgarilor. Înzădar corespondenții de război, cel puțin cei conștiincioși, constată loialitatea soldaților turcești și stăpânirea lor de sine vrednică de admirație; o cenzură totdeauna atentă — asemenea celeia a Italianilor în Tripolitania — oprea stările compromițătoare din corespondențele lor, pe unele suprimându-le cu totul. Și dacă totuși din întâmplare câte-o veste înfiorătoare mai ajungea până la urechile presei franceze, totuși ezitau s'o publice, de par'că ar fi jurat să tacă, și clișeuul „cruzimilor turcești” — câte odată excepțional pe dreptate, conced, dar de cele mai multe ori ca rășpunare — se tot repeta ca un refren uriclos, tipărit cu litere mari și bătoare la ochi. Au fost însă prea mulți martori de bună credință, ca adevărul să nu străbată la lumină; presa austriacă, presa germană, pentru care tăcerea nu era, ca la noi, o normă invulnerabilă, începu a povesti cu groază despre o mulțime de crime înfiorătoare. Și apoi le-au văzut doar și ofițerii noștri francezi, cari fuseseră trimiși la garda internațională din Macedonia, și era greu să-și întimidezi pe oamenii aceștia și să-și faci să tacă. Și astfel din zi în zi pete tot mai mari și mai murdare înegresc pe acești cuceritori, al căror gând în principiu era atât de frumos și de drept, și cari, cu tot caracterul necavaleresc al navelei, cu toată uriciunea faptului, că s'au aruncat ca hienele asupra unei prăzi rănite de moarte, prin victoriile lor neașteptate totuși se silesc să-și admiri. Cum am zis dela început se pare că Grecii s'au arătat încă cel mai puțin cruzi, deși ei au trecut mult de marginile admisibilului; se pare că mai ales ofițerii lor în general s'au abținut dela ori ce prădăciune și necinste. În ori ce caz lozina unui măcel fără rost nițiodată n'a pornit dela însuș prânțul lor; cât despre regina lor, a-cestă doamnă aleasă, sunt înșiși Turcii cei dintâi, cari amintesc cu evlavie, cât de bine i-a tratat ea în Salonic, unde s'au fost străns cu miile, fugăriți de prin satele incendiate și măcelărite din jur.

Dar Sărbii, dar Bulgarii!... Înșle armatele lor sunt stăpânite de duhul cruzimei, de nu prea rămâne mult pe urma lor; dar la coadă mai vin acele bande de „comitatschi” îmbrăcați în piei de animale, cari sunt mai grozave ca cele ale lui Attila. Ei în fine nu urmează decât pilda mai marilor; comandamentul suprem, în loc să-și pedepsească, sau îi atâță, sau în cazul cel mai bun îi tolerează; și fiecare e vinovat de măcelurile lor nemiloase. Ce zic eu aici, în special în Austria se știe foarte bine, — eu nu pretind să-și dau cuiva informații nouă — și se mai știe foarte bine, ceea ce e mai grozav, că chiar și în teritoriile, unde nu se mai răboiește oamenii, exterminarea musulmanilor continuă în liniște și cu chibzuială, căci nu e vorba de victorie, ci de nimicirea rasei mohamedane. Ori ce urmă de ea trebuie să piară, moștele trebuie incendiate, minărelele dărâmate, și șterse toate vorbele din Coran încrestate pe ziduri sau pe pietre de morminte. Aceștia-s barbarii legendeilor, Hunii, ce au dat năvală. Pe pământul străvechiu al Europei, în veacul al XX-lea, acești munteni rămași în urmă în evul mediu al tuturor grozăviilor ne înfățișează vechile cruzimi, în posibilitatea cărora nimene nu mai credea. Și față de toate aceste neamurile creștine ale Apusului, cancelariile diplomaților, cari în fine au fost informați și ei și sunt siliți a recunoaște că cruciații timpului nostru au bătut recordul tuturor cruzimilor, răspund: „Ei bine, dar aceasta e numai rășbunarea dreaptă a unor chinuri suferite în curs de patru sau cinci secole”. Dar citească aceștia vechile cronici ale Macedoniei, cari-s scrise de oameni imparțiali, de clerici latini sau ovrei: trebuie să culegem informații la fața locului sau dela străinii, cari s'au oprit în țara aceasta a teroarei, și vom vedea cine-s împalatorii și ucigașii. Totdeauna Bulgarii, „comitatschi”, sau fanatici de-ai exarhatului, cari înarmați până în dinți prădau și măcelăreau pe ortodocși și osmanlăi, fără deosebire, până când poliția turcească sau, cu alte cuvinte, „poliția internațională macedoneană” se apucă să facă ordine cu forța și să-și pedepsească pe ucigași. Viața deveni atât de insuportabilă, că cu puțin ani înainte de începerea rășboiului actual, Grecii exasperați de fărădelegile compliceilor lor de azi plănuiau să se lege cu Sultantul în contra guvernului dela Sofia. Aceste au fost falmoasele măceluri macedonene, pe cari Bulgarii atâtea timp le-au denaturat în favorul lor, pentru a rășcula toată Europa împotriva Turciei. Ofițerii noștri cari au servit acolo și de repetite ori au participat la oprimarea și urmărirea hoților balcanice și-au însemnat în rapoartele lor lor adevărata stare a lucrurilor, glasul lor însă a fost năbușit!

Oare în Asia-mică, pe unde nu se află Bulgarii și sefi de bande, Grecii nu trăiesc cu Turcii în cea mai deplină armonie? Multele scrisori, pe cari mi le-au trimis, fără să-și fi provocat, ar ajunge spre a dovedi, cât de ușor le pare jugul Islamului. Ce țară liniștită, întreț (intul acesta, care se întinde dela Smirna până spre hotarele Siriei: acolo nici vorbă nu-și de hoti și pot dormi noaptea cu ușile deschise: acolo stăpânește încă o pace patriarhală!

Și Românii, cari ne sunt aproape frați, Românii, cari printre toate popoarele, cari pe vremuri fuseseră susepse semilunii, reprezintă adevărata elită intelectuală și morală — au mai păstrat Românii un pic de azi față de Turcii, cari le-au fost stăpâni? Nime n'ar risca, s'o afirme. Nu, numai pentru frații într-o sclăvie de odinioară, Bulgarii, nu află sentimente de prietenie!

Și nenorociiții Ovrei spanioli încotro s'au refugiat, când creștinii îi exterminau? La Turcii, cari de patru sau cinci veacuri acum le oferă ospitalitatea cea mai binevoitoare și pe cari nu mai înceată a-i binecuvânta! O, eu știu bine, au fost și măcelurile Armenilor. Aceasta nu mai e calomnie, nu mai e legendă, e un adevăr înfiorător. Aceasta este marele păcat în istoria aceluia, pe cari în adâncul sufletului și conștiinței mele îi socotesc nemărginit de vrednici de a fi apărați, pe cari însă nu-și pot apăra, dacă au vre-o vină. Ei au în fine atâtea însușiri extraordinare, atâtea nobletă firească, atâtea omene și tolerantă, că n'au nevoie, să-și aperi orbete: aceasta ar însemna să le faci un rău și să-și ofensezi. Da, măcelurile Armenilor, aceasta-i poate crima, pe care azi o ispășesc atât de grozav: și de bună seamă că Europa n'a uitat de zilele nenorocite ale anului 1896, când azi nu simte nici un fel de milă pentru durerile lor. Aici nu-și pot apăra. Pot însă pleda pentru împerejurări atenuante.

Doamne ferește, să calomniez eu rassa armeană. Ea azi a degenerat, cum se întâmplă cu toate rasele, cari au pătit marea nenorocire, de a-și pierde patria: curajul lor a slăbit, ei s'au apucat de negoț și cămătărlă cu mult mai mult chiar ca Ovreei, cari au ajuns să aibă o asemenea soartă. Dau aici o vorbă turcească, care nu mi se poate obiecta că am iscodit-o eu: „Patru Jidani fac cât un Armean!” Dar ea în trecut a fost puternică și glorioasă și cu toate scăderile, ce și-le-a însușit în anii sclăviei, nenorocul ei, grozavul ei nenoroc, care și azi o apasă pe rassa armeană, trebuie să ne înduioșeze și să ne facă s'o respectăm. Fără îndoială că ar trebui să privim hăt în urmă, spre a putea afla pricina urei acerbe între Turci și Armeni, popoare, cari parcă păreau făcute anume, ca să se înfrățească și să trăiască împreună. Cele dintâi mari măceluri reciproce, cari au mișcat Europa, s'au întâmplat în părțile extreme ale Asiei-mici. Curzii, cu mult mai mult ca Turcii, le-au pornit; ele aveau mai mult caracterul unor lupte, decât al unor măceluri, și istoria lor n'o cunoaștem bine. În tinuturile aspre dela Zeitun și Sassun, în munții stân-

coși și acoperiți cu codri se ridică Armenii, cari își mai păstrează vechile porniri rășnoice, să scuture lugal musulman, — în fine cine ar putea să le-o ia în nume de rău? Musulmanii oprimăra răscoala lor, — nu e aceasta firește? Și represiviunile lor erau într'adevăr mai mult ca grozave, s'ar putea asemăna aproape cu acțiunile de azi ale aliaților prin Macedonia și Tracia, dar deosebitul feluri de a omori oamenii după luptă, grozăvile chibzuite, de cari sunt acuzați, toate aceste imi veți îngădui să le socotească cam exagerate, căta vreme ni-s scrise numai de Armeni, fie ei și prelați. Cât despre măcelurile din Constantinopol în anul 1896, cari mai ales au făcut senzație, ca să încerci toată vina în spatele Turcilor, ar trebui să uiti, cu căta vehemență „partidul revoluționar armean” a început atacul. După ce s'a fost vestit intenția de a pune foc orașului, care, cum ziceau ei, „de bună seamă că în curind va ajunge una cu pământul”, o ceată de tineri, — o recunosc bucurios — curajoși și demni de admirat, au ocupat banca otomană, spre a o arunca în aer, pe când alții în cartierul Psamatia făceau să curgă riuri de sânge. Au fost optsprezece ore de groază, în cursul cărora, când exploda câte un zăcământ de dinamită, când cădeau de prin ferestri pe capetele soldaților bombele armenesti.

Ei! Care națiune a lumii față de un astfel de atentat n'ar fi răspuns cu o pedeapsă exemplară?! Să luăm o națiune slavă, fiindcă tocmai Slavii azi îi anatemanisese pe Turci, și să-i alegem pe Ruși, prietenii noștri, cari dintre toți sunt cei mai civilizați și în fond cei mai buni. Rușii astăzi urmăresc pe Jidani pentru cămătăritul lor, care nu e atât de grozav ca cel al Armenilor; dar ce ar fi făcut ei, dacă aceiași Jidani cu revolverul în mână ar fi ocupat băncile imperiale, ar fi aruncat bombe peste tot locul și ar fi amenințat să puie foc Moscovei? Ce-ar fi făcut ei, dacă afară de aceea tarul, capul bisericii lor, asemenea Califului, ar fi dat poruncă să-i nimicească pe aceștia pe totii?

De bună seamă că un măcel niciodată nu e scuzaabil. Și eu nu pretind să-i declar de nevinovați pe prietenii mei Turci, ci voiesc numai să explic după dreptate păcatele lor. În vremuri normale buni la suflet, toleranți până la extrem, blânzi ca copiii visători, au ei, o știu bine, și izbucniri de o vehemență extraordinară, de văd numai roșu înaintea ochilor, dar numai o ură de secole le răscolește adâncul inimii sau dacă glasul Califului îi chiamă să apere Islamul până la ultima picătură de sânge.

Islamul! Islamul, al cărui înainteluptător a fost Turcia, Islamul, pe care milioane de oameni sunt gata să-l apără până la moarte, ah, Islamul se stinge, ca soarele, când se apropie amurgul. În amurgul său va mai trimite încă multe raze frumoase și în cursul celor câțiva ani, ce-i vor mai fi îngăduiți, el va învăli încă cernul Asiei cu lumina roșie a unui apus. Aparătorii Islamului vor muri cu un gest de eroi. Însă totuși eu simțesc, cum ei pe încetul se apropie de prăpastie, cum dispar credințele și civilizațiile vechi, și cu el se va trece și omenia, visul și rugăciunea.

Islamul! Poate că Europa perfidă, ce umblă doar după folosul material, ar fi avut totuși oarecare interes, să-l mai susție. Europa n'a lucrat numai într'un fel vrednic de înfierare, storcându-i pe Turci până la extrem și îngăduind, ca întreaga populație sănătoasă și cinstită din jurul orașului, în care se înalță minunata moschee a lui Selim III, să fie exterminată. Europa a dovedit și lipsă de prevedere, căci crima aceasta a pricinuit și prelungirea fără sfârșit a războiului. De s'ar fi priceput ea, să mai domolească puțin pretențiile exagerate ale învingătorilor beți de victorie, ar fi reardus vremurile de pace și ar fi putut relua firul afacerilor comerciale în Orient, cari singure par a o interesa. În viitor mai ales va avea să sufere de urmările nepăsării sale condamnabile, — mai târziu când de-a lungul Bosforului se va întinde capitala infricosată a unei împărății a Slavilor de sud și când ospitalitatea otomană va fi înlocuită cu exclusivismul intolerant al acestor narveniti. Căci, ah, va sosi numai decât și ziua, când Constantinopolul nu va mai înălța spre cer mîle de semiluni, când Stambulul nu va mai fi Stambul, nu-și va mai avea minaretele sale, moșeele sale, monumentele sale, pacea umbrarelor sale misterioase, taina sa, pe care n'o poți cuprinde în cuvinte și cântecul din fiecare seară al muezzinilor. Va fi un oraș modern plin de urciunea păcatului, în care va domni spiritul unei barbarii intolerante, cea mai neagră barbarie a popoarelor de abia ieșite din găoace, pentru cari progresul se rezumă în sgomot, repejiune, electricitate, fum și clădiri de fier.

Și căderea aceasta nu va însemna numai sfârșitul Turciei, cum intrarea lui Mohamed II a însemnat pentru istoriei sfârșitul evului mediu, — se pare că atunci va bate și ceasul greu și sinistru, ceasul în care Islamului și cu el tuturor civilizațiilor alose ale trecutului li se va da lovitura de gratie; și aceste vor dispărea pentru totdeauna în fața năvalei civilizațiilor nouă, lacome și neîngătoare.

Dintr'o parte întreagă a istoriei omenesti, cuprinzând perioada artei și a credinței, se încheie foala cea din urmă. Peste tot locul triumful deplin al raselor europene, cari de aceea au ajuns mari și biruitoare, fiindcă au iscodit dinamita și au înabășit ori ce avânt al sufletului spre nemărginire. Inceputul unor vremuri nouă, cari se pare că vor fi pline de groază!

Trad. de I. T. Lals.

Odaia gotică.

(De Luis Bertrand).

Noaptea și singurătatea sunt pline de strigoi.

Părinții bisericii.

Odaia mea e plină de diavoli. „Ah, pământul” — murmuram eu noaptea — „e un potir plin de arome, iar luna e staminele lui și pistile îi sunt stelele!”

Tot tine încă ora ciudata a stafii și-a diavolilor! Dacă ar fi așa piticul care la miezul nopții se îmbată la lampa de unt de lemn!

De-ar fi numai doica ceea, care prin cântecul ei monoton leagăna un copil născut mort pe scutul tatului meu!...

De-ar fi numai osămintele soldatului, care e închis în sieri și care bate cu fruntea, cu coatele și cu genunchii în scândură!

De-ar fi numai strămoșul meu, care cu mers greoi se coboară din cadra mâncată de vermi și vără pumnul lui de fier în cazanul cu aghișmă!

E Scarbo însă, care îmi mușcă gâtul și care apasă degetul lui etern în foc, ca să-mi ardă cu el rana sângerândă!!

Povestea unui petrar iaponez.

(De Multatul).

Trăia odată un om care spărgea petri dintr'o stâncă. Lucrul era de tot greu și el lucra mult, însă câștigul era mic și nu era mulțumit. El ofta pentru că lucrul era greu. Și el striga: „Ah, de-as fi eu bogat ca să mă pot odihni pe un Baleh-baleh cu clambu de matasă rose!”

Și se pogorase un inger din cer, care-i spuse: „Să ți se îplinească ce dorești!”

Și el era bogat. Și se odihnea pe-un Baleh-baleh cu clambu de matasă rose.

Și regele țării trecut pe lângă casa lui, cu călăreți înaintea și înapoi trăsuri. Și unii țineau un Pajong deasupra capului regelui.

Când omul bogat văzu aceasta, se mâhni, că nime nu-i ținea Pajong deasupra capului și era nemulțumit.

El ofta și striga: „Aș dori să fiu rege!”

Și se pogorase din cer un inger și-i spuse: „Ți se îplinească dorința!”

Și era rege. Și înaintea și după trăsura lui aleargă călăreți și deasupra capului său strălucea un Pajong de aur.

Și soarele strălucea cu razele-i calde încât a ars pământul și iarba s'a uscat.

Și regele se plânse, că soarele-l arde în față și are putere asupra sa. Și era nemulțumit.

El ofta și striga: „Aș vrea să fiu soare!”

Și se coboră un inger din cer și-i zise: „Dorința ta să se îplinească!”

Și el era soare. Și își trimitea razele în sus și-n jos, în dreapta și-n stânga, pretutindeni.

El ardea iarba și fața principilor ce erau pe pământ. Și un nor apăru între pământ și dânsul și razele lui rămăneau fără putere.

Și el se mâniase, că cineva se opuse puterii lui și se plânse că norul e mai puternic și nu era mulțumit.

El voia să fie nor, căci norul era atât de puternic. Și se pogoră un inger din cer și zise: „Ți se îplinească ce dorești!”

Și el era un nor și apăru între pământ și soare și oprea razele lui așa că iarba înverzise.

Și norul vărsa stropi mari de ploaie pe pământ și fluvile creșteau și inundările duceau cu ele turme de vite.

Și el pustii cu apa lui câmpiile.

Și el se lovi de-o stâncă ce rezista, și el vărsa apă de apă, dar stâncă rămânea neclintită.

Și el se umplu de mânie, pentru că stâncă nu se mișca și pentru că puterile paraelor au fost zadarnice. Și el era nemulțumit.

El striga: „Stâncii i-s'a dat putere mai mare ca a mea. Eu vreau să fiu stâncă!”

Și pogoră un inger din cer și zise: „Ți se îplinească ce dorești!”

Și el devenise stâncă, și era neclintită, când apărea soarele sau când ploua.

Și veni un om cu toporul, cu târnăcopul și cu ciocanul și tăia petri din stâncă.

Și stâncă spunea „Ce 'nseamnă asta, că omul are putere asupra mea și-mi rupe din suflet petri!” Și era nemulțumit.

Ea striga: „Eu sunt mai slabă ca dânsul, doresc să fiu omul acesta!”

Și se pogoră un inger din cer și-i spuse: „Dorința ta să se îplinească!”

Și el era petrar. Lucra din greu, tăia la petri din stâncă, câștiga puțin.

Era mulțumit.

— Fine. —

Lara.

Poveste.

Tresar sfios, de treci răzând
Cu ochii mari, cu glasul blând
Și 'mi port, învins de nenoroc,
Iubirea mea din loc în loc.

Iubirea mea tu n'o 'telegi...
Și ce-al putea de ea să-ți legi?
Eu plec acum nepriceput
Luându-mi doar nădejdea scut.

Și cum să 'ncerc să schimb acum
Cărarea mea, curatul drum
Din mândrul vis mărturisit?
...Palatul meu s'a năruit.

Incet s'a stins, tremurător,
Viața lui. Pribeagul dor
Mai trece azi peste ruini
Chemând pe doi copii streini.

I. N. Părvulescu.

Adâncuri...

Adâncuri de noapte, voi taince, grele
Chemări de viață, de moarte chemări —
Un imn demiurgic pe harfe de Jele
E cântul luminii și-a umbrei vibrări.

Adâncuri de vise, voi aripi de suflet
Ușoare, spumoase ca puful de nor,
In chiagul cel negru al vieții alb cuget —
De-apururi voi sântei al trupului sbor.

Și-adâncuri de ceruri, haotice, goale
Zidiri de fantasmă cu ingeri și zei,
Cu jocuri de ape și focuri bengale —
Voi gândul aprindeți, ca 'n urmă 'n stropi grei.

De mărgăritar 'n adâncuri de mare
Pustiu din suflet să n'i oglindăți!...
...Supt catapeteazma de stele 'n splendoare
Ah, ochiul de ghiță! Vedem îngrozit!...

Adâncuri de noapte, voi taince, grele
Chemări de viață de moarte chemări,
Voi mintea-mi robrăți cu farmec de Jele —
Adâncuri de vise, de ceruri și mări!

Viora din Bihor.

In parc.

Noaptea 'nstelată,
Cerul scântee;
Umbre 'nfrățite
Trec prin alee.

Tremură 'nvine
Șoapte fugare,
Flori troenite
Mor pe cărare.

Somnul înfrânge
Zbuciumul firii;
Doarme grădina
Dorm trandafirii.

Singur fiorul
Clipelor sfinte
Pacea trezind-o
Trece 'nainte.

Singură doina
Dragostii noastre
Picură 'n largul
Zării sliastre.

I. N. Părvulescu.

O căsnicie modernă.

Scrisori compromițătoare din viața cucului.

Abia au ridicat capul câteva viorele în pajistea din marginea pădurii, și prin ramurile arborilor șopteau murgurii din gură în gură, un secret, ce l-au auzit dela elevațiile tătătoare. Două scrisori de-ale cochetului cuc și doamna cucă, au rămas din anul trecut între firicelele de viorele. Viorelele prin gingășia lor, au ceva din firea femeilor, și se vede că se ține de gingășie, ca să nu poți păstra secretul auzit. Astăzi șoptește pădurea întreagă tainele scrisorilor.

Scrisori în limba păsărească sunt destule. Primele scrisori secrete se scriu în această limbă. Iar din dărnicia moderniştilor avem astăzi aproape o literatură întreagă. Scrisorile — pe cari le reproducem și noi cu ortografia academiilor — se apropie mai mult de scrisorile oamenilor, așa încât dacă ele nu ar avea atâtea amănunte din viața cucului, am fi ademeniți să credem, că le-ar fi scris cine știe ce reprezentanți ai unei căsnicii moderne. Iată textul original al scrisorilor:

Dragă Cucule!

Astăzi străbat a treia oară codrul, în care tu, cel mai iubit între paseri, stăpânești cu deplină putere, nelăsând nepedepsit pe nimeni, dintre cei ce-ți calcă moșia fără învoirea ta. Te rog pentru Dumnezeu, să-mi scri cuculețul meu, nu cumva ți s'a întâmplat ceva de numai aud glasul tău sonor. Sau poate ești supărat pe mine și cu necredința ta vrei să mă bagi în pământ. Să nu faci nimic, dragul meu, ce m'ar înjosi pe mine în fața altor cucii. Tu știi bine, că abia te auzeam strigându-ți numele și în sbor eram lângă tine, unde sunt dusă cu gândurile în toată bună vremea.

Să nu crezi că mă rog de tine! De cucii e astăzi lumea plină. Dar o femeieșcă, care să aibă îndemânarea și experiențele pe cari le am eu, mai rar se poate găsi. Nu mă laud, ci spun abia adevăratele fără înfrumusețări. Până când alte cuce sparg ouăle, sau le pun în astfel de cuiburi din cari nici odată nu-ți vei vedea fierorii mari, toți puii mei sunt astăzi prin ramurile crângului voioși și veseli.

Nu este cuib, cât e codrul de mare, ca eu să nu știu de el, să nu-l fi vizitat. Nu e cuib, despre care să nu știu, când vor începe îngrijitorii copiilor noștri să clocească și când va fi sosirea vremei, voi ști unde și cum furizez ouăle noastre.

Chiar tu mi-ai atras atenția, când ai văzut imprudenta unei vecine, care a pus oul într'o scorbură a cărei usiță era mai mică, decât să poată eși cuculețul desvoltat prin ea. Ce folos de strădania, ce a pus'o vecina până când a găsit cuibul în scorbură? Ce folos, că oul l-a ouat pe pământ și din erbă l-a prins și dus în cioc de l-a îngropat în scorbură?! Zic îngropat, dar nici nu e destul de aspru cuvântul, ca să pot spune, ce a făcut vecina. Au doar nu e îngropare, să așezi oul în o scorbură, a cărei deschizătură e mai mică decât bietul pușor? Altele sparg oul ducându-l în gură și iarăș altele nu știu să pânzească, până când îngrijitorii puilor noștri să îndepărtează de acasă. Oricât de puțin pretențioși ar fi acești pedagogi ai noștri, tot nu pot suferi, să crească puii altora, omorând pe ai lor proprii și dacă oul nu e furizat cu destulă iscusință, se poate întâmpla, ca paserea mai bătrână să-l spargă. Astfel de nesocotinte ne pot aduce neamul în pericol. Dar, fiecare învață din pășaniile proprii.

Ieri era un timp admirabil. În o zi cum a fost cea de ieri, de ce nu a lăsat Dumnezeu să vie larvele singure cătră noi; să te uiti îndepărtare cum joacă căldura de primăvară peste câmpul inverzit, să te scalzi în razele de soare, și în lene să-ți faci pe plac larvei, care vine de se îmbie singură, să fie înghițită. Sau dacă asta nu se poate, — căci bagă de seamă, și la netrebnicele aceste le e viața dragă —, de ce a mai lăsat Dumnezeu foame pe lume. Să poți sta cel puțin o zi în soare!

Tu crășorule, te vei fi preumblat, după ce te-ai despărțit de mine, dar eu, am avut o zi grea. Am căutat aproape toată ziua un cuib. În rariștea fagului de sub poiană știam vre-o 3 cuiburi: unul de sticlet, unul de ciocârliie, iar al treilea într'un tufiș, aproape de isvor, era de privighetoare. M'am dus pe la toate. Greu să te apropii! Toți erau acasă, și ciripeau nebănuitori. Ce era să fac? Am luat oul în cioc, și m'am cărăbănit în altă parte, unde știam cuiburi. Dar pare că mă euprinsă o adevărată teamă, să mă mai apropie de cuibușoarele altora. În tot locul ușa era deschisă, dar ce folos ai căsii, și dacă nu erau în cuib, alergau îndrăgostiți prin împrejurime. La odihnă, nu mă puteam gândi cu oul în cioc. Foamea încă mă pune la încercare. Am luat drumul eară cătră isvorul de sub poiană. În un loc dosit am lăsat oul pe frunziș și am înfășcat câteva larve păioase, dar gândul că mai am de lucru, nu m'a lăsat în pace și prânzul acesta, cu toate că hrană era destulă, nu-mi era tihnit. Deodată totul a adormit în jurul meu. Din pajistea apropiată se auziau tirăiturile greurilor, singuri cari nu aveau la aceasta oră odihnă. La orizont se

arătau colburi albe de nori, ce să ridicau amenințători. Atât mi-a rmai fi trebuit, să mă prindă și ploaia! Am luat oul din nou în cioc și rotind de două ori în jurul cuibului de sticlete, iute l-am așezat acolo, am aruncat un ou de al pasării, și mulțămia cu isprava, am luat-o la aripă. Sticletele e mai deștept și cu mai multă experiență decât celelalte paseri și de teamă, că ar fi putut cunoaște oul nostru, am aruncat unul de al lui. De azi sau mâine în 3 săptămâni puil nostru va eși din ou și-l poți vedea și tu. Dar te puțin îți pasă... Eu dacă voi fi sănătoasă și voi avea de lucru pe lângă isvor, îl voi cerceta.

Când ai atât nacaz, până pripășești un puil în cuibul altora, mă gândesc, de ce nu ai putea fi și tu altfel, să te îngrijești așa cum se îngrijește orice părinte de ai lui? Să ne facem și noi un cuib, să stăm la noi acasă și să le cari și tu hrană. Să nu fiu silită să corespundez cu tine, când am putea povesti în cuibul nostru. Vezi și te cugetă la ideea aceasta! Cred că nu vei avea de ce să te căești.

Dulce, dulce... a ta

Cuca.

P. S. Pot să scriu și făcă proscripte, dar de astădată mi-am uitat să-ți spun, că sunt chemată la o audiție muzicală în vecini. Cuca.

Scumpă Cucă!

Nici eu nu scriu bucurosi. Nici nu aș fi obligat să scriu uneia, care se duce „la audițiile muzicale din vecini”. E adevărat, că noi suntem mai mulți, voi femeile mai puțin, dar să nu crezi, că mi-aș toci călcăiele aripelor alergând pe urma ta. De cucii va fi lumea plină, dar pot trăi cu toții bine. Din vârful ramurelor, dintre frunzișul proaspăt de primăvară, te chem și tu vii. Noi bărbații avem cereul nostru în care locuim, noi nu schimbăm în fiecare zi adăposturile noastre. Tu ai putea ști totdeauna locul unde sunt eu. Eu despre tine niciodată. Cauți cuiburile păsărelelor?... Bun pretext! Noi cucii rămânem fiecare în colțul nostru de pădure. Voi cucele nu aveți hotare și opreliști.

Nici tu să nu crezi, că mi-ar părea rău dacă ai asculta îmboldurile tale firești și m'ai părăsi. Vei ști tu mai multe decât celelalte cuce, dar vorba ta: „fiecăre învață din pășaniile proprii”.

Cât e vorba de cuib... să-mi dai voi dragă cucă, tu singura ești vinovată. De ce nu-ți faci unul? Eu mă învoiesc, căci atunci nu ai putea asculta producțiile muzicale ale altora și atunci poate aș îngrijii și eu de pușori. Dar să-mi spui drept, ești tu încântată de perspectiva, ce ni se deschide, când am avea un cuib și cuculeți în el? Neamul nostru e așa de mănecios, încât am răbda binisor foamea, nu numai eu, ci și pușorii noștri. Ce crezi tu, că cintezele, codobaturele, mierlele, sticletele și ceilalți îngrijitori și guvernante ale puilor noștri, simt foamea până ne îngrijese copiii? Nici decum! Ei se pot mulțămi și cu recunoștința, ce le-o arată cuculeții noștri, după ce l-a crescut. Și ea să vezi, că de fapt așa e, n'ai decât să te uiti la dascălii oamenilor, cari sunt tot așa un fel de crescători. Noi suntem din altă pânură, nu ca celelalte aripate, putem crește și fără iubire părintească. Cel de sus poartă la toți de grijă. Ear noi liberi și fericiți, facem codrii să răsună. Mustrări de conștiință, că nu avem și noi un cuib, nu-ți tulbure visurile.

Decât să-ți fac cuibul tău în care să duci lipsuri și mizerii, mai bine să faci ca și până acum strecurând ouăle în cuibul altor paseri. Lasă să se năcăjească alții; fericirea e a celor ce știu trăi în lume.

Cuca.

Destănuirile epistolelor au produs mare zarvă între cele 129 de specii de paseri, în cuibul cărora își pune cucul ouăle. A început să se miște pădurea întreagă. Chiotele dintre ramuri se ridicau cătră cer și abia se mai înțelegea ce spuneau cele indignate. Închipuiți-vă un congres internațional, în care membrii indignați încep să vorbească fiecare în limbile lor. Știți d-voastră, că ori câte limbi ar ști donna când e vorba de ceartă, folosește limba maternă. Indignarea completă nu poate fi exprimată decât în limba mamei. De aceea la început nici paserile nu se prea puteau înțelege, dar după ce s'au mai calmat spiritele, în o păsărească internațională și-au spus fiecare părerile.

Pițigoii se bucura, că el a putut să crească o pasăre atât de mare, iar soția lui, pitulicea, jela pe cei căzuți din cuib. O mierlă fluera a pagubă și începea a înțelege pentru ce nu cânta duios, puil ei din anul trecut. Un ciocârliar motat își pipăia cornul din cap și se mira cum de nu au coarne și celelalte paseri înșelate de

cuc. Toate vociferau, numai privighetoarea sta mută de durere cu gândul să-și verse amarul de cu seară la lumina lunii.

— Neam blastămat, suspina pitulicea, aveam 5 puii și el, urit, fără pene și zăbalos, cucul, era al 6-lea...

— Ți-am spus eu, zice pițigoiiul, că unul nu pare a fi al nostru, și te-ai indignat, și mă făceai gelos...

— A doua zi și-a aruncat ticălosul pe un frățior din cuib; la alte 2 zile al doilea frățior era culcat la pământ și noi aveam grijă și de acest Cain omoritorul frățiorului. Pe urmă, ne-am ales numai cu el și-i căram ziua întreagă fără să-l mai putem sătura. În o bună zi ne pomenim, că ne strică cuibul și nu mai încapem în căsioara noastră. Am încercat să ne mărim casa și alergam după el să nu se prăbușească dintre ramuri, dar el vîpera crescută la sânul nostru era destul de tare, să se avânte peste vârful arborilor. De atunci nu l-am mai văzut și poate că, dacă ne-ar vedea acum, ar râde de noi.

Pițigoiiul, mai împăcat cu soartea decât consoarta lui, i-a luat chiar apărarea nu numai a lui, ci chiar și a părinților lui.

— Lasă-i babă în pace. Dacă și-ar putea ei face un cuib, nu și-ar da copii în casele străinilor. Destul de năcăjiți vor fi și ei. Cuca nu poate să ouă decât la săptămână odată.

— Nu-i adevărat, strigau celelalte paseri în cor.

— Chiar el mi-a spus, că aceasta e o pedeapsă a Celui din înălțime, ca să nu aibă bucurii familiare. Până când ar putea să clocească și se strică primele ouă. Bietii cucii să le plângi de milă!

— El și-a spus-o, răspunde sticletele cel înșelat, să nu-ți faci păcate cumetre, hoțul acela în 7 săptămâni are peste 20 de ouă, dar nu vrea să se chinuie cu îngrijirea puilor.

— Așa e! nu vrea! răsună din nou o mie de guri.

— Minte ca să apară și el pasero de treabă.

— Așa e! Minte!

— Dacă vine pe plaiurile noastre în ziua păcălelilor de 1 Aprilie, crede că poate să înșele toată lumea, fără să aibă vre-o răspătă?

O altă mie de proteste s'au ridicat la sfârșitul acestor cuvinte, toate spuse în altă și în altă limbă și abia am înțeles al cîntei care striga în continuu: mișelii! mișelii!

Soarele a început să aluneco înspre culmi și umbrele arborilor întunecau pajistea din marginea pădurii. Viorelele au ascuns din nou scrisorile până în ziua următoare. Lăliceii și paserile de noapte nu cetose cătră.

Cățiva vulturi roteau pe deasupra pădurilor și nu se prea dumireau de ce sunt revoltate paserile mai mărunte. Din înălțimea lor auziau despre scrisori compromițătoare, ouă furizate în cuibul altora, despre puii aruncați din cuib, și căsnicii în care un soț trăgețe în o parte, celalalt în altă parte și, când au înțeles despre ce e vorba, au zis:

— Oamenii chiar dacă sunt mai răi decât paserile, dar sunt mai cuminti, căci astfel de scrisori compromițătoare le ard.

Victor Stanciu.

Certați.

Nu înțelegi tu glasul urii,
Plângi de dor copil cuminte;
Fruntea cine să-ți mângâie,
Părul cine să-ți alinte?

Stol de gânduri călătore
Duci pe-a zării cărărie
Ruga dragostii 'nfocate
Vrând iubitelui s'o spue.

Rostul vieții tale 'nfrante
Singer el și-l înțelege.
Unde-i sfântia lui iubire
Taina vremii s'o deslege?

Cum tresari înflorată
Noaptea 'n somn când te 'nfiară
Dulcea gurii lui șoptire
Ca 'n senine nopți de vară.

Cum rămâi apoi învinsă,
Suflet blând, — ce chin te paste?
...Două vorbe spuse 'n glumă
Zbucium greu în minte-ți naște.

I. N. Părvulescu.

KOVÁTS și THOMAY

fauri și căruțari în ARAD, strada Kossuth numărul 2.

Avem onoare a recomanda în atenția On. Public

atelierul nostru de ferărie și căruțarie

de bun renume. Experiența ne-am câștigat-o în fabrica de trăsuri Frații Köbler, liferanții curții ces. reg. timp de 7 ani, și astfel suntem în situația, ca să corespundem tuturor cerințelor.

Lucrăm trăsuri noi în orice execuție, reparând cu preț moderat.

Depozit de trăsuri gata :: :: Catalog gratuit și franco.

Cu deosebită stimă:

Kováts și Thomay,

fauri și căruțari.

Ko 1053

12 bucăți cartoline poștale
cu fotografia proprie pen-
tru prețul de 2 cor. execută

URAI JÁNOS

Atelierul fotografic al Alteței Sale
imperiale și regale arhiducelui Iosif.

ARAD, Forrai-u. 1.

(U 1002)

Cinematograful „URANIA” din Arad va prezenta
în 26, 27 și 28 Aprilie n 1913

„POVESTEA VECHE”

dramă în 3 acte.

Rolul principal este jucat de către WALDEMAR PSILANDER.

Istoricul: Cont. Hardegg, fost ministru, de când s'a retras în pension cu cei doi copii ai săi: Frida și Fritz, trăiește într'o stare tristă materială. El continuă însă o viață cheluitoare și astfel apucă pe mâna unui financiar ticălos, a bogatului fabricant Goldstein, care crede sosită vremea să-i declare contelui Hardegg pe față:

— Numai în acel caz îți voi mai da bani, dacă fiica dtale Frida, va deveni soția fiului meu Hans.

Frida, fata de magnat, la început nu se învoiește, mai târziu însă ea văzând, că viitorul tatălui ei și al întregii familii depinde dela acest pas, se învoiește.

După căsătorie Hans și Frida se retrag în castelul de lângă fabrica lui Goldstein. Lucrătorii fabricii le pregătesc o primire sărbătorească, când în depărtare apare trăsura care aduce noua păreche. Căii dela trăsura se sparie și abia pot fi oprîți în fuga lor nebună de către tânărul muncitor al fabricii, Bent, care nu-și mai ia ochii dela soția tânărului lui stăpân. Din primul moment relațiile între Hans și Frida devin nu prea trandafirii, ceea ce se potentează și prin faptul că Frida îl cheamă la sine pe Bent, mulțumindu-i pentru că i-a salvat viața și permite tânărului muncitor să-i sărute mâna. Hans, soțul Fridei din întâmplare e martorul acestei scene.

De-acum soții de căsătorie privesc unii la alții cu ură. Inșă tocmai atunci se întâmplă, că Hans o scapă pe Frida din mâinile unor hoți, iar mai târziu tatăl Fridei zadarnic cere fiicei sale să-și părăsească soțul, ea nu ascultă sfatul tatălui ei.

Un incendiu neașteptat apoi întăresc relațiunile între Frida și Hans. Hans voiește să salveze pe băiatul unui muncitor din flacări și era aproape să piară și el aci.

Tânărul muncitor Bent îl scapă, însă plătește cu viața această faptă eroică.

Muribundului Bent în ultimele ore ale vieții i-se împlinește dorul, Frida se apleacă cu iubire spre el.

Marele hotel „Central”

ARAD, în centrul oraşului vis-à-vis de casa comitatului.

Staţiunea
autobusului
orăşănesc
şi al
tramvaiului
cu cai

80 de camere moderne pentru oaspeţi. Lumină electrică. Baie în casă. Omnibus la fiecare tren. Locul de întâlnire al provincialilor. Grădină luxoasă de iarnă. Cafenea. Preţuri moderate. Bucătărie excelentă ungurească.

Cu stimă **Augustin Csermák**, ospătar.

Săli speciale
pentru
banchete,
nunţi şi
pentru
baluri

Cs 1007

Guttman și Berger,

prăvălie de specialități de modă pentru bărbați

ARAD, bulevard Andrássy numărul 21.

Oferă bogatul său magazin înzestrat cu cele mai frumoase și mai moderne pălării, cămăși, gulere și manșete, cele mai moderne cravate, mănuși, ciorapi, ploiere, bastoane, chipiuri pentru sport și orice articlii în această branșă.

Zilnic sosesc alte noutăți. Comenzile din provincie se execută foarte prompt.

Roagă binevoitor sprijin:

Guttman și Berger.

(Gu 1033)

Olmützer Károly

atelier de arhitectură și măsur pentru mobile

Arad, str. Deák-Ferencz nr. 33

Execut totfelul de lucrări în aceasta branșă, și anume: aranjamente pentru clădiri, — mobile, — portaluri și — birouri, precum și șaluzini elegante, cu prețuri foarte moderate. Rugând binevoitorul sprijin, am rămas cu distinsă stimă

Olmützer Károly

măsur pentru lucrări de arhitectură și pentru mobile

Arad, str. Deák-Ferencz nr. 33

O 1042

Funkelstein József,

ARAD, Petőfi-utca (în casa lui Bing).

Cumpără toffelul de bucate. Tot acolo se pot căpăta diferite soiuri de sămânță în cantitate mare și mică.

Fu 1003

MAȘINI ABSORBITOARE DE PRAF,

curățitoare de parche-
turi, vase de fiert cu
electricitate și fere de
călcat, aranjamente
pentru electricitate,
candelabre pentru lu-
mină electrică, mașini
dinamice, motoare
electrice mai ieftin se
vând la Ka 1029

Kalmár József,

ARAD, strada SALACZ, numărul 2.

Nyemecz Gyula

salon de modă en-
gleză pentru dame

ARAD,
str. Tabajdy Károly
(Casa-Nikodém.)

Cele mai
noui mode!

N 1054

WEISZ ÉS BENJÁMIN

prăvălie de lu-
cruri de mână,
spiterie și spe-
cialități p. dame,

Telefon pentru oraș
și comitat nrul 635.

ARAD, bulev. Andrássy 22.

Ve 1041-1

Berăria și restaurantul „HAGGENMACHER”

Bucătărie
gustoasă
maghiară!

Arad, Bulev. Arch. Iosif nr. 1.

Cea mai
bună ospă-
tărie civilă!

Bere todeauna proaspătă și exce-
lentă de Steinbruck și vinuri exce-
lente, nefalsificate, de podgorii. —
Prânzișor. Taraf excelent. Serviciu
prompt și conștițios. Prețuri foarte
ieftine. Roagă binevoitorul sprijin.

AMBRUSTER LAJOS ospătar.

A 1053-1

Asociațiile halelor de mobile aparținătoare societății „Országos Központi Hitelszövetkezet”.

Asociațiile din Budapesta:

1. Hala de mobile sub patronajul soc. »Budapesti asztalos ipartestület» (VIII., bulev. József, nr. 28) și (VIII., bulev. Üllői nr. 18).
2. Budapesti Műasztalosmesterek Lakásberendező Szövetkezete (V., Báthory utca 4. szám).
3. Egyesült Fővárosi Műbutorasztalos-Mesterke Szövetkezete (VI., Liszt Ferenc-tér 13. szám).
4. Műbutorasztalos Mesterek Szövetkezete (IV., Váci-útca 40. szám).
5. Asztalosok Központi Butoráruháza (VI. Anker-köz.)

Asociațiile din provincie:

1. Aradi Butorkészítő Iparosok Szövetkezete
2. Békéscsabai Butorkészítő Iparosok Áruacsarnok Szövetkezete
3. Brassói Butorkészítő Iparosok Szövetkezete
4. Ceglédi Asztalosok Butorcsarnok Szövetkezete
5. Debreczeni Butorkészítő Asztalosok Áruacsarnoka
6. Erzsébetfalvai Asztalosmesterek Butorcsarnok Szövetkezete (Kossuth-utca 22)
7. Györi Butorkészítő Iparosok Áruacsarnok Szövetkezete
8. Hódmezővásárhelyi Szövetkezeti Butorcsarnok
9. Kassai Butorkészítő Iparosok Áruacsarnok Szövetkezete
10. Kecskeméti Butoriparosok Áruacsarnok Szövetkezete
11. Kolozsvári Butorkészítő Iparosok Áruacsarnok Szövetkezete
12. Miskolci Asztalosok Butorcsarnok Szövetkezete
13. Pozsonyi Szövetkezeti Butorcsarnok, Rózsa-utca 15. szám
14. Szegedi Butorkészítő Iparosok Áruacsarnok Szövetkezete
15. Soproni Szövetkezeti Butorcsarnok
16. Székesfehérvári Butorkészítő Iparosok Áruacsarnok Szövetkezete
17. Temesvári Butorkészítő Iparosok Áruacsarnok Szövetkezete
18. Ujpesti Szövetkezeti Butorcsarnok
19. Zombori Butoripari Áruacsarnok Szövetkezete

In Croația:

20. Zágrábi Asztalosok Áruacsarnok Szövetkezete három-négy teleppel (cu trei-patru ateliere)

Aceste hale de mobile valorifică mobilele executate de către micii industriași, membri ai acestor hale și deoarece fiecare obiect este examinat de către o comisiune numeroasă, aceste hale au puțința ca să ofere garanță pentru calitatea mărfurilor vândute.

Braun Gusztáv

fabrică de măsurit
cu putere motorică.

(Ba 1043)

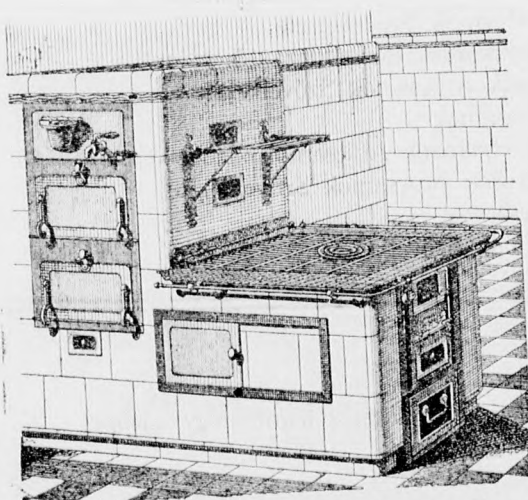
Arad str. Deák Ferencz nr. 8.

Macskásy és Tsai

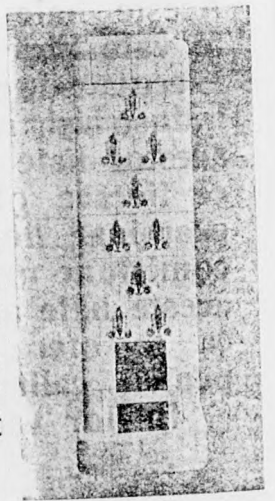
cuptorari magazin de cupatoare

ARAD, piața Boros Béni nrul 15 (Casa Dengl).

Ma 1039

Asortiment bogat de olane excelente din patrie și străinătate. Incălzitoare rapide, invenție proprie, cu 40% economie de material de încălzit. Emplastru pentru pereți de faience special. Vetre de fert și aparate pentru încălzirea centrală. — Executăm tot felul de lucrări în această branșă, și anume: mutarea și clădirea cupatoarelor vechi, reparații, curățire atât în loc cât și în provincă.

La dorință trimitem mostre și în provincă.

La „**Librăria Tribuna**” din Arad se află de vânzare următoarele note muzicale.

NOUȚĂȚI APĂRUTE ACUM DE CURÂND:

Pentru piano 2 mâni.

Larese: Rhapsodia română cor. 2.50 net.
Larese: Rhapsodia slavă cor. 2.— net.
Pavlovski: Sport-vals cor. 1.50 net.
E. von Pflügel: Rayons de soleil vals c. 2.— net.
E. von Pflügel: Farmecul valurilor vals cor. 2.— net.

Pentru vioară sau mandolină.

Violonistul român, colecțiune de cântece și dansuri naționale cor. 1.25 net.
Kratochwill: Democrat-marș cor. 25 net.
Dicker: Jeunesse et Bonheur, vals cor. 25 net.
Pawlovski: Sport-Vals cor. 25 net.
Mezzetti: Gigette-Vals cor. 25 net.

Pentru canto cu acomp. de pian.

Caudella: Mama cor. 1.25 net.
Caudella: Bucuria cor. 1.25 net.
Caudella: Sergentul, celebră baladă c. 2.— net.

Piano 2 mâni (Bucăți de salon).

Barozzi: Souvenir d'un Reve cor. 1.—
Capşa: Intermezzo cor. 1.—
Cercez: Dă-mi pace, Reverie cor. 1.—
Christide: Frinturele, Potpourri intern. cor. 2.50
Christide: Primăvara, horă de concert cor. 1.50
Dimitrescu: 8 Melodie cor. 1.—
Flechtenmacher: Ouverture Roumaine cor. 1.50
Klaus: Prés du Ruisseau cor. 1.—
Margaritescu: Canzone cor. 1.25
Narice O.: Je vous toujours dansee cor. 1.25
Narice O.: Carneval de Madrid cor. 2.—
Narice O.: A quoi bon etre triste cor. 2.—
Narice O.: Tout est vanite cor. 2.—
Narice O.: Train Accelero cor. 2.50
Pohl. Em.: L'ultimo Pensiero di Bellini cor. 1.20
Schedl: Pensees de printemps cor. 1.—

Piano 2 mâni (Valsuri).

Bittner: Pe lacul Cișmigiului cor. 1
Bohociu: Le Desir cor. 1
Braunstein: Réve du Matelot cor. 1.50
Cirilo: Fleurs de Mai cor. 1.50
Cruzer: Dacă te iubesc cor. 1.50
Dinicu Gh.: Le premier Baiser cor. 1.50
Dicker S.: L'étoile du Matin cor. 1.50
Dicker S.: Jeunesse et Bonheur cor. 1.50
Dicker: Institutele unite cor. 1.—
Dicker: Rivala Florilor cor. 1.—
Domeier: Soirees de Bukarest cor. 1.—
Drăgănescu: In dorul tău cor. 1.50
Glück: Jasmin cor. 1.—
Ionescu: Le beau Printemps cor. 1.—
Kompanski: Capriciul Frumoasei cor. 1.—
Kratochwill: Reveries cor. 1.50
Manoach: A qui le tour cor. 1.—
Mezzetti: Gigete cor. 1.—
Michalescu: Charmant Souvenir cor. 1.—
Michalovitz: Venus cor. 1.—
Mironescu: Les beaux yeux cor. 1.—
Paschill: L'Amitie cor. 1.—
Patin: L'hiver cor. 1.—
Pavlovsky: Souvenir din Abazzia cor. 1.—
Pavlovsky: La Tour Eiffel cor. 1.—
Pollizu Miș.: Douce Souvenance cor. 1.—
Pursch: Nunta de argint cor. 1.—

Valsuri.

Robaudin: Ma mie cor. 1.—
Robaudin: Parolesdoucereuse cor. 1.—
Rudolph A.: Langourese cor. 2.—
Rudy: Tinca cor. 1.—
Vasilescu: Frumoasă România cor. 1.—
Voreas: Cleo Vals cor. 1.50

Marșuri.

Barozzi: Alexandru cor. 1.—
Barozzi: De profundis, Marche cor. 1.—
Cinceanu: Vive Amite cor. 1.—
Dicker S.: Rezervistul român cor. 1.25
Klenck: Marș Nupțial cor. 1.25
Kratochwill: Democrat cor. 1.25
Lukesch Ioan: Suvenirul Expoziției cor. 1.25
Mărgăritescu M.: Princesse Marie cor. 1.25
Mărgăritescu M.: Trec Roșiori cor. 1.—
Namian: L'Arivee a Giurgiu cor. 1.—
Novacek: Bosel-Marș cor. 1.—

Patin: Infanteria cor. 1.—
Patin: Revista Militară cor. 1.—
Patin: Vânătorul cor. 1.—
Paulmann: Turda cor. 1.—
Peters: Marș italo-român cor. 1.—
Remus Oprean: Ofițerul român de artilerie cor. 1.—
Steiner: Carol I. cor. 1.—

Polci și Mazurci.

Barozzi: Marguerite, mazurka cor. 1.—
Bianchi: Cornelia, mazurka cor. 1.—
Bianchi: Floarea României, mazurka cor. 1.—
Burlan: Didi cor. 1.—
Burlan: Violette Polca cor. 1.—
Cirillo: Emilie, mazurka cor. 1.—
Cirillo: Insolvența, polca cor. 60
Cirillo: Speranța mea cor. 60
Clineanu: Carnaval, mazurka cor. 1.—
Clineanu: Un tour de Mazurka cor. 60
Dicker: Numai o sărutare, polca cor. 1.—
Dimitriu: Elenenuța, mazurka cor. 1.—
Ernescu: Adam-Klissi, mazurka cor. 1.—
Ettinger: Cavallerie, polca cor. 1.—
Ionescu: Myosolis cor. 1.—
Ionescu: Corina cor. 1.—
Ionescu: Elisa, polca cor. 1.—
Ionescu: Zefir, mazurka cor. 1.—

Kirschen: Brise de printemps cor. 1.—
Kofiler: Ma premier pensee, polca cor. 1.—
Kompanski: Furnica, polca cor. 1.—
Patin: Cecilie, polca cor. 1.—
Patin: C'est a toi qui je pense cor. 1.—
Paulmann: Toujour avec argent cor. 1.—
Rădulescu: Souvenir de Focșani cor. 1.—
Rubaudin: Comnie c'est charmant cor. 1.—
Spanopol: Sophie, polca cor. 1.—
Stănuțescu: L'Espoir, mazurka cor. 1.—
Tintă: Ideal, mazurka cor. 1.—
Zucker: Paulchem cor. 1.—

Hori.

Kratochwill: Hora Ploieștenilor cor. 1.—
Lupu: Hora Studenților cor. 1.—
Ochi-Albi: Hora Aurora cor. 30
" Hora ca la ușa cortului cor. 30
" Hora De te-ar prinde neica cor. 30
" Hora Floreasca cor. 30
" Hora Frunza cor. 30
" Hora Cristei cor. 30
" Hora Lunca cor. 30
" Hora Lunca cor. 30
" Hora Margareta cor. 30
" Hora Nebuna cor. 30
" Hora Noptii cor. 30
" Hora Ocheșica cor. 30
" Hora Ochi-Albi cor. 30
" Hora Ovreicuta cor. 30
" Hora Tărăncuța cor. 30
" Hora Zuralia cor. 30
Paulmann: Hora Reginei cor. 1.—

Sârbe.

Bene: Sârba Farmaciștilor cor. 1.—
Benisache: Sârba Sinodului cor. 1.—
Barlan: Sârba Amintiri din Breasta cor. 1.—
Ciolacu: Sârba Sus băiete cor. 1.—
Dumitrescu: Sârba Bucureștenilor cor. 1.—
Dumitrescu: Sârba Mirilor cor. 1.—
Germain: Sârba din Artar cor. 1.—
Kompanski: Sârba din Rusciuc cor. 1.—
Ochi-Albi: Sârba Oltenească cor. 1.—
Paulmann: Sârba Păpușilor cor. 1.—
Paulmann: Sârba Pune talpa cor. 1.—
Stern: Sârba Japonozilor cor. 1.—
Tintă: Sârba Liberalilor cor. 1.—
Tintă: Sârba Telegrafistilor cor. 1.—

Diverse Dansuri.

Balli: Our Darling, Quadrile cor. 1.—
Barozzo L'Eclair, Galop cor. 1.—
Barozzi: Postillon Roumain, Galop cor. 1.—
Burlan: En Vogue, Quadrille cor. 1.—
Christide: Chargez, Galop cor. 1.25
Justin: Talmes-Balmes, Quadrille cor. 1.25
Margaritescu M.: Marivaudage, Gavotă c. 1.25
Paschill: Frou-Frou, Quadrille cor. 1.—
Lutz: Pas dep Quatre cor. 1.—
Stănuțescu: Jupiter, Galop cor. 1.—

Național.

Christide: S'alta verde cor. 2.50
Christide: Ciocârliă, Potpourri cor. 2.50
Stern L.: Banul Mărăcine cor. 0.50
Vasiliu: Doina Oltului cor. 2.—
Wiest: Nunta țărănească cor. 1.—
Wiest: Abum de arii și dansuri naționale 3.—

Wiest: Privighitoarea de peste Olt, Potp. național 2 caete á cor. 1.—

Muzică pentru voce și piano.

Romanțe, Valsuri Sârbe etc.

Alexandrescu: Vino să intrăm în noapte c. 1.—
Aslan: Adesea, Romantă cor. 60
Baerman: Doina Pasărei cor. 1.—
Denisache: De-ortrece anii cor. 1.—
Beuvas O. de: Dorința cor. 1.—
Brătianu: O dacă n'ai nimic a-mi spunte c. 1.—
Brătianu Ionel: Sub balconul tău de flori c. 1.—
Burlan: Ah! Cât de ești de frumoasă cor. 60
Burlan: Sârba Bucureștenilor cor. 1.—
Cirillo: Am plâns cor. 1.—
Cirillo: Singurătate cor. 1.—
Cirillo: Și dacă ramuri bat în geam cor. 1.—
Coni: Nemurire cor. 1.—
Decker: Călugărița cor. 1.—
Decker: Iertare, Romantă cor. 1.—
Dicker: Sârba crizei cor. 1.—
Dorianu: Călugărul cor. 80
Dorianu: Nu pot crede cor. 60
Dumitriu: Cât te-am iubit cor. 80
Eminescu Vels: Vezi rândunelele se duc c. 1.—
Filoreanu: Codrule, codrulele cor. 1.—
Filoreanu: Imnul școlarului cor. 60
Filoreanu: Hora înfrățirii cor. 1.—
Flechtenmacher: Apelul Moldovenilor cor. 1.—
Florescu: Steluța, Romantă populară cor. 1.—
Ciulianu: Nu pot uita cor. 1.—
Ciulianu: Șoapte de amor (vals) cor. 1.—
Ivela: Barcarola cor. 1.—
Ionescu: Ecoul Munților cor. 1.—
Ionescu: Fâne Doamne iar copii cor. 1.—
Iordachescu: Lasă-mă ca altă dată cor. 1.—
Kirchner H.: Arde 'n foc cor. 1.—
Kirchner H.: Infloresc grădinile cor. 1.—
Kompanski: Știi tu? Romantă cor. 1.—
Kraemer: Gânduri cor. 1.—
Livescu: Ionel cor. 1.—
Lupu: Ochii negri cor. 1.—
Mezzetti: Imi ești drag cor. 1.25
Malo: M'ai părăsit cor. 1.—
Manoach: Aubade cor. 1.—
Marinescu: Dragostea alunelor cor. 1.—
Moruzi: Mi-ai spus că mă iubești cor. 1.—
Moruzi: Zâmbet cu lacrimi cor. 1.—
Paschill: Așa mi-e scris cor. 1.—
Pascu: La tine copiliță dragă cor. 1.—
Paschill: Cine n'are dor cor. 1.50
Rudolph A.: Aseară în grădină cor. 1.—
Simionescu: Doina Jiului cor. 1.—
Spireseu: E greu să uiți cor. 1.—
Ștefănescu: De-ași săruta cor. 1.—
Scheletti: Ce te legeni codrule cor. 1.—
Stern L.: Păai! pentru voce și piano cor. 1.—
Teodosiu: In ce lume? cor. 1.—
Trifu: Te iubesc, romanță cor. 1.—
Villaeres: In fânul de curând cosit cor. 1.—
Vasiliu: Unde gândul tău savântă cor. 1.25

Coruri.

Hübsch E. A.: (aranjat de A. Castaldo) Trăiască regele (pentru cor mixt în 4 voci) fiecare voce aparte cor. 15
Hermann Kirchner: Comoara muzicală pentru tinerimea română, colecțiune de 9 cântece populare compl. net. c. 3.50
Pentru porto să se adauge de fiecare caiet 5—10 fil. plus 10 fileri porto.

Prin prezenta avizăm onoratu public, că la stăruința mai multor preoți am înființat un stabiliment de croitorie pentru haine preoțești, ornate și revizite bisericesti

Ca să mulțumim, respective să satisfacem pe deplin onoratu public, ne-am provăzut cu materii de cea mai bună calitate atât pentru reverenți, cât și pentru ornate și revizite bisericesti, asigurind efeptuarea acelora prompt și pe lângă prețurile cele mai convenabile. Mustre de stofe espedăm la cerere cu plăcere.

Rugând sprijinul onoratu public,

semnăm cu stimă

Tipografia și Librăria dteezană din A. ad.

AVIZ

Biroul inginerului Laurentiu Giurgiu se află în Timișoara-Cetate (Balázs-tér, Nr. 1).
CI 1050.

VÂNZARE DE LEMNE.

2000 stânjani metrice lemne de foc
fag cl. I. se vând la gara din Nagy
galambfalva. Deslușiri dă DI Octa-
vian Tobias Elisabetopol. — (Erzsé-
betváros).

Mo 1090

INSTIINTARE.

Aduc la cunoștință, că prăvălia
mea e asortată după cea mai nouă
și elegantă modă pentru dame.
Rog binevoitorul sprijin,

DEIN PAULINA.
Arad str. Weltzer J. Nr. 9.

Nr. De — 1086

Caut un

CANDIDAT DE ADVOCAT

cu praxă bună. Cei interesați să se adreseze la
subscrisul.

DR. ȘERBAN DE VOILA,
advocat, Făgăraș.
Se 1049.—

ANUNȚ.

În cancelaria subscrisului se
află de vânzare 10 acții dela inst.
de credit

„ISVORUL”

din Ighiu. Cei ce ar dori să le cum-
pere să binevoiască a se adresa mie.

Dr. Ion Baltariu.
advocat în Alba-Iulia (Gyulafehérvár.)
Ba 1080

Caut

UN CANDIDAT DE ADVOCAT

și un scriitor pentru cancelarie. Doritorii pe
lângă comunicarea condițiilor să se adreseze
direct la

Dr. Augustin Pinteș, adv.
Crasna (Kraszna Szilágy m.)
Pi 1076

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str.
Deák-Ferencz nr. 7. (Di 336—41).

Ochiuri de găină, bătători, întărituri,
nișeluri, dispar în
timp de 48 ore dacă folosești »CANNABIN«.

1 sticlă 1.40 cor.
3 sticle, porto plătit 3.— »

Se capătă la farmacia:

Dr. FLESCHE E., Győr, XIII.

Ia 907

1 CUTIE

(PI 301—100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și
plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROANE

De vânzare la librăria și papetăria

PICHLER SANDOR

ARAD, piața Szabadság, Nr. 1.

Sanatorul - Liget

a lui Dr. JAKAB

BUDAPESTA, VI., Nagy János-u. 47.

(Városliget).

Loc de vindecare diagnostic pen-
tru diabeti, pentru suferinții de
rinichi, stomac și intestine. Secții
pentru boale de nervi și inte-
stine, cure de îngrășare și slăbire.

Cea mai modernă hidroterapie, inhalator, ra-
diumemanator, sistem Zander și gimnastică
suedeză. Prospecte se trimit.

TELEFON: 106—00.

(E 450—13)

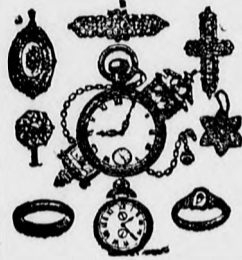
Gratis

nu, dar pentru prețuri
foarte ieftine poți să
cumperi cele mai bune
orologe, oroloage cu
pendul, de părete și
deșteptătoare precum
și bijuterii de aur și argint și articli optici la

Fried Majer

orologier

ZILAH,
str. Atilla nr. 1.

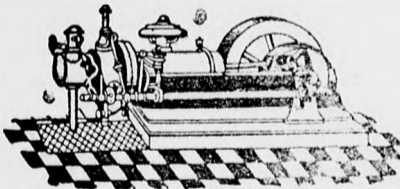
Pentru orice fel
de reparări și
cumpărări de or-
loage ofer garanță.

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.

(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, insta-
latori de apeducte. Atelier entru repararea pum-
pelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu
aburi și mașini agricole.

Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier
special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

BUDAPEST

P. SIMONS

Hotel „ZUR STADT PARIS”

Nou renovat!

Nou renovat!

Hotel de renume. 100 chilii cu
aranjament confortabil dela cor.
3— în sus. Lumină electrică și
serviciu (curățirea hainelor). Spre
întrebuintare stă la dispoziție
telefonul urban 27—56 inclusive
baie în hotel. Cafenea elegantă.
Restaurant excelent în Parterre.
Berărie în »Bachus Keller«. Pre-
țuri solide. Halta tranvaielor
orașenești cari duc la toate gâ-
rile și stațiunile vapoarelor.

Nou renovat! Nou renovat!
E 759—25.

No 994—20

FAȚĂ

juvenilă, tranda-
firie și curată vei
avea, dacă vei în-
trebuința renumita

alifie pentru față
și săpunul lui

GOLDSTERN DE VUKOVAR.

Se pregătește în farmacia lui KIRCHBÁUM, Ó-Vukovár, nr. 23.

LA IMBLATIT

se face economie de bani, timp
și muncă numai prin

corfe de lațuri p. casetă brev. a lui Stern.

Cereți explicații gratis și franco.

Bárdos és Brachfeld,
întreprindere p. lucrări de tehnică și electricitate.

Budapesta, VI., Gyár-utca 5.
E 944

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni
de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVAR-JÓZSEFVAROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),

fabricant de trăsuri și au-
tocarosserie

furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-
melor militare.

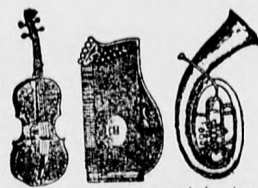

Mare deposit permanent de totfelul de
trăsuri și calese noi și folosite.
Atelier de reparatură. Atelier de făurie,
rotarie și de lustruit.
(Ko 536—30)

Braun Antal

primul fabricant de instrumente mu-
zicale în Ungaria-de-sud

TIMIȘOARA-CETATE (Temesvár
Belváros), str. Prinț Eugen nr. 14
(Casa proprie).

Cel mai mare, mai
ieftin și mai renumit
magazin de in-
strumente muzicale
în Ungaria-de-sud.
Mare deposit de
violini, cimbele cu
tonuri curate și pu-
ternice, — fabricate
proprie, precum și instrumente de metal, de
lemn, de suflat, — cu arcuș și instrumente de
lovit. Specialist în executarea instrumentelor
cu arcuș și de metal și reparatură pentru
tromboane acustice. Se garantează pentru to-
nuri curate și puternice! Expedează instrumente
muzicale pentru orchestre, cu prețuri foarte
moderate. Mare asortiment de achiziție muzi-
cale.

Reparaturile se execută prompt și con-
științios, pe lângă garanță. Catalog ilustrat
gratis și franco.
(Ba 178)

INVITARE

la adunarea generală ordinară

a scaldei de sare societate pe acții din SZÁSZSEBES (Sebeșul săsesc)

care se va ține în 4 Maiu 1913 la 2 ore p. m. în sala de ședințe a casei orașenești din Szászsebes

ORDINEA DE ZI:

1. Raportul anual al direcțiunei
2. Prezentarea bilanțului cu 31 Decembre 1912. Raportul consiliului de inspecțiune.
3. Distribuirea venitului curat. Darea absolutoriului membrilor cari au compus bilanțul.
4. Propunere pentru modificarea §§. 5, 11 și 23 și propunere pentru întregirea §. 14 din statute.
5. Propunere pentru votare a unui credit până la suma de 60.000 cor. pentru scopuri de clădire.
6. Alegerea din nou a membrilor consiliului de inspecțiune.

OBSERVARE: Dreptul de vot în adunarea generală e a se exercita în persoană sau prin un alt acționar ea plenipotențiat. Spre legitimare servește prezentarea acțiilor. Plenipotențiații sunt datori a prezenta plenipotențele lor presiului înainte de începerea ședinței. Szászsebes la 24 Aprilie 1913.

DIRECȚIUNEA.

INCHEIEREA CONTURILOR

la băile sărate societate pe acțiuni în Sas-Sebeș, pe I-ul an de gestiune 1912.

CONTUL BILANȚ cu 31 Decembre 1912

ACTIVE		PASIVE	
Cassa în număr	218 86	Capital societar	120000 —
Realități și aranjamentul băilor	163689 46	Fond de rezervă	481 79
Depuneri spre fructificare	398 66	Cont-Curent	13958 45
Avere mobilă	2216 08	Diverși-Creditori	26760 44
Rufărie de scaldă	698 50	Profit curat	6020 88
	167221 56		167221 56

CONTUL PROFIT & PERDERE

PERDERI		VENITE	
Salare	1103 05	Venitele băilor	5016 52
Spese generale	2227 12	Venitele Realităților	320 —
Dare	12 32	Interese active	4050 45
Interese-pasive	23 60		
Profit curat	6020 80		
	9386 97		9386 97

Sászsebes la 31 Decembre 1912.

DIRECȚIUNEA:

Schöpp m. p., președinte
 Dr. Elekes, m. p. Dr. Krasser, m. p. Leibli, m. p. Dr. Mauksch, m. p.
 Baumann, m. p. Dahinten, m. p.

Revăzut și aflat în ordine:

Sászsebes la 24 Aprilie 1913.

COMITETUL DE REVIZUIRE:

Aldea, m. p.

Bodor, m. p.

Kootz, m. p.

Cu apropierea sărbătorilor am onoare a recomanda onoratului public român
Prăvălia mea de ghete, pălării, albituri
 precum și totfelul de obiecte p. modă.
 Rog sprijinul on. public român. Să sprijinim comerțul român.

Cu deosebită stimă:

IOAN PINTEA

singurul comer-
 ciant român de
 modă p. bărbați.

ARAD, str. Deák-Ferencz 4. (vis-à-vis de Li-
 brăria diecezană.)
 (Pi 346-52)

Schimbare de salon de
 modă pentru dame.

Aduc la cunoștința on. mei mușterli și on. dame, că
 salonul meu de modă p. haine engleze și franceze p. dame l'am mutat
 din str. Aulich Lajos nr. 20 în strada Heim Domokos nrul 1. (coțul pieții Atila) **Karpelesz Irén.**
 (Ka 1072)

FJSCHER TESTVÉREK

fabricanți de țesături de
sârmă, de sârmă pentru gar-
duri, de site și sârme de oțel,
ARAD, str. József-főherceg nrul 8.
Localul fabricii: str. Kossuth nr. 45.
Telefon nr. 557.

Oferă orice lucrări, aflătoare în
depozit, în branșa aceasta, cu pre-
țuri ieftine de concurență. —
Prețurent se trimite la dorință gra-
tis și franco. Fi 1017

MOSKOVITZ,

fabrică de ghete societate pe acții

ARAD, Piața Libertății (Szabadság-tér).

Asortiment foarte
bogat în speciali-
tăți de ghete de
primăvară lucrate
în atelierul propriu.

Prețuri egale p. dame și p. domni:

10.—	17.—
13.—	20.50

Telefon 2-18.

Mo 972

Cereți catalog de prețuri ilustrat.

Pentru sezonul de Paști și Rusali!

Recomand depozitul meu bogat asortat în pălării
de păslă, de paie, panama, florentine ș. a. chipiuri
de mătăsoasă, stofa, șeviot și luster, albituri, gulere,
mansete și batiste, cravate, bretele și jertele, um-
brele și ploiere, portmoneie și tabachere, ghete
în chevraux, chevret și box, mănăși de piele, glăce,
sued și ață, colorii solide, în fazon modern și ex-
clusiv fabricate de rangul prim ș. a. Borsalino, Ita,
Hückel, Cooperativa, Pichler, Bossi și Böhm, —
Ioss & Löwenstein — Lichtmann și Mannheim etc.
desfacere în engros și detalii dela calitatea cea mai
ieftină până la cea mai fină pe lângă prețuri mo-
derate și strict fixate. Rog sprijinul onoratului
public român în deprinderea mea, semnez

Cu deosebită stimă: Ba 925

IOAN BALINT „JÁNOS”

prăvălie de modă pentru domni și băieți
Timișoara-Fabric. — Palatul orașului.

Hotel „ORIENT”

Budapesta, VII., bulevard Rákóczy nr. 42.

Renovată radical,
85 camere cu lu-
minație electrică.

Prețurile camerelor
dela 3 cor. în sus.

Serviciu prompt și
: conștiințios. :

(E 635-52)

Roagă binevoitor sprijin
PROPRIETARUL.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția m'lenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre fabricarea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o latură fiind astfel scutite de cr-pare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dănsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violina — cu țâuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre fabricarea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare,
— spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

Zsi 926

ZSIBRITA TESTVÉREK întreprindere
de arhitectură
fabrică de articlii de ciment și magazin de materii pentru construcție,
Vârșeț (Versecz) Pancsovai-ut număr 157.

Aducem la cunoștința on. public din loc și din provincie, că în piața din localitate am înființat o
fabrică de articlii de ciment împreună cu întreprindere
de arhitectură și magazin de materii pentru construcții.

Executam cu prețurile cele mai moderate și pe lângă
garanția: pardoseli cu beton și asfalt, canalizare
cu pietrii artificiale și teracotă, iesle de beton
de fier, trepte îndesate și atârănătoare în liber,
uscarea pereților umezi și a pivnițelor umede.

Ținem în depozit: Țevi de ciment, fabricații proprii,
inele pentru fântâni, vase, canaluri deschise și basenuri, în
orice mărime, vâle captușite cu fier, cărămizi pentru clădiri,
plăci de piatră artificială pregătite pe cale hidraulică, stâlpi
pentru garduri de sârmă etc. — Cu proiecte de spese servim gratis.

„TUNGSRAM”

Bo 943.

lampă de sârmă cu
sârmă învâlită.

FOARTE DURABILĂ.

FUND. IN a. 1878!

FUND. IN a. 1878!

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

este cel mai răspândit și căutat, întrece toate medicamentele de casă cunoscute până acum.
Veritabil numai având marca de scutire „Călugărița verde”. SCUTIT PRIN LEGE.

Allein echter Balsam
des Schutzens der Apotheke des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn

Pentru orice falsificare, imitare sau vînzare a oricărui balsam sub
această marcă de scutire legea prevede pedeapsă grea.
12 sticle mici familiare sau 6 sticle mari sau 1 sticlă specială cor. 5-60. Comandă mai mică decât
12 sticle mici sau 6 sticle mari nu se expediază. La comandă mai mari se acordă reduceri mari.
De vînzare în mare: la Thalmayer és Seltz, urmașii lui Hochmeister, — drogheriele Ra-
danovits în Budapesta, precum și în toate farmaciile din țară.

Farmacia Ingerul păzitor alui THIERRY A. în PREGRADA (lângă Rohitsch-Sauerbrunn)

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici

STROBL JOZSEF

orasornitor și glavaerger

LUGOJ, strada Bonnaz numărul 7
Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. (S 368-36)

Mme B. GOLDSTEIN
Brașov, str. Kloster 33.
„Prima fabrică de corsete din Brașov”

Execută și expediază orice articlii în bransa aceasta. — Rog să cereți prețuri — ilustrat. — Go [262-50]

CORSET CHIC

Fondat în a. 1845.

Telefon 162-01.

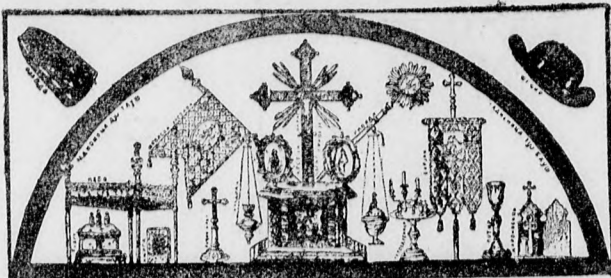
DREHER IGNACZ és FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel

BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de buzunar, foarfece, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (E 589-58)

PENTRU ARANJAMENTE ȘI LUCRURI BISERICESTI,

dacă voiti să cumpărați, cereți prețuri dela fabrica de industrie artistică bisericească a firmei

VRANITS és TAUSCH Wa 1013 **Ujvidék.**

VAI!

Mă înecă afurisita asta de tuse.

Pastilele de piept a lui EGGER

sunt cele mai bune și cu efect grabnic și sigur în contra TUSEI, RĂCELEI, și FLEGMEI.

Au un gust foarte bun! Nu strică apetitul!

Cutie cu 1 și 2 coroane.

Cutie de probă cu 50 fil.

Se oapătă la farmacia și droguerii.

VIVAT!

Pastilele de pept a lui Egger, eăoi în scurt timp m'au vindecat.

Magazinul principal și de desfacere: Dr. EGGER LEÓ și EGGER I. Budapest VI., Réval-u. 12 sz.

În ARAD se poate căpăta la următoarele farmacii: Berger Gyula, g. Földes Kelemen, Gécs László, Hajos Árpád, Hauer Lajos, Krebsz Géza, Kárpáti János, U. Kossuth Pál, Ring Lajos, Rozsnyai K. Szokoly Sándor, și Vojtek Kálmán. apoi în drogeriile: Hanzu Nesztor, Török Andor és Társa, și Vojtek és Veisz. Se mai poate căpăta în: Gyorok, la farmacia, Mésznyik Dániel, în Magyar Pécsoka la: Adler Gy. Lajos, în Pécsica-Română la: Ioan Roosin, în Simand la: Csiky Lukács, și în Szikszon: Füredi Ede. (Le 412-26)

În atențiunea specială a proprietarilor de vii!

Dacă stropești cu **FORHIN**

Dacă prăfuiiești cu praful de **Aramă pucioasă**

Dacă ucizi molii de vie cu **RAGOL**

I-reclamă mai puțin grijă.
II-reclamă mai puțin lucr.
III-plata de lucru e mai mică!

FORHIN —ul foarte mult ameliorată mistură de în urma numeroaselor scrisori de mulțumită și recunoștință pretutindena se întrebunțează cu cea mai mare satisfacție.

FORHIN —ul nu are sediment, n ape se solveste ușor și nimicește cu siguranță peronosporă; este un material gata, compus din piatră vântată, și este albi de lipicioasă, încât, fiind cu oricât de mare se poate face stropirea; întrebunțarea acestuia înseamnă o colosală economisire de lucruri și bani, materialul fiind gata complet!

Pomiculterii

să întrebunțeze în interesul lor propriu zămă de California, pentru apărarea împotriva insectelor de pomi eiei contra insectelor, brău cusa pentru insecte pentru prinderea tuturor insectelor de vară. Lauril Carbolineum pentru apărarea insectelor pe timpul iernii. Lauril cevră de oluit pentru nobilitarea uftailor, Ichneumin pentru stropirea florilor plăpânde, Extract de Nicotia Quassia pentru stropirea pepsiuierelor de pomi, Topomor pentru stăpîrea soareșilor de câmp, Pampil pentru prinderea insectelor și a vespiilor. Cereți și vi se trimite gratis și franco descriere amănunțită și model de întrebunțare despre toate articolele.

FORHIN szőlőpermetezési anyaggyár
Budapest, VI., Váci-ut 93 V.
precum și dela reprezentantul Nagy Farkas Arad (Bo 886)

Expediez cu garanță
ultoi de viță de viie

din renumitul soi Delavare, negru, multiplu, cari nu mai trebuie stropiți, produce rod în fiecare an, liber de orice fel de boale de struguri; vițe netede și cu rădăcini, din patrie și americane, de 2-3-4 ani.

Trandafiri și altele de vânzare la

Páska Demeter,

viicultor diplomat și proprietar de vii,
ORADEA-MARE (Nagyvárad).

Catalog de prețuri gratis.

Pa 917

TRAIAN NOVAC magazin de modă p. domni și dame
BLAJ (Balázsfalva).

Mare depozit de cele mai bune gramofone și plăci pentru gramofone, cu prețuri ieftine.

Mare asortiment de postavuri de lână, nelede și cu mostre pentru costume și haine, delinuri franceze de lână cu mostre p talii și halaturi, Grenadine cu mostre (se pot spăla), pânze pentru haine și zefire; cretoane ce se pot spăla și delinuri. Mătasuri netede și pentru căptușeli, mătasuri p. costume și rocuri, pânze, și foane, ștergere, albituri p. masă basmatute și albituri p. patari, — cu prețuri moderate. Pălăru pentru bărbați și copii, ghete p. bărbați, femei și copii, cravate, cămăși, gulere, manșete, ciorapi și tot telul de mărfuri marunte. Cercetarea magazinului meu poate fi cercetat fără obligamentul de a cumpăra. (Tr. 963)

POLACSEK HENRIK,

STRUNGAR ARTISTIC,
BUDAPESTA,
VII., Nagymező-utca 31. R.

Po 984

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popici *Lingnum-Sanctum*, apoi articole pentru aranjamentul cafenelelor, precum: bile, dacuri pentru billard, şahuri, domino, rame pentru ziare, în preturi foarte moderate. Totodată iau în întreprindere tot felul de reparații în bransa mea, în pret mic. Comandele din provincie se execută prompt și solid.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”.

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel diamant, coase rele și moi nu se găsec între ele.

Pentru trănicia fiecărei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm la comanda de 10

Prețul: 1 buc: 1'80 1'90 2'— 2'20 2'40 2'50 2'60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiteră banilor înainte au pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek, magazin de coase „Koronagyémánt”.

Kaposvár, Fő-utca 22 R.

Le 928

Alifie „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra sgrăbunțelor, despoierii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșatei și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuințarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fil. Pudră „Mágnás” (în 3 colori) 1 cutie 1 cor. 50 fil. Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folosit pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și vaselină, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fil.

„Anti-pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fil.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1'50 fil.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor. 50 fil.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impedarea stricării dinților. — Prețul 1 cor. 50 fil.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1'50 fil.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brunăată deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunt culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fil.

Contra ciumei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fil. O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru gălăte încetează perirea gălăților. — Prețul 1 cor.

Hipnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. — Vă păziți de imitații!!

ZIMMER FERENCZ TELEFON 61-24
CS. ÉSKIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
BUDAPEST.

PEȘTE de BALATON.

Singurul vânzător. Mare vânzare permanentă

de totfelul de pești de mare și de râuri.

Adresa telegrafică: ZIMMER ha ászmester, Budapest.
Filială: IV., József-tér nr. 13. Telefon 138—19.

Apaducte

Încălzire centrală cu apă și aburi, ventilatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closete

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6—10 sz.

(E 691—20)

IOHANN KLEIN

BISERICA-ALBĂ str. Capolna nr. 10.

MĂESTRU LĂCĂTUȘ DE LUCRĂRI PENTRU ZIDIRI ȘI DE ARTĂ DEPOZIT DE MAȘINI AGRICOLE.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini. Instalator de apaducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole. — Precum și repararea de decimale.

La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricați ni'am convins în decursul anilor, că sunt neceexcepționabile. Rog să se adreseze la bransa aceasta, — la mine, servind oricui și cu lămuriri. Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fier și oțel.
Ke 541—30

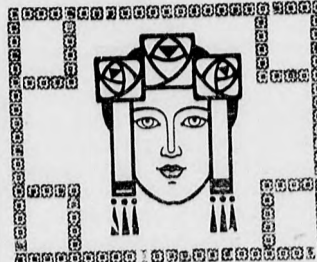
OLIVIU PASCU

inginer diplomat
Orăștie--Szászváros
Strada Berthului numărul 8.

Îndreptinde ori-ce lucrări tehnice și anume: măsurări de pământ, de păduri, parcelări, corecții de hotar, brazde, cât și desemnări de mape și schițe. Pregătește planuri și preliminare privitoare la-orice-fel de clădiri și alte lucrări; edifică vile, case de locuit, clădiri economice, plafoane și poduri de betonarmat, șosele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale, apaducte, jilipe, etc. — Interesații sunt rugați a se adresa cu încredere firmei care cu plăcere le va sta la dispoziție! (Pa 1081—52)

FISCHER BÉLA,

fotograf,
FĂGĂRAȘ — (FOGARAS),
piața cetății.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, mări de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pe pietrii monumentale, după orice fotografii. Fi 1045

Comandele din provincie se execută prompt și conștiințos.

Fund. în anul 1840. — Telefon pentru oraș și comitat nr. 217.

Steinitzer N.

mare prăvălie de vopseli, — oleiuri, — benzină, și lac.

Se 1016—2

ARAD, bulev. Andrassy nr. 3.

Mare magazin de cele mai bune vopseli, lac pentru padiment, vopseli pentru parchete și perii. Lacuri din patrie și engleze pentru trăsuri, unsori etc. Carbolium asphalt și plăci rezinate pentru coperișuri etc. Mare asortiment de cele mai excelente pensule. — Singurul magazin pentru cea mai bună „Parket Rosa” pentru umplutură.

Comandele din provincă se execută prompt și conștiințos.

FARKAS ÁBRAHÁM,

mare vânzare de vinuri și băuturi spirituoase

ARAD, str. Lázár Vilmos (Füredő), 1-2.

Telefon 189.

Depozit de lichioruri și romuri.

Telefon 189. (Casa proprie).

Rachiu de prune, — de trebere (tescuină) și rachiu de drojzii, pregătite în ferbătoria proprie. — Vânzare în cantități mari și mici.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Pa 289—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învațatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezamintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau după a capitalului, asigurări de pensiuine și de participare la câștig, asigurări de nestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spețe de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulului 1912.

Capitale asigurate pe viață achitate

Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910

Fonduri de întemeiere și de rezervă

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în aculsiții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

5,003,540.78
4,334,861.12
119,530.932.—
11,030,266.—
2,204,317.—

I 884

INCZE JÓZSEF

MAGAZIN DE CUPTOARE,

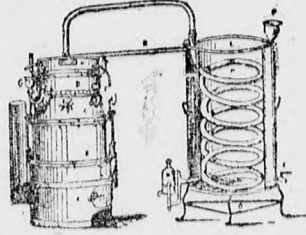
Dés (Dej), str. Bánffy, nr. 31.

Mare magazin permanent de cuptoare moderne și multicolore, din material excelent, căminuri și vetre de fier, specialități de garnituri de încălzitoare rapide cu economie de 40%. Tot aci mare magazin de plăci pentru pereți și pentru vane. Execută tot felul de lucrări în bransa cuptorăritului și anume: clădirea, repararea și curățirea cuptoarelor vechi atât în loc cât și în provincie, pe lângă prețuri moderate.

La dorință servesc cu mustre.

Urmașii lui GÁLIK LAJOS ZVOLEŃSKI TĚŠTV. arĂamar

atelier și magazin: Budapest, VII., Kertész-u 8.
(Zo 983)

Fabrică și liferează, în cea mai excelentă execuție CAZANE de fier rachie, precum și garnituri complete fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de arama roșie cu prețurile cele mai ieftine.
Catalog trimite gratuit.

(M 1077)

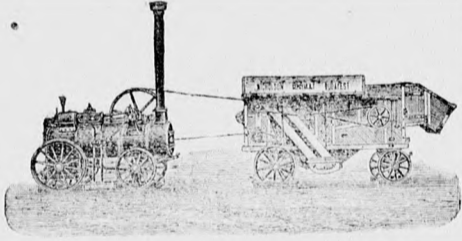
Fosamenterie și impletire de bumbi și șincare

Adue la cunoștința onoratului public, că pe baza cunoștințelor mele câștigate în decurs de 40 ani primesc spre lucrare ori ce comandă care se ține de susnumita ramură și rogă-mi da binevoitorul sprijin.

GUSTAV MILD

Str. Urezului Nr. 5. Sibiu.
Reisnergasse Nr. 5. Nagyszeben.

SCHLICK-NICHOLSON

Fabrică și birouri: Budapesta VI., Váci-ut numărul 45—47. N-rii telefoanelor 74-16., 74-17., 98—58., și 114—65.

Fabrică de mașini, vagoane și năi, soc. pe acții

Motoare-Diesel Sistem: Nicholson-Lietzenmayer

Motoare absorbitoare de gaz sistem „Luther-Münzl” turbine de gaz sistem „Melms-Pfenninger,” mașinice aburi, mașini pentru năi, cazane pentru aburi cu țevi de foc și pentru apă, aparate pentru curățirea apei. Aranjamente complete pentru stabilimente frigorifere, — fabrici de gheață, — abatorii, — stabilimente termochimice, — fabrici de zahăr, — fabrici de spirt, — cherestreae, — fabrici de țigla și pentru alte stabilimente industriale. Turbine și pompe circulare, cu apăsare mică și mare. Tevi din fer turnat, tivite și cu mănunchiu, pistoane, poduri de fer și mecanisme p. coperișe, ținătoare și stâlpi cu coile, scripte și vârtejuri. Vagoane de tren p. persoane și mărfuri, precum și pentru trenuri electrice. Tot felul de mașini și obiecte de fer vărsat p. clădiri, turnătorie de metal și statui. Mașini agronomice: garnituri pentru mașini de imblătit, mașini de sămănat, tăietoare „Ásványi” pentru tutei, ciururi pentru bucate, pluguri, mașini pentru nutrețuri, mașini cu motoară pentru sămănat etc. Vapoară pentru transport de persoane și de mărfuri, șlepuri, pontoane, mașini de desnomolit, vârtejuri notătoare, elevatoare et.

Cu o punctualitate întocmai ca

Rândunelele!!

au sosit

Ghetele moderne de primăvară și de vară. Sandale de „WÖRISHOF”, asortiment foarte bogat, prețuri ieftine. Sa 921 ghete de pânză de ventrale, în orice culoare, cu talpă cusută (fără cui de sarmă).

Priviți vitrinele mele!

Sándor Dezső

magazin de ghete.

ARAD, str. Deák
Ferencz nr. 8.
Fiți atenți la firmă!

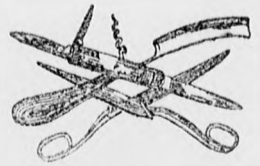

Fund. în a. 1863.

Náder I.

cuțitar și ascuțitorie artistică cu putere electrică.

Cu tot respectul rog pe on. mei mușterii precum și pe domnii barbieri și frizeri, să binevoiască a-mi încredința mie spre ascuțire briciurile, foarfecele și rechizitele lor. Mă voiu nizu să execut lucrări și inexcipționabile. — Depozit permanent de cele mai fine briciuri de Solingen și engleze, mașini de tuns și orice rechizite în această branșă. — Pentru ascuțire trimite cu plăcere acasă.

Cu deosebită stimă **Náder I.**
cuțitar și ascuțitorie artistică cu putere electrică

Na 1024

ARAD, bulev. Andrássy.

(Palatul Minorității).

Fund. în a. 1863.

Dacă nu v'ați procurat încă trebuințele de primăvară, vă rog să nu între-lăsați a-mi cerceta bogatul magazin, unde a sosit un foarte bogat asortiment de cele mai frumoase și mai moderne

postavuri de haine pentru femei și pânuri pentru talii,

dellnuri franceze, mătăsuri pentru talii, zefire engleze, cretoane de Cosmanos, batisturi franceze, pânze engleze pentru haine.

Mare asortiment de decouri p. haine, cravate și corsete foarte moderne.

Roagă binevoitor sprijin cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI,

prăvălie de articlii de modă pentru femei și bărbați

ARAD, strada Forray, nrul 2/a.

Asortiment foarte bogat de ploiere negre și în culori moderne, dela cele mai ieftine până la cele mai fine; mare asortiment de

ate, pânze de bumbac și șifoane, albituri pentru masă, garnituri pentru cafea, ștergare, albituri pentru femei și bărbați, ciorapi, mănuși, broderii, basmăluțe, etc.

Rămășițe de pânze și broderii cu jumătate preț.

Singurul vânzător de cele mai bune ploiere pentru domni și femei, pe lângă o garanță de 1000 zile.

la 970

NOUTĂȚI PENTRU SEZONUL DE PRIMĂVARĂ

Stofe de lână, mătăsuri, stofe pentru talii, precum și totfelul de decorații cu prețuri moderate.

RUDOLF TRENTINA
MAGAZIN DE MODĂ

Te 958

SIBIIU (NAGYSZEBEN), strada Cisnădiei numărul 25.
Comandele se execută prompt.

Trusouri pentru mirese.

Ploiere și corsete p. femei.

Articlii de modă p. bărbați!

Pentru sezonul de primăvară,

mare asortiment de materii de lână, mătăsuri și materii pentru talii. — Executăm costume pentru femei din materiile ce se află în magazinul nostru. Mustre la dorință trimitem și în provincie.

Vânzare de mătăsuri și decorații moderne.

(Cu 568)

AUREL B. GRÜNN și fratele, SIBIIU (NAGYSZEBEN), strada MĂCELARILOR, (Fischer-gasse) nrul 5

Albituri pentru femei.

Corsete pentru femei!

In 27 și 28 Aprilie nou 1913, în cinematograful

„APOLLO” din Arad

Asta Nielsen și W. Psylander

Lupta inimilor — Doruri ferbinți,

dramă socială în 3 acte, de Fred Iörgsen.

Rolurile principale sunt susținute de ASTA NIELSEN și WALDEMAR PSYLANDER.

In curând se va prezenta

un program american senzațional.

Tot felul de
STAMPILE,

execuție promptă, ieftină și frumoasă, precum și alte articole atingătoare de această branșă se află numai la

Prima fabrică sibiană de stampile

A. R. Feld

Sibiu,
Elisabethgasse nr. 17

„REMEK”

mașină brevetată
combinată pentru

curățitul și măcinatul cerealelor.

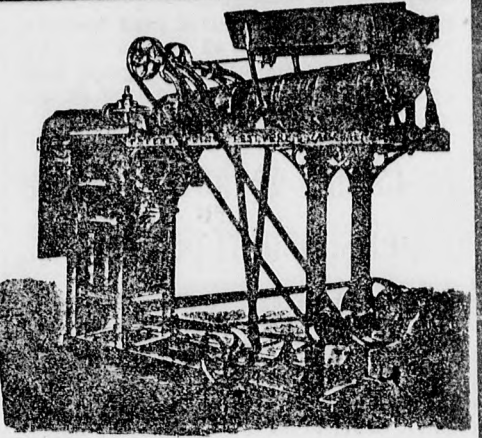
Cea mai perfectă mașină de curățit, care să nu lipsească nici unei mori :: de vamă. ::

Cu prospecte servește cu plăcere singurii fabricanți

PRINZ TESTVÉREK,

turnătorie de fier, fabrică de mașini și construcție de mori,

SÄTMAR — (Szatmár).

Brevet ung. nr. 56018.

Pi 891—60

Cea mai mare prăvălie de sticlării, porțelan și lampe

GROSZ IGNÁCZ

Lugoj, (Lugos), piața Isabella, nr. 16.

Ge 1015

Mare asortiment de porțelanerie și sticlărie. — Lampe, oglinzi și cadre precum și cadouri ocazionale și pentru nunți.

Execută lucrări de sticlă p. zidiri și încadrări.

Preturi moderate, serviciu prompt.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**

Ve 347—156 magazin de ghete

ARAD

bulev. Andrássy nr. 20

TIMIȘOARA

(Temesvár) Cetate-Belváros, Háyosd-u. nr. 10.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 155.

Post sporocasa ung. 20,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în

Sibiu — Nagyszében.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutale financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ea asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacele: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbajii de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉSI, CSANÁD, BIKOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
(Ba 200—156) Telefon nr. 850

In magazinul lui

DOMÁN SÁNDOR

(D 1052)

se găsesc

COVOARE PERSIANE.

ASORTIEMNT BOGAT.

KNITZKY IGNÁCZ

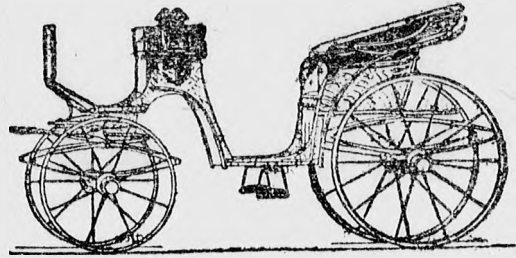

DROȘCAR

ARAD,

STRADA VARJASSY L. (CASA PROPRIE)

Depozit de trăsuri gata cu
prețuri moderate. — Execută
lucrări noi și reparează orice
lucrări în această branșă. —

(K 1005)

HAMMER VILMOS, mecanic

ARAD, Piața Libertății, n-rul 5-6.

Singurul depozit
de renumitele
mașini de cusut

„PFAFF”.

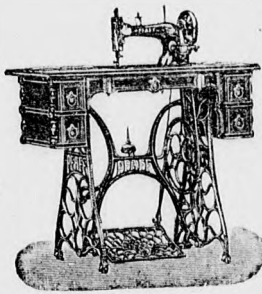
Depozit perman-
ent de mașini
de cusut „Singer”,
„Victoria” și „Kaiser”.

Gramofone și
plăci cu marcă
veritabilă

„COLUMBIA”

și
„INGERUL SCRIND”.

Singurul depozit
de biciclete

„PUCH”,

„PREMIER” și „ORI-
GINAL VICTORIA”.

Ha 1004

Fund. în 1891.

Telefon 96.

Mare atelier special pentru reparaturi.

Fond. în anul 1840.

Fond. în anul 1840.

**ARADI ELSŐ
TAKARÉKPÉNZTÁR**
ARAD, str. Atzél Péter I. (Casa proprie).

Sfera de afaceri:

Escomptează foarte convenabil polițe din patrie și străinătate precum și hârtii de valoare sortate.

Acordă antelipații pe hârtii de valoare și mărfuri.

IMPRUMUTURI HIPOTECARE

acordă pe case și pe pământuri, precum și comunelor în bani gata sau pentru durată mai lungă pe hârtii de amanet.

Primește comisiuni pentru cumpărarea sau vânzarea hârtiilor de valoare, atât la bursele din Budapesta și Viena, cât și la oricare burse din străinătate.

Primește comisiuni pentru încasarea valorilor polițelor din patrie și străinătate și a hârtiilor de valoare sortate.

Primește spre depunere și păstrare hârtii de valoare, documente și alte valori.

DEPUNERI DE BANI

primește pe libele de bancă și pe cont-curent: asupra acestor din urmă se poate dispune prin cecuri.

După starea casei depunerile se resplătesc și fără de abzicere.

A 1028

Direcțiunea institutului
„ARADI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR”.

Infinitată la 1858.

Infinitată la 1858.

MARE DEPOZIT DE

MOBILE.Serviciu prompt.
Prețuri moderate.

Aranjament pentru salon, sufragerie și camere de dormit, în orice stil modern, dela cele mai simple până :: la cele mai complicate. ::

Serviciu prompt.
Prețuri moderate.

Mare asortiment în mobile solide. Comandele din provincie se execută prompt. La cerere trimit catalog ilustrat. Ro 1001

ROSMANITH ALBERT és FIA

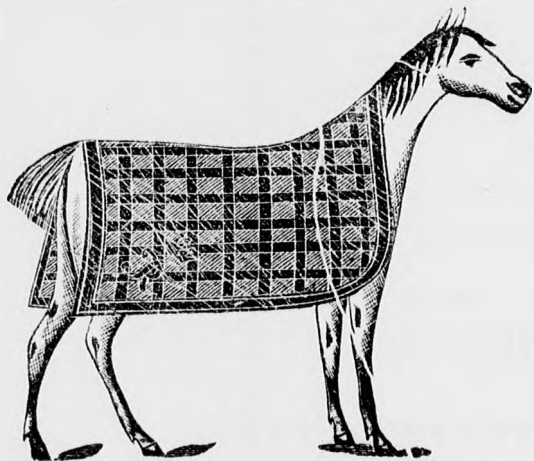
ARAD, Andrásy-tér 9, vis-à-vis de Deutsch Testvérek

Magyar szalma anyag gyár

societate pe acții în Arad

cumpără paie bune curate de grâu, cu preț potrivit. Tot acolo se capătă gunoii și șelac de cărbuni.

[Ma 642—■]

Magazinul cel mai mare, mai sigur și mai ieftin de cergi (procovițe pentru cai). ::

Fabricație din țară.

Toffelul de cergi pentru cai, cergi pletoase de Brașov, cergi tivite fin pentru cai, cergi pepita de Ardeal cergi albe cătănești, învălitoare pentru institute, cergi pentru călcatul rufelor.

Fabrica de funărie pentru economie, frânghie de legat, sfori, mreje pentru pescari, coșeri-mreje pentru piață, frânghii, pentru întinsul rufelor. Aparat de gimnastică.

Magazin de ponevi, saci de cânepă, in și jută.

Vânzare: în mare și mic. — Magazin de industriale ardeleno și de Bacica.

Reich B. Károly Fia és Tàrsa

Re 621

ARAD, Andrásy-tér (Casa Verbos).

Baia de aburi și de cabine a lui OPRE ARAD, piața Tököly numărul 1.

Cu tot confortul stă la dispoziția on. public :
baie de aburi p. bărbați dim. dela orele
6 și jum. până la oara 1 d. a. Pentru fe-
mei Lunea și Vinerea d. a. dela orele 2—6.
Baie de cabine dim. dela orele 6 și jum.
până seara la orele 10.

10 bilete de abonament pentru baie de aburi 8 cor.
Roagă binevoitorul sprijin al on. public.

O 1036

DIRECȚIUNEA.

JASPER ALAHNA,

salon de pălării pentru dame.

Reîntorcându-mă din voiajul făcut în străinătate
aduc la cunoștința on. dame, că mi-am asortat salonul cu

cele mai noi și mai frumoase pălării moderne
p. dame și copii precum și decorații p. pălării.

Vă rog să cercetați bogatul meu magazin și vă convin-
geți despre prețurile mele solide. Scaformări se execută
grabnic și precis. Asortiment bogat de pălării de doliu.

Roagă binevoitorul sprijin cu deosebită stimă

JASPER ALAHNA, str. Arad, Deák-Ferencz 33-34.

Ja 1040

Weisz Dániel,

lăcaș artistic și
pentru clădiri

Execută orice lucrări în
această branșă, anume :
ferării pentru clădiri,
gratii, fântâni, porți, ja-
lusii de fier, vetre de
fier etc. etc.

Construcții de fier în baza
experiențelor câștigate
în America și după mo-
deluri americane.

Orice lucrări artistice se
execută foarte prompt. —

Prospecte în provincă, la
dorință, se trimit gratis.

ARAD,
str. Deák-Ferencz, 28.

Iânării și mătăsuri de primăvară p. dame.

Oferim: bogatul nostru asor-
timent de cele mai moderne

Noutăți de vară: Eponge,
crepon, — crepon fil de fer,
grenadin, delinuri franceze și
specialități de Madeira.

Cu prilejul mutărilor oferim marele nostru depozit de covoare.

==== Serviciu recunoscut de ieftin și prompt. ====

Magazinul

Glesinger József és Fia, Arad.

Forrai-utca

Ge 1067

Prăvălie nouă!**Szántó Mór és Tsa**

magazin de haine pentru bărbați, băieți și copii

ARAD, palatul teatrului.

Sa 1708

PRĂVĂLIE NOUĂ!

Prețuri fixe:

Mare asortiment de
Noutăți de primăvară,
Haine ocazionale,
Haine pentru turiști și pentru sport,
Pardesiuri moderne, pantaloni și
haine pentru copii,
precum și surtuțe impermeabile de gumă.

Prețuri fixe!

PRĂVĂLIE NOUĂ!

Rugăm a ne cerceta saloanele noastre, fără obligamentul de cumpărare.

Prăvălie nouă!

RADÓ GYULA,

magazin de pardesiuri pentru femei, **ARAD.**

A sosit un foarte bogat asortiment de

noutăți de primăvară și anume:

Raglance engleze,
Pardesiuri moderne pentru femei,
Mantale de mătasă și de etamine,
Surtuțe pentru fete,
Pardesiuri pentru copil,
Costume engleze,

Costume troteur,
Haine pentru copii,
Talii moderne,
Halaturi,
Fuste moderne,

HAINA DE DOLIU ȘI TALII DE DOLIU.Prețuri fixe!

(Ra 973)

Telefon 238.